

PAMÁTKY

ARCHAEOLOGICKÉ A MÍSTOPISNÉ.

Vydání archaeologického sboru Musea království Českého nákladem Matice České.

Redaktor K. VI. Zap.

Díl II.

Rok 1856.

Sešit II.

Staročeská šlechta a její potomstvo po třicetileté válce.

Příspěvky rodopisné.

Sestavil František Vlasák.

Ještě před osudnou válkou třicetiletou bývalo v Čechách rodů šlechtických, stavu panského a rytířského, a tolikéž těch, kteří erbův a titulův šlechtických užívali, čili tak zvaných rodin erbovních, množství tak náramné, že skutečně diviti se nám jest, jak skrovníčků jich počet na časy nynější se zachoval. Jakkoli zajisté z dějin nám povědomo, že mezi množstvím rodů vystěhovalých nemalá část šlechtických rodin se nalézala¹⁾: přece nikterak nerosnovává se nynější z nich pozůstalý počet ani s oním, jakový ještě drahně let po válce třicetileté v Čechách se nacházel. Kvetou arci ještě mnozí potomci rodů staročeské šlechty ve vlasti a v cizině, z části pode jmény změněnými, tak že jich v novém rouše jedva poznati lze: a však ani počet těch v nižádném není poměru se množstvím rodů vystěhovalých²⁾. Toto jinačení jmen původně ryze českých již Balbín vytýkal jmenovitě spomenutému právě rodu Žďárských, kteří za jeho času již nazývati se počali „de Sora“³⁾. Jiní však pokročili ještě dále, odváživše se toho, že překládali jmena česká do jazyků cizích, jakož toho příklady nalézáme, bohužel, i v samé vlasti⁴⁾.

¹⁾ Dle svědectví Viléma Slavaty, hraběte z Chlumu a Kolmberka, nejvyššího kancléře v království Českém (nar. 1572 + 1652), opustilo vlast svou od roku 1622 a v letech několika následujících přes 36.000 rodin, mezi nimiž bylo 185 rodů stavu panského a rytířského, ze kterých každý nejméně 4, některý 12, 20 i 50 mužských osob počítal.

²⁾ Kdož by na př. poznal ve jměnu „Sahrer von Sahr“ na první pohled potomky staročeského rodu českých Žďárských ze Žďáru, podnes v Sasku kvetoucích?

³⁾ Balb. Miscell. dea. I. l. 5. p. 64.

⁴⁾ Michnové z Vasinova = von Weizenau a později von Weizenhofen; Pachtové z Rajova = von Reihofen; Dlouhoveský z Dlouhovésti = von Langendorf ba i „de Longa villa“. Nejménější zdá se nám však přezvání staročeského rodu Rabenhauptů ze „Suché“, jakž jsme na jednom místě v Schallerově topografii nalezi; stojí

Mnozí jali se přibíratí na se jměna zúplna jiných, než jakých užívali jich předkové; druzí zase, octnuvše se během událostí a osudů, kteréž zem naši od vypuknutí bouřek třicetileté války potkávaly a takořka na ruby obrátily, ve stavu měšťanském, jednak šlechtického svého původu zapomněli, jednak práva k němu dolžiti více nemohou. Jsoutě i nejedni, jižto malou váhu na šlechtický původ kladouce nadto v okolnostech takových se nalézají, že by užíváním šlechtického předikatu kontrast nynějších poměrů jejich tím více vynikal, a ti nepíší titule svého, an — jak rovněž mnozí za to mají — nemnoho jim prospívá „Titel ohne Mittel“.

Avšak budiž tomu jakkoli, to se přece upřiti nedá, že jměna šlechtických rodů staročeských nerozlučně spojena jsou s místopisem země naší; neboť byla původně všecka brána ode hradů, tvrzí, měst neb vesnic, kde která rodina měla obydlí a statky své. Jsoutě tedy jměna ta zároveň výmluvnými svědky původu majetníkův svých, zaznívajíce jako ohlas šedé dávnověkosti z dějin domácích, z dob slavných a radostných, osudných a bouřlivých, uplynulých v moře minulosti a nemálo působivších na postup dějin člověčenstva vůbec a vyvinutí vzdělanosti evropské zvlášť.

Vynikalaf šlechta česká po všechny doby netoliko a věcech válečných a diplomatických měrou zajisté svrchovanou, nýbrž ona může vykázať se rovněž jměny nejedněch údů svých, jižto se stkvějí co hvězdy první velikosti na obzoru literárním. Nepokládalať nikdy za maličernost, veřejnými spisy přispívati ku vzdělání a oslavení

tam při jměnu pozdějších baronů Obyteckých, kteří napotom od oněchno erb a příjmení k svému přijali: Obitecky Freiherr von Rabenhaupt und Souche. (Schall. Topogr. Prach. K. str. 49.)

národu svého, aneb aspoň materialními prostředky, seč byla, napomáhati k tomu. Bylo by od místa, jmena všech-ných v tomto oboru vyniklých zde uvesti; připomínámeť pouze skladatele rýmované kroniky české, která pode jmenem *Dalemilovým* známa jest a z nížto na každém listu vysvítá duch horlivého a vlasteneckého šlechtice; dále uvesti sluší důmyslného a nad svůj věk osvíceného rytíře *Tómu ze Štítého*, jehož spisům i co do formy i co do obsahu podnes se divíme; výtečného básníka „Nové rady“, pana *Smila Flašku z Pardubic*; právníky pana *Ondřeje z Dubé* a rytíře *Kornelia ze Všehrd*; klasického pana *Bohuslava Hasišteinského z Lobkovic*; výmluvného pana *Karla z Žerotína*, jenž tak krásně uměl spojiti nadšenou lásku k jazyku a národu s pevnou oddaností ku králi; obětovného rytíře *Jana Hodějovského z Hodějova*, který velikého svého jmění nešetře byl Maecenášem zástupu učencův; zajímavého vypravovatele osudů svých v cizině, *Václava Vratislava z Mitrovic*; mnohostranně vzdělaného cestopisce *Krištofa Haranta z Polšic* a j. v.

Bylať zajisté šlechta staročeská důstojným repraesentantem národu svého v tehdejší kruhu států evropských, ve mnohém ohledu se podobajíc nynější aristokracii anglické, kteráž co taková vši chvály hodna jest.

Ješto však není účelem naším, bychom zde obšírně jednali o původu a dalším vzniknutí rozličných stupňů šlechtické důstojnosti v Čechách, anať věc taková skrovné síly naše převyšuje: protož odkazující čtenáře v ohledu tom k důkladnému o tom pojednání pana Palackého⁶⁾, dokládáme pouze, že před válkou třicetiletou byli u nás stavové tři: panský, rytířský a měšťský. Do té doby pokládali se někteří čeští pánové téměř za rovný německým knížatům a hrabatům, ano i za vyšší těchto poslednějších. Vysvítá to ze známé rozepří pana Viléma z Rosenberka s knížaty z Plavna o přední místo na sněmích a v soudech českých. Známý pan Adam z Waldšteina († 1638), nejvyšší purkhrabí Pražský a slavný předek nynějšího rodu hrabat z Waldšteina, užíval až do své smrti pouze titulu „pán“, ačkoli pěti synům a veškerému potomstvu jeho císař Ferdinand II. titulu hraběcího udělil. Mohlť zajisté i on nového toho důstojenství dosáhnouti, ač nebyl-li jím skutečně obdařen; leč kdo zná zřízení království Českého a dějiny tehdejší, nebude se tomu diviti. Nebyloť po ten čas obyčejem tvořiti v Čechách hrabata; a teprv když Ferdinand II. jal se první udíleti titulů hraběcích: tu okem zehravým pohlíželi na to starší údové stavu panského, ne bez příčiny se obávajíc, že rodům jejich vznikne z toho na příští časy nějaké skrácení bývalé šlechtické důstojnosti. Prohlédaje k tomu opatrný státník, jakovýmž se pan Adam z Waldšteina dostatečně v kritické oné době býti osvědčil, vymohl toho při císaři Ferdinand-

dovi II., jenž pro mnohonásobné zásluhy zvláštní jemu byl nakloněn přízni, že potomkům jeho propůjčil oblíbeného tehdejšího titulu hrabat, sám ale spokojil se se staročeským titulem *panským*. Učinil to proto, aby snad nepošlo domnění, jakoby starožitný jeho rod co do šlechtické důstojnosti byl něco menšího, nežli německé hrabství⁶⁾. Mohlť rodové panští šlechty staročeské rovněž tolika předky se vykázati, jako hrabata a knížata německá, a jsouce rodinnými poměry s královskými a vojvodskými rody spojeni, dobytí sobě tolikéž slávy a lesku zevnějšího, jako onino. Že však rádi sobě dávali udíleti napotom titulů hraběcích, toť nalézá omluvu v poměrech později v Čechách nastalých, ješto nově tehdejší usedlí zde pánové též byli hrabaty, a nadto pokládáni jsou noví rodové panští (tak zvaní *Freiherrn*) o stupeň za nižší nežli hrabata. Tím tedy způsobem rovnali se noví „*Freiherrn*“ staročeským „pánům“, protože tito po německu rovněž „*Freiherrn*“ sluli, kdežto přece dle dřevnějších poměrů co do stupně šlechtické hodnosti ne-li vyšší, zajisté tolik byli co noví tito hrabata. Žeť bylo i nejedněch, jižto podobného jinačení starodávného titulu nemilovali, důkazem toho jest známý světlí biskup a kapitolní děkan Pražský, Ignác Dlouhoveský z Dlouhévsí. R. 1701 složil totiž fideikomisní stanovvy pro rodinu Dlouhoveských a Chanovských z Dlouhévsí, s tím výhradním doložením, že těchto rodinných statků prázdni býti mají, kdož by v stavu rytířském nezůstali, nýbrž do panského povýšiti se dali. Vůbec vysvítá z poměrů před válkou třicetiletou, že byli tehdejší pánové asi tolik co nynější knížata a hrabata; rytíři rovnali se nynějším baronům čili svobodným pánům (*Freiherrn*); rodové vládyčtí⁷⁾ a erbovní podobali se téměř dnešním rodům a osobám, ješto užívají čestného názvu „*Edler von*..“ aneb pouze „*von*“.

Co se však dotýká původu slova „šlechta“, odvodí je p. Palacký od staročeských *lechů*, a tento jich název opět od slova *lécha* (lícha) čili role vůbec. Rodové *lechů* byli totiž takoví, kteří vládli větším počtem statků pozemských a to dědičně aspoň skrze několikero pokolení⁸⁾.

Veliká a tuším nehlavnější část rodů staročeské šlechty vyhynula však od té doby, co nastaly záhubné bouře války třicetileté, ačkoli vůbec říci lze, že téměř ještě do polo-

⁶⁾ Srovnej *Mozum. hist. Boemiae* Gelasii Dobner. Tom. I. pag. 392. *Diplom. Waldsteino-Wartenbergicum* v poznámenání.

⁷⁾ Až téměř do polovice 16. století lišili se rodové vládyk od rytířů. Byť totiž užívatí mohl někdo titulu rytířského, bylo potřeba, aby byl dříve na rytíře pasován. A však později nešetřena pravidla toho, psávali se údové rodin vládyckých napotom veakrže „urozenými a statečnými rytíři“, ač se to dalo jediné *per abusum*.

⁸⁾ Jak směšné jest odvození polského slova *szlachcic* (čili důsledněji *szlachcic*) od něm. *Schlachtchütz* (?), protože prý bylo hlavním šlechtice zaměstnáním střílení v bitvě, vysvítá samo sebou, aniž bychom se toho nesmyslu dotýkali, by skutečně i podnes nebylo podobných důmyslných etymologů, kteří ze slovanské koncovky „*čice*“ rádi tvoří něm. samostatné „*Schütz*“, jako: *Said-schütz* = Zaječice, *Ottoschütz* = Otěčice, *Wildschütz* = Vlčice a t. d.

⁴⁾ Viz jeho *Dějiny národu Českého*. Díl I. částka 1. str. 174—206. Díl I. č. 2. str. 147—151 a 256—280.

více minulého století přes 300 rodů staročeských u nás kvetlo, arciž z veliké části již valně sešlých. Mnozí z nich vyšvihli se ovšem na vyšší stupeň moci a slávy, než na jakém předkové jejich se nalézali; a však i ti naprosto nyní od nás zmizeli, jako: *Boreňové* ze Lhoty, *Branlinští* ze Štěkře (hrab.), *Bukovští* z Husůvan, *Bukovkové* z Bukovy (bar.), *Cukrové* z Damfeldu (hr.), *Čabeličtí* ze Soutic (hr.), *Čejkové* z Olbramovic (hr.), * *Gersdorfové* z Malšvic (bar.), *Harantové* z Polžic (bar.), *Hložkové* z Žampachu, *Hyzřelové* z Chodův (hr.), *Chlumčanští* z Přestavlk, *Janovští* z Janovic (bar.), *Jeníškové* z Újezda (bar.), *Kaplířtí* ze Sulevic (bar.), *Kapounové* ze Svojkova (bar.), *Karlové* ze Svárova, *Klusákové* z Kostelce, *Košínští* z Košína (bar.), * *Kotulinští* z Kotulina (hr.), * *Kurcpachové* z Trachenburka (bar.), * *Laryšové* z Elgotu (hr.), *Markovartové* z Hrádku, * *Mellichové* z Čěsova (hr.), *Netoličtí* (hr.), *Obytečtí* z Obytec (bar.), *Přehořovští* z Kvasejovic (hr.), *Rabenhauptové* ze Suché (bar.), *Račínové* z Račina, *Rašínové* z Risenburka (bar.), *Smrčkové* ze Mnichu (hr.), *Stařimští* z Libšteina (hr.), * *Šenovci* z Ungerswerthu (hr.), *Šicové* z Drahenic (hr.), *Vančurové* z Řehnic (bar.), *Věšákové* (hr.), *Vitanovští* z Vlčkovic (bar.), *Vitové* ze Rzávého, *Vrabští* z Vrabí (bar.), *Vřesovci* z Vřesovic (hr.), *Vřesovci* (hr.), *Žďárští* ze Žďáru (hr.) a j. v. ⁹⁾

Ješto však není věci nezanímavou, dovědět se, kteří rodové šlechtičtí buď bezprostředně před válkou třicetiletou, jejížto počátek tvoří novou dobu v dějinách země České, aneb ještě drahně let po ní v Čechách kvetli a z části až na časy nynější se zachovali: klademe v listech následujících jakéž takéž zprávy o původu, erbích a vymezení aspoň znamenitějších z nich. Podobné zprávy doloženy jsou zvláště při rodech druhdy panských, a rovněž stručně bližších zpráv dodáno při oněch, jichžto potomkové podnes u nás kvetou. Posléze doložena jsou pouhá jména těch rodů šlechtických, kteří ještě drahně let po třicetileté válce u nás se zachovali a veřejně připomínali. K rodům moravským a slezským potud jenom zřemí jsme měli, pokud byli od dávna v Čechách též rozšířeni; rodů německých a jiných, jižto sice rovněž již před třicetiletou válkou k panskému neb rytířskému stavu u nás náleželi, a však téměř ani ještě nezdómácněli, pomíjíme. Rodové hvězdičkou naznačení nebyli sice původu českého, ale od dávna v Čechách rozšířeni a z části zúplna téměř počestili.

Dáloť se jmenovitě ve druhé polovici 15. a po celé téměř 16. století, že mnohý šlechtic, ačkoli měl název a původ německý, neuměl přece hrubě ani slova německého. Přiházelo se to arci měrou mnohem skrovnější, nežli toho příklady nalézáme v dobách později nastalých v ohledu opácném, kdež celí rodové čeští zúplna se poněmčili:

⁹⁾ Viz dolejší jména rodů, po třicetileté válce v Čechách počestilých.

a však že tomu tak bývalo, vysvítá poněkud i ze způsobu, kterak se psávali mnozí rodové, jichžto jména byla čistě německá. Tak nalézáme jméno známého rodu rytířů Rabenhauptů rozličně psáno: Robnhap, Ramhap, Robmhop; Zedtwitzer (jméno původu sice slovanského, ale po německu přikrojené) = Cabicar; Hoffer z Lobenšteina = Hovar, Huvvar ba i Hovora z L.; Bärenklau = Pernklo; Maschauer z Waldova = Mošúr, Mašúr, Mazour, Mazúr a t. d. Český způsob psaní jmen těchto nedostačuje ovšem, bychom souditi odtud mohli, že osoby, jimž náležela, též německy neuměly, ješto mohl pocházeti rovněž od neumělých písařů; a však byť jiných příkladů nebylo, snadnoť vysvítá z tehdejších v Čechách poměrů, že rodové němečtí, bydlíce u prostřed samých Čechů, zapomenouti mohli během let jazyka mateřského, ješto jim byla čeština větší potřebou, a nadto byla známost němčiny mezi nižší šlechtou tehdejších věcí řídkou.

Komu by ostatně divno bylo, proč mnozí rodové šlechtičtí, a sice nejčelnější, jichžto čistě český původ nade vši pochybnost dokázati se dá, užívali jmen německých: tomuť dokonale postačí k vyjasnění této ovšem podivné okolnosti následující vyňatek z dějepisu pana Palackého ¹⁰⁾.

„Dědičnost jmen rodinných povstala teprv za krále Václava I. ¹¹⁾. Stávaloť se arci již od časů krále Vladislava I. v listinách českých, že na místě patronymického (posud obyčejného) označování osob užívalo někdy příjmení hradův aneb sídel šlechtických, jimiž kdo vládnul, a mluveno tedy ku př. o pánu z Peruce, z Chyš, z Nečtín, ze Svojšína, z Žizenkova a t. d. Ale pořádku se přiházelo, žeby syn byl užíval po otci svém téhož příjmení; nébrž ku př. jakéhosi pana Boleslava syn slul Bořita z Ředhoště, tohoto syn Bořita z Letovic, posledního pak syn Boleslav ze Smečna a t. d., jakž právě který z nich byl v držení kterého sídla. Teprv od časův krále Václava I. naskytují se příklady, že potomkové dědili po svých předcích jména od hradů vzata i tehdež, když onino hradové v rozdílestatkův jiným dědicům se dostali. A poněvadž vpád tatarský r. 1241 dal příčinu k vystavění drahně hradův nových, a to pevnějších, bezpečnějších i úhlednějších, nežli byli hradové staří; poněvadž nyní počato je stavěti dle obyčeje Němcův téměř veskrze na strmých skalách neb horách, a to jak se zdá, návodem stavitelův německých; i poněvadž konečně v době této působením dvoru královského nejen způsobu a obyčeje, ale i jazyk německý u české šlechty docházely oblíby: není se čemu diviti, že noví tyto hradové dostávali od té doby jména téměř ve-

¹⁰⁾ Viz jeho Dějiny národu Českého, I. 2. str. 149. 150.

¹¹⁾ Totž v polovici 13. věku, a sice nejprvé u rodů panských, neboť rytíři mnozí ještě ani ve 14. století určitého jména neměli; měšťané pak teprv v 16. jich sobě zhusta osobovati počali. Srovn. „Popis staročeských jmen osobních a křesťanských“ s poznámenániami od Fr. Palackého, v Časop. Čes. Mus. 1832. I. str. 68.

skrze německá, a stavše se oblíbenými síly nejen prvních svých zakladatelův, ale i dědicův jejich, že podávali příčinu k podržení dědičnému rodinného jména německého; tehdyž, když moda, ze kteréž ono původ svůj vzalo, dávno zase v zapomenutí byla upadla. Tak ku př. Jaroslav a Havel, synové Markvarta kastellana Děčinského, nazvali hrad od nich okolo r. 1241 vystavěný *Löwenberg* (nyní Lemberk), protože nosili ve štítu svém lva; Vok, syn a vnuk dvou Vítkův z Prčic, jejichžto erb byla růže, postaviv mezi r. 1241 a 1246 hrad *Rosenberg* nad Vltavou, stal se prvním předkem slavného později v dějinách českých rodu pánův z Rosenberka; Zdislav, syn pana Diviše z Divišova, král. maršálka r. 1224, vystavěl r. 1242 hrad *Sternberg* v Kouřimsku (od hvězdy ve znaku svém tak jej pojmenoval), jehožto jméno stalo se dědičným u rodu v Čechách i v Moravě až podnes kvetoucího; Boreš, syn Bohuslavův a vnuk Slavkův z Oseka, počal se jmenovati příjímím z *Risenburka*, protože hrad Osek, v těchto letech nově stavěný, tak od něho po německu přezván byl; Smil, syn Jindřicha z Žitavy, purkhrabě Budišinského, z příčiny podobné od r. 1246 vzal na se příjímí z *Lichtenburka*, kdežto jiní jeho bratři a strýcové podrželi jména slovanská *s Ronova*, *s Lépě*, *s Přibislavi* a t. d.¹³⁾

Z podobných příčin, ač poněkud později, vzala původ svůj jména pánův z Gutšteina, Hasenburka, Hasenšteina, Heršteina, Klišteina, Landšteina, Potšteina, Šetlenderka, Švamberka, Talmberka, Waldšteina, Wartenberka a j. v.¹⁴⁾ A přece dá se český původ všech rodů, kteří od těchto zde uvedených sídel svých jména přijali, nade vše pochybnost dokázati.

Připomenouti ještě sluší, že téměř až do polovice 15. století bylo v obyčeji užívati pouze jednoho názvu od původního sídla vzatého, na př. Vilém ze Sútic, Bohuslav z Nemyše, Václav z Choltic, Mikuláš z Barchova a t. d. Teprv později, když se údové jednoho a téhož rodu v držení rozličných statků dostali, brali na se k rozoznání rozličných větví příjmení od pozdějších sídel vzatá. Tak se psali potomci dotčeného shora Viléma ze Sútic, vládnoucí napotom Janovicemi (v Čáslavsku) a Čabelicemi (tamže) — *Janovští* a *Čabeličtí ze Soutic*; potomci Bohuslava z Nemyše nazývali se později ode tvrže Mitrovic — *Mitrovští z Nemyše*; potomci Václava z Choltic, dostavše se na Moravu, nazývali se od Sedlnic — *Sedlničtí* a *Choltic*; rytíři z Barchova od druhého svého statku Dašic psali se později *Dašičtí* a *Barchova* atd. Jest tedy prvotný tento název proto tím důležitější, že značí rovněž prvotné sídlo. Tak na př. bývalo v Čechách více haluzí rytířů *s Dlouhévsí*, zejména: Dlouhoveští, Chanovští, Kraselovští, Častolarové; ale všem bylo jméno z Dlouhévsí společno,

¹³⁾ Bylť to arci moda poněkud počestlá, neboť přímota a rozmanitost jmen slovanských zajisté v ničem nezadá jednotvárnost těchto „bergů, burgů a šteinů“.

neboť pocházeli vesměs z jedné a téže tvrže, Dlouhá ves nazvané, v jejímž okolí i Chanovice a Kraselov se nalézají. Podobně pocházeli známí rytíři a později z části baroni a hrabata z Hustiřan všickni z jednorodného kmene, ač se byli rozrodili ve více haluzí: Chvalkovských, Habřinův, Rodovských, Bukovských a Zárubův z *Hustiřan*.

Ještě však důležitější známkou totožnosti rozličných rodův co do jména jest bez odporu společný znak čili erb. Užívání erbů mělo zajisté původ o jedno století starší, nežli se ustálila jména rodinná, a z péče, jakáž vedena jest o bezúbožnost oněchno, můžeme souditi, že byli dědiční, ano bráněno užívati jich, kdokoli se k nim nepřirodil¹⁵⁾. Stáváť četných příkladů, že měli a posavad mají šlechticův rodové jména docela rozličná, ačkoli jsou z jednoho a téhož kmene. Byť ale během času i rozličných jmen od sídel svých byli přijali, přeceť zůstane spojídlem jich a takofka nevymazatelnou známkou totožnosti původu jejich jednorodný aneb aspoň co do hlavních heraldických emblemů podobný erb. Tak na př. byli páni z Janovic, z Winterberka, z Kolovrat, z Adlaru, z Žerotína, ze Žďáru, Čejkové a Dvořečtí z Olbramovic a j. v. vesměs původu jednorodného, ačkoli užívali jmen rozličných. Společným jich znakem byla orlice. Podobněž měli společný původ páni z Rosenberka, z Hradce, ze S. ráže, z Landšteina, Sezimové z Ústí a j. v. Růže v původním jich erbu, ač u každé větve jiné barvy, byla spojídlem jejich. A takž jest i s jinými rody¹⁶⁾. Výminky tohoto pravidla byly řídké; neboť tehdyž, když se již děly zmínky o rodech, jejichž jména v následujících listech uvediti hodláme, nebylo ještě v obyčeji, udíliti osobám od sebe naprosto rozdílným, nic společného s sebou nemajícím, jednoho a téhož erbu ba i příjmení (praedikatu), aniž známo, žeby u nás bylo kdy stávalo tak řečených erbovních spolků (Wappengemeinschaft), jako na př. v Polsku.¹⁷⁾ Pokud známo, užívali z čelnějších řad staročeských jenom páni z *Náchoda*, z *Wartenberka* a z *Velhartic* později znaku, od původního naprosto se lišícího. Pocházeliť zajisté páni z *Náchoda* z kmene Hronoviců, jejichžto původním znakem byly dvě černé ostrvi v poli zlatém. A však jeden z předků oněchno, jmenem Hron z *Náchoda*, byv poslán k volení říšského krále do Němec spolu se Smilem Světlickým (z *Lichtenburka*) a Havlem Jablonským (z *Lemberka*), dostal u příležitosti této do erbu lva černého v poli zlatém, a potomci jeho užívali pak tohoto znaku, a nikoli ostrví, jako všechny ostatní haluze Hronovicův. Páni z *Velhartic*, jsouce větví pánův z *Hradce*, měli ve znaku svém původně ráži zlatou v poli modrém; později však užívali v něm koruny krá-

¹⁵⁾ Srov. Fr. Palackého Dějiny nár. Č. I. 2. str. 264.

¹⁶⁾ Srov. Počátky rodopisu a místopisu českého i moravského v Dějinách nár. Č. od Fr. Palackého, I. 2. PHL. F. str. 451 a násled.

¹⁷⁾ Ti, kteří užívali jednorodného erbu a někdy i příjmení (praedikatu), ač nebyli jednoho a téhož původu, nazývání jsou vespolkem *erbovními strýci* (něm. Wappenvetter, lat. patruales ab armis).

lovské, kterouž byl císař Sigmund udělil do erbu jednomu držiteli zámku Velhartického, protože za časů válek husitských říšské klenoty z Karlšteina tam převezeny a dobře opatrovány byly¹⁶⁾. Páni z *Wartenberka*, pocházejíce z kmene Markvarticův, užívavších ve znaku lva, zjinačili napotom původní erb svůj (právě dotčeného lva), neboť užívali později za znamení rytířské štítu na dvě pole, černé a žluté, kolmo rozděleného, okolo něhož ovinut byl jakýsi ještěr, ohon svůj v tlamě držíci. Proč se to stalo, udati nevíme. Stávaloť arci též rodin nejedněch, které, ač pocházely z kmene jednostejného, přece užívaly znaků od sebe poněkud rozdílných, a však to se dalo jednak zvelebováním jich pozdějšími heraldickými emblemy, jednak proto, že spojování byli erbové dva v jeden, když přížením neb dědictvím přičina k tomu zavdána. Tak na př. měli páni z Waldšteina později čtyry lvy ve znaku, ač původně pouze jednoho užívali; páni Lvové z Rožmitála a Zajícové z Hasenburka připojili k původní sviní hlavě ještě jiný znak, a sice onino lva, úto zajíce; k původnímu erbu poloutrojčící připojili páni Žampachové z Potšteina později ještě patero ráží. A takž se dalo se mnoha jinými znaky, a však hlavní heraldický emblem přece vždycky pozůstal, a jakož shora dotčeno, pořádku přiházelo se, žeby rodové jednostejného původu naprosto od původního znaku se byli odchylovali. —

Již tedy přistupme k věci samé.

Rodové, kteří ku konci 16. věku vesměs již ve stavu panském se nalézali, a však od té doby naprosto z Čech zmizeli, ač větší jich část ještě drahně let po třicetileté válce zde kvetla, jsou následující:

Berkové z Dubé a z Lipého

(správněji z Lipé). Byli mohátnou haluzí starožitného a v dějinách českých po všecky téměř doby znamenitého kmene Hronoviců, společně s pány z Lipé, z Ronova, z Náchoda, z Klinšteina a j. v., o kterých na svém místě též promluvíme. První z listin známý předek rozšířeného rodu Hronoviců byl podle p. Palackého Smil (ok. r. 1180); a pod jménem z Dubé vyskytuje se nejprvnější ok. roku 1278 „Hynek z Dubé“¹⁷⁾. Původní znak: dvě ostrvi černé, křížem položené, o šesti sucích v poli zlatém, nad korunovanou přílbou dvě křídla orličí; původní sídla: Dubá (něm. Dauba) a Lipá (něm. Böhm. Leipa). Obě tato města jsou nyní znamenita; ono leží v Boleslavsku, toto v Litoměřicku. Rod pánů a pozdějších hrabat Berků vymřel r. 1706 panem Františkem Antonínem Berkou, hrabětem Hovorou z Dubé a z Lipého, pánem na Jabloni, Richenburku, Rosicích, Dašicích a Nemyslovicích, J. M. C. radou, nejv. maršálkem a místodržícím v Čechách, a jím shasl spolu slavný kmen Hronoviců, kteří po půl tisíciletí v království Českém mocí a slávou nad jiné vynikali.

¹⁶⁾ Theobald. in Hussit. P. 1. c. 52.

¹⁷⁾ Fr. Palackého Děj. nár. Česk. I. 2. str. 468.

* Páni z Bibršteina.

Dle německých rodopisců pocházel tento rod ze Švýcar, a však již záhy byli se údové jeho rozšířili ve Slezsku, v Polště a v Čechách, kdež mnohých statků nabyli. Jmenovitě připomínají se „Guntherus“ a bratr jeho „Rudolphus de Biberstein“ co svědkové v listině krále Václava od r. 1241¹⁸⁾. Týž „Guntherus“ vyskytuje se co svědek na více místech¹⁹⁾. Vyhynuli po meči Ferdinandem z Bibršteina a na Forstu r. 1667, po přeslici pak r. 1683 Alžbětou z B., jakož při páních Kríneckých z Ronova doloženo bude²⁰⁾. Ve znaku měli červený korál v poli zlatém.

* Páni z Cimburka.

Ač byli původně rod moravský, mívali též v Čechách statky, kdež i důležité úřady zastávali. Jmeno z „Cimburka“ vzali na se podle p. Palackého teprv ve 14. století, nazývavše se prvě z „Lipnic“; ješto však užívali znaku cimbuří (něm. Burgzinne), pojmenovali dle tehdejší mody hrad, jež vystavěli aneb na kterémž sídleli, *Cimburk* (Zinnenburg), od něhož pak i jmeno rodu přijali. Titulář od r. 1589 uvodí ještě Jana a Kristofa z Cimburka a na Dvorcích, kteří byli rodu toho posledními potomky. Za časa Paprockého ještě byli na živě, ale umřeli záhy s počátkem 17. věku.

* Purkhrabí z Donína.

Jakož píší rodopisci jejich, přišel prý praotec rodu toho již za času Karla Velikého z francouzských krajín do země Míšenské, kdež se stal purkhrabím na hradě Donínu. Tolik však jisto, že se již r. 1160 v darovací listině krále Vladislava co svědek připomíná „Henricus praefectus urbis Donin“²¹⁾. Císař Fridrich II. daroval hrad Donín r. 1212 Českému králi Přemyslu Otakarovi I., a na něm byli purkhrabími r. 1226 „Otto castellanus de Donin“, a r. 1241 „Henricus, filius Ottonis praefecti de Donin“²²⁾. Když pak se rodina těchto purkhrabí hojně rozmnožila a původní její sídlo, hrad Donín, od markhrabí Viléma r. 1403 rozbořeno bylo, rozšířili se údové její v Lužici, ve Slezsku, v Čechách a jinde. Bývalý jich titul purkhrabský zůstal jim v Čechách takofka za jmeno rodu. Ve znaku měli dva parohy jelení křížem přeložené, jichž podnes užívají hrabata „von Dohna“ v Prusku, jsouce téhož původu co čeští „Purkhrabí z Donína“. Tito kvetli v Čechách ještě dlouho po třicetileté válce, nyní však odtud zmizeli.

Hrabata z Gutšteina.

Původ měli z kmene v Čechách prastarého a znamenitého, a však pod tímto německým jménem známi jsou teprv ve 14. století, a sice s počátku pouze co rod rytířský. Jedním z předků jejich byl zbožný pan Hroznata, zakladatel kláštera Teplského a Chotěšovského ku konci

¹⁸⁾ Erben Reg. pag. 493.

¹⁹⁾ Tamže str. 422, 498, 591, 592.

²⁰⁾ J. F. Gauhen's Adels-Lexikon, Leipzig 1719. S. 99.

²¹⁾ Erben Regesta p. 135.

²²⁾ Tamže, str. 329 a 498.

12. věku, jehož otec Sezema r. 1179 v bitvě Lodenické byl padl²³⁾. Jiná větev kmene toho byli pánové a pozdější hrabata z Vrthby, teprv r. 1830 vyhynuli. Obě linie užívaly ve znaku tři páru jeleních parohů barvy červené v poli zlatém, jakovýž podnes má klášter a opat Tepelský. Původní sídlo hrabat z Gutšteina, tolikéž Gutstein neb Guttenstein zvané, stálo druhdy u Okrouhlého Hradiště (něm. Scheiben-Radisich) v Pizeňsku. Vymřeli s počátku minulého století Václavem Hroznotou hrabětem z Guttensteina, cis. tajným radou, zbrojmistrem a komandujícím generálem v Praze († 1716²⁴⁾).

Heršteinstí z Heršteina.

Jmeno své přijali od hradu Nového Heršteina v býv. Klatovsku, a ještě s počátku 17. věku připomíná se Jiřík Heršteinský z Heršteina a z Velhartic, jehož syn Ferdinand vychován byl v mladosti při knížeti Bavorském, kdež se i usadil, stana se téhož pána radou. Znak jejich byla červená koruna v poli bílém, na přílbě dvě mýsy kryté, z nichž vycházel paví ocas²⁵⁾. Zdá se tedy, ano jisté jest, že byli tito pánové téhož původu co páni z Velhartic, kteří prvotně užívali ve znaku zlaté růže v poli modrém, jsouce větví pánů z Hradce, a však později od císaře Sigmunda korunu do znaku dostali, jakž jsme výše již podotkli²⁶⁾.

Hodějovští z Hodějova.

Dlouho zůstávali ve stavu rytířském, až pak ku konci 16. věku k pánům připočteni byli. Z rodu toho proslul v též věku rytíř Jan Hodějovský z Hodějova co obětovný podporovatel umění a věd v Čechách, sám jsa rovněž pán učený. Původně jejich byly Čestice v Pracheňsku, neboť se psali původně z Čestic, přijavše později jmeno Hodějovských od Hodějova, který blíž Čestic se nalézá. V erbu měli kapra, a vyhasli v Čechách v druhé polovici věku 17.²⁷⁾

Páni z Hradce.

Mohutná i proslulá větev rozšířeného kmene Vítkovců, jejichžto první z listin známý předek byl Vitek z Prčice († 1194). Syn jeho Jindřich (1205—1256) stal se zakladatelem města Hradce, od něho Jindřichovým zvaného, a zároveň větve pánův z Hradce²⁸⁾. Tito vynikli až do vymření panem Joachimem Oldřichem z Hradce († 1604) po všecky doby mocí a slávou v království Českém. Pánství Hradecké dostalo se pak nápadem rodu pozdějších hrabat Slavatů, o kterých dleji. Původní znak pánů Hradeckých byla zlatá růže v poli modrém. O druhých haluzích rodu Vítkovců doloženo bude na svém místě.

Kaffunkové z Chlumu.

Připomínají se ještě ku konci věku 16., kdež ale brzy nato vymřeli. Dle Paprockého přijali rytíři Chlumští

z Chlumu Kaffunky do rodu svého, a ti pak do stavu panského povýšeni jsou. Původní erb: půl pole červeného vrchního a půl spodního bílého, nad korunovanou přílbou dvě křídla orličí.

Krabčové z Weitmile.

Ne všickni z rodu toho bývali ve stavu panském, a potomkové jich rozšířili se též na Moravě, kdež se ještě ku konci 17. století připomínají. Původní sídlo jejich, tvrz Weitmile, stálo druhdy v Bydžovsku blízce Smrkovic. V erbu měli kámen mlýnský, nad korunovanou přílbou paví ocas, a uprostřed něho též mlýnský kámen.

Křinečtí z Ronova.

Z kmene slavných Hronoviců, o kterých shora při pánech Berkách již doloženo. Zakladatelem větve Ronovských pánů byl Častolov (1255—1269); původní erb jejich byly dvě ostrvi o pěti sucích, nad korunovanou přílbou nalézal se kapr a ocas paví. Křinec a Ronov v Boleslavsku byly jich původními sídly. V třicetileté válce vystěhovali se do ciziny, kdež se připomínají potomci jejich ještě s počátku minulého století. Jmenovitě byl Jan Albrecht Křinecký z Ronova vyslancem kurfiřta Saského; r. 1680 dosáhl v Bairaitě úřadu vrchního praesidenta vlády a tajného rady, jakož i zemského hejtmána v Hofu. Byl dvakrát ženat; ponejprv oženil se r. 1656 s Alžbětou z Bibršteina, proboškou v Quedlinburku, která co poslední starožitného rodu svého po přeslici r. 1683 zemřela a jejížto erb náš Křinecký k svému připojil. Podruhé zasnoubil se s jednou hraběnkou z Reuss-Lobenšteina r. 1686. S onou zplodil dva syny, z nichžto mladší r. 1701 padl co plukovník kurfiřta Saského u Rigy, starší pak zemřel r. 1706 co plukovník bavorský v Uhřích. S druhou manželkou zplodil a pozůstavil syna Jana Hovoru Křineckého z Ronova, jenž narodiv se r. 1690 byl jediným slavného svého rodu potomkem²⁹⁾.

Páni z Kunovic.

Byli vlastně rod moravský, z něhož v 16. století Arkleb z Kunovic, zasnoubiv se s Alžbětou ze Šternberka, vládl Konopišti v Čechách. Když pak napotom za příčinou náboženství někteří z rodu toho přinuceni byli opustit Moravu, dostal se Jan Dětřich z Kunovic do země lanthrabí Kasselského, kdež stana se téhož pána tajnou radou a praesidentem vlády, se usadil. Zde koupil a obnovil sbořený hrad Sensenstein, jež i sídlem svým učinil. Syn jeho Karel z Kunovic, vstoupiv do služby vojenské, připomíná se v téže zemi ještě s počátku minulého věku³⁰⁾. V erbu měli dvě polovice jelena.

Páni z Landšteina.

Z rodu Vítkovců. První pod tímto jmenem vyskytuje se v listinách pan Sezima z Landšteina (1261—1293), který se tak nazval od hradu Landšteina, někdy v Tá-

²³⁾ Fr. Palackého D. n. Č. I. 2. str. 492.

²⁴⁾ J. F. Gauhen's Adels-Lex. Leipzig 1719.

²⁵⁾ Paprocký o st. panském, str. 348.

²⁶⁾ Již ok. roku 1410 sídlil na Heršteine Jan z Velhartic.

Srovn. Lib. erect. u Balb. (vol. IX. L. 10. p. 186).

²⁷⁾ Balbini Miscell. lib. V. dec. I.

²⁸⁾ Fr. Palackého D. n. Č. I. 2. 466.

²⁹⁾ J. F. Gauhen's Adels-Lexikon. Leipzig 1719.

³⁰⁾ Winckelmann's Beschreibung v. Hessen.

borsku. Ve znaku měli ráži bílou v poli červeném, i vymřeli v první čtvrti 17. věku panem Vilémem z Landšteina na Krašově a Sosni, J. M. C. radou v soudu komorním.

Leskovci z Leskovce.

Do stavu panského přijati byli v 16. století. Poslední potomek rodu toho, Jan Kristof Leskovec z Leskovce, udělil s povolením císaře Leopolda r. 1669 opatu a klášteru Želivskému znak Leskovců, jehož podnes užívá. Tento pan Jan Kristof živ byl ještě r. 1678 v klášteře Želivském, kdež se chová jeho podobizna s podpisem *J. K. L. z L. aetatis suae 78 an. — 1678*. Jestliž pak dotčený erb Leskovců štít na čtvero částí rozdělený, v hořejší pravé a dolejší levé části jsou dva křížem položené zlaté klíče v poli červeném, v dolejší pravé a hořejší levé části nalézá se dvě křížem přeložených bílých vidlic.

Lickové z Risenburka.

Rod těchto pánů z Risenburka, k němuž náleželi též rytíři Rašínové a Jestřibští z R., liší se od staršího rodu Risenburského, jenž pocházel z kmene Hrabšiců, užívavších ve znaku hrabí. Tito starší páni z Risenburka čili z Oseka vynikli zvláště od první polovice 13. století v dějinách českých, a však ve století 16. octnuli se ve stavu rytířském, až konečně nepoznání z něho zmizeli³¹⁾. Lickové z R. užívali však jiného erbu, totiž třmenů, jsouce, jakož detčeno, příbuznými pozdějších baronů Rašínův a rytířů Jestřibských z Risenburka. Lickové vymřeli v druhé polovici věku 17.³²⁾, Rašínové³³⁾ a Jestřibští kvůli v Čechách ještě ku konci minulého století. Původisté pánů z Risenburka z kmene Hrabšiců byl hrad Risenburk neb Risenberk (Osek) v Litoměřicku, původním sídlem pánů Licků byl však Risenburk, hrad ve Hradecku.

Páni z Lipé.

Jsouce rovněž jako páni Berkové, Křinečtí z Ronova a j. v. z rodu Hronoviců, rozšířili se záhy též na Moravě. Za erb užívali dvou černých ostrví o pěti sucích, křížem složených v poli zlatém, nad koranovanou přílbou byla poduška a na ní paví ocas a kapr. Lipá v Litoměřicku byla jich původistěm. Rod jejich vymřel u vyhnanství Čeňkem z Lipého ve Slezsku r. 1683, kterýž byl syn známého pana Bertolda Bohobuda z Lipého, dědičného maršálka v království Českém, již r. 1643 tolikéž u vyhnanství zemřelého³⁴⁾. Páni tito zastávali od r. 1315 až do r. 1620, tedy po 300 let téměř bez přetržení, úřad nejv. maršálků v Čechách.

Mičanové z Kliměteina.

Z tétož kmene Hronoviců. Původní sídlo jejich byl hrad Klinštejn čili Klingenstein, který stával někde v Lito-

měřicku. V Čechách vyhynuli v druhé polovici věku 17. Erb: ostrev.

Mračti z Dubé.

Měli původ z rodu v Čechách a na Moravě druhdy velmi rozšířeného, a v této zemi ve hrabatech Sedlnických z Choltic podnes květoucího, totiž z kmene Benešoviců, jichžto erb slul „odřivous“. Původním sídlem pánů Mračkých z Dubé byl zaniklý hrad Stará Dubá v býv. Kouřimsku, a ode tvrzi Mrače v býv. Berounsku vzali na se příjmení Mrackých. Vymřeli po meči známým p. Karlem Mrackým z Dubé, jedním z místodržících královských, od Matiaše zřízených. Jemu byly pak pro účastenství v odboji proti Ferdinandu II. Pyšely v plen vzaty, ale dceři jeho Dorotě r. 1624 zase prodány. Karel Mracký z Dubé, jsa pod obojí, vrátil se pobízením této své jediné doery, horlivé katoličky, opět ku katolictví, a leží pochován v kostele Pyšelském.

Páni z Náchoda.

Pocházeli tolikéž z kmene Hronoviců, jakož dokládá pan Palacký ve svých Počátcích rodopisu českého³⁵⁾, a však ve znaku neužívali ostrví, jako ostatní toho rodu větve vesměs, nébrž lva. Udělen byl tento erb, dle Dalimila, Hronovi z Náchoda v polovici 13. věku, když za přčinou volení krále Římského do Němec poslán byl a moudrostí svou přízně jeho sobě získal. „Hron by nejmúdrějším nazván, proto jemu črný lev na zlatém štítě říšským králem dán“³⁶⁾. A skutečně užívali pak jeho potomci lva černého v poli zlatém za erb. Dosáhnuvši titulu hraběcího vymřeli páni z Náchoda v Moravě ku konci věku 17.³⁷⁾.

Páni z Pernšteina.

V Čechách a na Moravě rozšířený rod, jehož první z listin známý předek byl Hotart čili Gotthard (r. 1174), a pode jmenem z Pernšteina první vyskytuje se Štěpán z P. (1243—1294³⁸⁾). Vymřeli po meči r. 1631 panem Vratislavem z Pernšteina, který co císařský plukovník v bitvě se Švédy zastřelen byl. Sestra jeho, Polyxena, zasnoubivši se po smrti svého prvního manžela p. Viléma

³¹⁾ Viz jeho Dějiny národu Českého. I. 2. str. 467 a 470.

³²⁾ Dalemílova kronika, kap. 88.

³³⁾ Balb. Misc. dec. I. l. 5. Zdá se nám zspovědi doložit zde, že nevíme, která páni z Janovic a z Petřovic, jichžto rod náležel dle p. Palackého ke kmenu Janoviců, a kteří vymřeli dle tétož dějepisce na počátku 16. století, patří a nazývají se mohli rovněž „z Náchoda“. Nalézámeť zajisté v nadacích knihách (Balb. Miscell. hist. dec. I. lib. 5. pag. 116) toto místo: „Erectio novi altaris B. V. in ecclesia parochiali S. Laurentii in Nachod a D. Theodorico de Janovica, alias de Nachod. Já Dětich z Janovic odjinud z Náchoda, dědic pravý z lože Náchodského vyznávám etc. Subscripti: a Já Jenec z Janovic seděním na Petřovic, bratr vlastní a společník svrchu psaného pana Děticha, a Já Jan z Janovic seděním na Chlasmci, synovec a společník svrchu psaného p. Děticha. Pečeť naší etc. 1402 in Vigilia S. Andreae, confirmatum a Joanne Kbel 1409. 9. Martii.“ Tehoto místa užívá Balbín za nehlavnější důvod k dokázání totožnosti pánů z Náchoda a pánů z Janovic.

³⁴⁾ Palackého D. n. Č. I. 2. str. 488.

³¹⁾ Palacký, I. 2. str. 463.

³²⁾ Balb. Miscell. dec. I. l. 5.

³³⁾ Rodina českých baronů Rašínův z Risenburka ličila se znakem a původem zase od rodu slezských (a původně polských) Jestřibův z Rosenberka, kteří již od Ferdinanda III. obdařeni byli titulem hraběctva a tolikéž v Čechách v minulém ještě věku květli.

³⁴⁾ J. F. Gauben's Adels-Lexikon.

z Rosenberka s panem Vojtěchem Zdeňkem z Lobkovic, stala se takto pramatěří nynějších knížat (Popelů) z Lobkovic, k jejichžto znaku připojila též erb svého rodu, totiž tuří hlavu s kruhem skrze nozdry prostrčeným.

Planští z Egerberka.

Původním sídlem rodu tohoto byl hrad Egerberk u Lestkova, a ode hradu i města Plané v Plzeňsku, kdež dlouhý čas vládli, nazývali se pak též „Planští z Egerberka“ (Egberka a dříve Elsterberka). Kvetli ještě v druhé polovici věku 17., neboť jich Balbín připomíná mezi těmi rody panskými, kteří ještě za jeho času živi byli ³⁹⁾.

* Páni z Redern.

Tento původem německý rod rozšířen byl ve Slezsku a v Čechách, kdež mnohými statky vládl. Ve válce třicetileté, pozbyv zde za příčinou odboje proti Ferdinandu II. jmění svého, zmizel odtud, ačkoli mnozí jeho údové ještě drahně let potom ve Slezsku se připomínají. Ve znaku měli kolo (Rad, odkud jich jméno).

Páni z Rosenberka.

Od 13. věku jedna z nejmohutnějších a nejslavnějších haluzí kmene Vítkovců, o kterých při páních z Hradce již doloženo. První pod jmenem tímto připomíná se pan Vok z Rosenberka (+ 1262), a poslední potomek slavného rodu Rosenberků zemřel r. 1611, tolikéž Petr Vok nazvaný. V erbu měli původně červenou růži v poli bílém.

Roupovští z Roupova.

Pokud ještě byli ve stavu rytířském, měli v erbu černý kolmý pruh v poli bílém, když pak přijati jsou do stavu panského (1366), přidán jim zlatý orel. První z listin známý předek byl „Dersko de Roupou“, kterýž r. 1250 v jedné listině kláštera Kladrubského co svědek se připomíná ⁴⁰⁾. Původiště jich Roupov (něm. Ruppau) leží v býv. Klatovsku. V Čechách se nalézali potomci rodu toho ještě ku konci 17. století, leč valně již sešli.

Rychnovští z Rychnova.

Jedna z četných větví starožitného rodu, který užíval ve znaku dvou bílých leken o pěti kořeních v poli červeném, z něhož podnes jediná haluz knížat a hrabat z Kouřim pozůstala. První z listin známý předek všech rozrodův, užívajících jednoho a téhož erbu, byl Sezima (comes, ok. r. 1165 ⁴¹⁾). Páni Rychnovští, kteří vzali na se jméno ode hradu i města Rychnova v Hradecku, kvetli ještě ku konci století 17., ačkoli, jak Balbín dokládá, v okolnostech nehrubě skvělých. Pode jménem z Rychnova vyskytuje se v dějinách českých pan Heřman z R. již r. 1285—1267.

Řičanští z Řičan.

Tento rod býval druhdy velmi hojný, vyhynuv záplna teprv ve století nynějším. Již r. 1261—1276 byl p. Ondřej z Řičan nejv. komorníkem v Čechách. Erb jejich byl trojlist, a původiště Řičany v býv. Kouřimsku.

³⁹⁾ Viz jeho Miscell. dec. I. 1. 5.

⁴⁰⁾ Erben Reg. p. 583.

⁴¹⁾ Fr. Palackého D. n. Č. I. 2. str. 482.

Sezimové z Ústí.

Z kmene Vítkovců, přijavše jméno ode tvrzi Ústí, od jednoho z Vítkovců, jmenem Sezima, Ústím Sezimovým nazvané. Stávala na místě nynějšího Starého Tábora, i známa jest smutná její záhuda r. 1420, kdež od Husitů dobytá a zbořena byla. Páni Sezimové měli v erbu modrou růži v poli zlatém, a vymřeli r. 1656 co poslední haluz staroslavného kmene Vítkovců, kteří po šestoro století v dějinách českých slyni. Od 14. století rod jejich užíval titulu dědičných kraječů až do vymření.

Smiřičtí ze Smiřic.

Byli zvláště s počátku věku 17. rodem velmi mohutným, a však právě když největší moci byli dosáhli, vzali údové jeho smutný konec. Posledním potomkem jejich byl na mysli pomatený Jindřich Jiří Smiřický, jenž opuštěn ode všech a dosti nešlechtným způsobem někde u vězení na rozkaz známého Albrechta z Waldšteina držán, ok. roku 1627 zahynul. Erb jejich byl štít od pravé strany k levé šikmo na dvě části rozdělený, z nichž byla horejší černá, dolejší bílá. Původištěm jich byly Smiřice v Hradecku.

Slavatové z Chlumu a Košmberka.

Od dávných časů byli tito páni rodem dosti mohutným a slavným, ale nejvyššího stupně moci a slávy dosáhli teprv známým panem Vilémem Slavatou pozdějším hrabětem z Chlumu a Košmberka, když tento zasnoubiv se s Lucií, poslední dcerou z rodu pánů Hradeckých, nápadem dostal po vyhynutí rodu toho (1604) četných jeho statků, zastáváje nadto nejvyšší úřady v zemi. Potomci Vilémovi vymřeli již r. 1712 Janem Karlem hr. Slavatou z Chlumu a Košmberka, generálem řádu Karmelitův v Římě. Po nich dostali se jejich statkové rodu nynějších hrabat Černínů, jižto posavad v držení jejich se nalézají. Chlum a Košmberk v Chrudimsku byli jich původními sídly. Od r. 1627 měl rod tento titul dědičného češnictví v království Českém.

Páni z Šellenberka.

Původ měli společně s pány Lvý z Rožmitála, Zajíců z Hasenburka a j. v. z prastarého kmene Buziců, jichžto první z historie známý předek byl „Děťišek Buzovic“, jehož připomíná již Kosmas a po něm Dalemil jakožto udatného bojovníka a hrdinu. Hrad Šellenberk (též Schönberg) v Tábořsku byl původním sídlem větve Šellenberkův, kteří vymřeli již r. 1597 panem Janem z Šellenberka na Kostí, Mrači a Toužetíně, J. M. C. radou. *Loosé z Rožmitála*, dostavše se později na Moravu, kvetli tam ještě v první polovici minulého století; páni *Zajícové z Hasenburka* vyhynuli v Čechách r. 1663 Jaroslavem *Zajícem* z Hasenburka, synem známého p. Jana Zbyška z H., kterýž byl veškeré své jmění alchimií téměř promrhal, tak že potomci jeho, nemohše se více povznesti, takorča v chudobě zemřeli ⁴²⁾. Onino přijali k prvotnému znaku

⁴²⁾ Rod Zajíců z H. zastával až do vymření úřad dědičných truksů již od 14. století.

Iva, tito zajíce; původním sídlem p. Zajců byl hrad Hasenburk v Litoměřicku, páni Lvové sídlili původně na hradě svém v Rožmitálu, odkud jich jména.

Španovští z Lisova.

Rod z části rytířský, z části později k panskému stavu náležející, jehož původním sídlem byl Lisov v Plzeňsku. Již r. 1243 podepsáni jsou v jedné listině za svědky „Predvoj et Lubko de Lyzov“, a ti jsou asi první z listin známí předkové rodu toho ⁴³⁾. Pod jménem hrabat „von Lissau“ připomínají se ještě v Čechách ku konci minulého věku, ač jsou-li tito téhož původu, co dotčení shora pánové. Původní erb: černé kolmé břevno v poli žlutém.

Špetlové z Janovic.

Ješto bylo v Čechách ode dávna několik šlechtických rodů „z Janovic“, nesehnáno všude rozeznati jich. Připomínají se zejména páni z *Janovic a z Petrúpurka*, jichžto rod vymřel na počátku 16. století, jakož již shora při pánech z Náchoda dotčeno, a kteří měli původ z kmene Janoviců, užívavších v erbu orlice. Podle p. Palackého byly původním těchto pánů z Janovic (Vrchotovy) Janovice v býv. Berounsku ⁴⁴⁾. Jiného původu a erbu byli rytíři *Klenovští z Klenového a z Janovic a Risenberští z Janovic*, jejichž původními sídly byly Janovice v býv. Klatovsku, kdež i Klenov se nalézá, a ve znaku měli půl šachovnice. Třetí rod byl zase onen rytířů a pozdějších baronů *Janovských z Janovic*, a čtvrtý jest tedy shora dotčených pánů *Špetlů z Janovic*, jež někteří odvodí od kmene Hronoviců, druzí zase a sice vším právem od kmene Janoviců, protože měli v erbu orlici. Pod jménem hrabat „von Klenau“ kvetli potomkové pánů z Klenového a z Janovic ještě v tomto století, a tolikéž baroni Janovští z Janovic ještě ku konci minulého věku zhrsta se připomínali.

Páni ze Švamberka.

Pod tímto jménem známi jsou teprv v druhé polovici věku 13., nazvavše se tak ode hradu Krasikova, jež po německu přezvali „Schwanberg“, protože měli labuť ve znaku svém. Ještě na počátku 17. věku povznesl se rod tento na vysoký stupeň moci a slávy, zdědiv po vymření rodu Rosenberského (r. 1611) četné statky; a však ne zadlouho zbaven jest p. Petr ze Švamberka pro hlavní účastnictví v odboji proti Ferdinandovi II. veškerého svého jmění, a rod ten opět klesl, aniž se povznesl více ⁴⁵⁾. Posledního Švamberka vidal pak Balbín napotom v Praze po ulicích téměř žebrotou se živícího ⁴⁶⁾.

Švihovští z Risenberka.

Ze slavného a starožitného rodu Drslaviců pocházejí, společně s pány Žampachy z Potenšteina, Černíny

z Chudenic a j. v. užívali původně ve znaku svém poloutrojčtí, připojivše k němu teprv později orlici. První z listin známý předek Drslaviců byl Drslav (comes Plsnensis 1160—1165), a však pode jménem z Risenberka vyskytuje se teprv od r. 1251—1281 pan Děpold z R., nejvyšší sudí v Čechách ⁴⁷⁾. Hrad Risenberk, původně větve Risenberské, stával druhdy v Klatovsku, kdež i pozdější jejich sídlo Švihov se nalézá. Vymřeli co hrabata Václavem Švihovským hrabětem z R., kterýž roku 1720 v Praze život dokonal, maje věku svého 22 let, a pochován ležf v kostele Dominikánském u sv. Jiljí ⁴⁸⁾.

Páni z Talmberka.

Téhož původu a znaku jako páni z Kounic, z Martinic a j. v. Původním sídlem jejich byl hrad Talmberk, nyní v zříceninách v býv. Kouřimsku. Květše ještě dlouho po třicetileté válce v Čechách, vymřeli v první čtvrti minulého století.

Tejřovští z Einsidle.

Páni z Einsidle rozšířeni byli též v Míšni, ač jsou-li tito téhož původu co čeští páni z Einsidle, kteří od hradu Tejřova, jímž dlouhý čas vládli, přijmení Tejřovských přijali. Ještě v druhé polovici minulého věku připomínají se potomci jejich, jmenovitě byl r. 1754 pánem na Vlčkovících František Tejřovský, svob. pán z Einsidle.

Trčkové z Lipy.

I tento možný rod dlouho ve stavu rytířském zůstal, byv teprv ku konci 16. století k pánům připočten. Původním sídlem jejich byl hrad Lipa v Hradecku. Vyhnuli roku 1634 Adamem hrabětem Trčkou z Lipy, jenž zároveň s Waldštejnem v Chebu zabit byl.

Pánové z Vrtby.

Jakož již při pánech z Gutšteina doloženo, byli větve onoho rodu, jehož předkem byl známý Hrozata, zakladatel klášterů Tepelského a Chotěšovského. Užívali rovněž toho erbu jako hrabata z Gutšteina, i vymřeli teprv r. 1830 Františkem Josefem hrabětem z Vrtby, J. M. C. skutečným tajným radou a komořím, dědičným pokladníkem v Čechách a t. d. Nápadníkem jeho četných statků stal se J. Osv. kníže Jan Karel z Lobkovic. Hrad Vrtba, původním sídlem jejich, stával druhdy u Bělé v Plzeňsku. Od r. 1723 zastávali úřad rodu toho úřad dědičných pokladníků v království Českém.

Zajicové z Hasenburka.

O těchto již byla řeč při pánech z Šellenberka.

Zárubové z Hustiřan.

Rodu rytířů z Hustiřan kvetlo od dávna několik větví, a však jenom haluz Zárubův byla ve stavu panském. Linie Habtínův a Chvalkovských z Hustiřan vyhnuly nejdřív, Rodovští a Bukovští z Hustiřan vymřeli ku konci minulého století, Zárubové z Hustiřan zhasli po meči Josefem Ant.

⁴³⁾ Erben Reg. p. 520.

⁴⁴⁾ Balbín se snažil dokazovati, že byli tito páni z Janovic haluzí pánů z Náchoda, a tedy z kmene Hronoviců.

⁴⁵⁾ Statkové, Petrovi ze Š. v plen vzati, byli odhadnuti na 1,070,000 kop.

⁴⁶⁾ Balbín Miscell. dec. I. l. 3.

⁴⁷⁾ Fr. Palackého D. n. Č. I. 2. str. 480.

⁴⁸⁾ Berghaner in Protom. P. 1.

hrabětem Zárubou z Hustiřan r. 1744. Hustiřany v Hradecku byly všech linií původním sídlem, ve znaku pak užívali původně bílého břevna v poli červeném.

Zejdlicové z Šenfeldu.

Rozšířeni byli netoliko v Čechách, nýbrž i ve Slezsku, odkud se do Čech dostali. Ve znaku měli tři kapry, jichžto užívali tolikéž páni Kurbachové z Trachenburka a Bechyňové z Lažan. Pod jménem Zejdlicův kvetli v Čechách ještě drahé let po válce třicetileté, až pak jenom pod názvem hrabat z Schönfeldu připomínali se, pod kterým posavad snad kvetou.

Žampachové z Potšteina.

Stará haluz rozšířeného rodu Drslavců, o kterých již při pánech Švihovských dotčeno. K původnímu znaku poloutrojtěří přijali páni z Žampachu a z Potšteina později ještě patero růží, ješto se byli spojili rodinnými svazky s rodem Vítkovců, růže ve znaku užívavších. Vymřeli pak co hrabata v druhé polovici věku 17. ⁴⁹⁾ Původními sídly byli Žampach a Potštein v Hradecku.

Rodové němečtí, kteří rovněž v 16. stol. již k panskému stavu v Čechách náleželi, jsou: *Hoffmannové z Grünbühle*, páni z *Eycinku*, ze *Štubenberku*, *Kolonové z Felsu*, hrabata z *Thurnu*, o kterých však bližších zpráv dodati po-

⁴⁹⁾ Balbini Miscell. dec. I. l. 5.

mijíme, ješto buď nedávno byli v Čechách se usadili, buď krátce zde potrváli, tak že ještě údové rodin jejich ani po česku neuměli. Páni *Kurbachové z Trachenburka* rovněž byli poněmčili, jakož i páni *Mingovicové z Mingvic*.

K rodům staročeským, od času války třicetileté v Čechách vyhynulým, přičísti sluší ještě čtvero linií pánů z Kolovrat, totiž: *Bezdrůžickou*, *Maškovskou*, *Ludovicko-Bezdrůžickou* a *Novohradskou z Kolovrat*.

Dále zmizela u nás v třicetileté válce větve pánův *Hasištejnských z Lobkovic*, jichžto potomci však posavad kvetou v Sasku, neb aspoň s počátku tohoto věku ještě se tam připomínali.

Rod pánů *Bořitů z Martinic* vyhynul po meči r. 1789; větve pánů *Holických ze Šternberka* přestala kvésti r. 1712; starožitný rod pánů z *Wartenberka* vyhasl r. 1625 ⁵⁰⁾. A však posavad zachovala se jména jejich původní aspoň u rodin příbuzných; neboť posavad kvetou u nás páni z Kolovrat ještě ve dvou haluzích, páni z Lobkovic v nynějším rodu Popelů z Lobkovic, páni z Martinic po přeslici ve hraběcím rodu z Clam-Martinic, páni ze Šternberka v nynějších hrabatech (Konopištských) ze Šternberka, a páni Wartenberkové zachovali jméno své v nynějších hrabatech z Waldštejn-Wartenberka.

(Ostatek budoucě.)

⁵⁰⁾ Rod pánů z Wartenberka byl od dávna jeden z nejmohutnějších, zastávav od 14. století až do svého vyhynutí úřad dědičného čestnictví.

K l a d n o,

m ě s t o a s t a t e k v P r a ž s k é m k r a j i.

Větším dílem dle místních pramenů sestavil kn. Jos. Motl.

(Dokončení.)

B. Památky Kladenské.

Kdyby tak některý Kladenčan ze 17. století nyní svůj bývalý domov navštívit chtěl a z Prahy vyjížděl, jak by se ulekl! nebo přijeda za jasného dne na Bílou Horu, myslil by zajisté, že Kladno v plamenu stojí. Již tam odtud (tedy asi na 2 $\frac{1}{2}$ míle k severo-západu) viděti neustále černý kouř, an u velikých kotoučích vystupuje a nebeský blankyt šedivým mrakem napořád kalí. Sjížděje s Bílé Hory k Hostivicům potkával by povoz za povozem, který kamenným uhlím Prahu zásobit jede; a kdyby ani žádného nepotkal, již cesta, černým prachem a mourem pokrytá, by mu prozradila, co se tu dnem i nocí vozívá.¹⁾ On by se nemusil ptáti, odkud tenlo výrobek, ta cesta by ho vyvedla z Hostivic do Jenče, tu odtud k Pavlova a k Přítočnu Velkému až nad samé Kročehlavy.

¹⁾ Článek ten psán r. 1855. Že však nyní zavážení kamenného uhlí jinou cestou, totiž po železné dráze pĕjde, dostatečně známo.

Mám za to, že by se, třebaš nechtěl, na tomto místě pozastavil, a nedůvěruje zrakům svým v hluboké rozjímání ponofil. Co to? — Před ním by stále v jedné a skorp v rovné čáře čtvero stavení slohu novějšího, jejichžto komíny vysoko k obloze čnějí a tento kouř ze sebe vypouštějí. My již víme, že jsou to šachty: Svato-Václavská, Layerova, Thienfeldova a Kúbekova. V pravo k východu by se mu objevily dvě, číslo 6. a povzdálí sv. Kateřiny; a kdyby obrátil zraků svých v levo na západ, tam kde by se domníval staroslavného sídla svého se dopítiti, i tu by ho neobyčejný výjev překvapil. Nejprve by ho ohlažil hukot a u večerním šeru malebný sloup ohnivý, který z hutí svato-Vojtěšských vychází; pak dále, ano u samého Kladna šachta sv. Františka nebo-li „na pískách“ řečená. A co by tomu teprv řekl, kdyby spatřil železnou dráhu, která zde svůj počátek bĕře a ve tři ramena se rozbíhá? Jest to Kladno, kde sídleli předkové Žďárských ze Žďáru? které snad založili Kladenští z Kladna? Ovšem mávrší a poloha

PAMÁTKY

ARCHAEOLOGICKÉ A MÍSTOPISNÉ.

Vydání archaeologického sbornu Musea království Českého nákladem Matice České.

Redaktor K. Vl. Zap.

Díl II.

Rok 1856.

Sešit III.

Staročeská šlechta a její potomstvo po třicetileté válce.

Příspěvky rodopisné.

Sestavil František Vlasák.

(Dokončení.)

Dodavše napřed několik stručných poznamenání ke jmenům rodů staropanských, z větší části teprv po třicetileté válce u nás zmizelých; podáváme tuto názvy oněch rodů starošlechtických, kteréž rovněž v 16. století již k panskému stavu v Čechách náležely, a však ve svých potomcích podnes ještě buď zde aneb v jiných zemích mocnářství Rakouského kvetou. Jsouť následující:

Kinští čili původně **Vchynští** ze **Vchynic** a z **Tetova**. Nejdávňší posud nám známá stopa slovního rodu nynějších knížat a hrabat toho jména sahá do první polovice 13. století, kdežto se nám dochovalo jméno Jindřicha ze Vchynic v listině od r. 1239, jížto potvrzuje král Václav pozemků, od nejv. komorníka Bohuslava v okolí vesnice Šemnic klášteru Oseckému darovaných⁵¹⁾. V knihách nadací připomíná se na rok 1408 Smil ze Vchynic⁵²⁾. Jednostejného s nimi původu byli někdejší rytíři **Razičtí** ze **Vchynic** a nejspíše i **Tetaurové** z **Tetova**, užívající společného erbu. Onino vymřeli již dávno, tito však posavad zachovali se v Sasku, kdež od dávna byli se též usadili. K stavu panskému náleželi předkové knížat a hrabat Kinských již od dávna; a však bývalo jim to často upíráno, pročez nejednou nuceny se viděli, veřejně před

soudem práva svého doličovati, a vezdy zvítězili⁵³⁾. Prvním českým hrabětem učiněn z rodu toho r. 1630 známý Vilém Kinský, kterýž r. 1634 zároveň s Waldšteinem v Chebu zabit byl. Touž dobou dostalo se pánům Kinským též čestného úřadu dědičných hejmistrů, jež posavad zastávají. Titule **Kinských** hrabat dosáhli l. 1676. Vnuk bratra dotčeného shora Viléma, hrabě Václav Norbert Oktavian (nejv. kancléř v Čechách, † 1719) jest zakladatelem obou nyní kvetoucích linií, hraběcí i knížecí. Původcem starší linie (hraběcí) byl nejstarší jeho syn, František Ferdinand (tolikéž nejvyšší kancléř v Čechách, † 1741), a ta jest v držení majorátu; mladší pak linii založil hrabě Filip Josef, z nížto Štěpán Vilém (nejv. komorník v Čechách) pro sebe a každého prvorozeného syna titule knížecího dosáhl (r. 1747). Jméno knížete Rudolfa Kinského († roku 1836), původce blahodárně působícího ústavu Matice české, zůstane Čechům u věčné paměti na vždycky. Původní sídlo: **Vchynice**, druhdy tvrz v Litoměřicku; původní erb: tři vlčí zuby bílé v poli červeném, nad korunovanou přílbou dvě křídla orlí, bílé a červené. Linií **knížat** Kinských náležejí nyní v Čechách: fideikom. panství Česká Kamenice (od r. 1613), allod. panství Heřmanův Městec, Horažďovice,

⁵¹⁾ Viz Erb. Reg. pag. 449. V kodexu této stvrzovací listiny stojí vlastně „Jenricus de Thinix“, což by ovšem i z jiného rodu Jindřicha zpačtiti mohlo, to však jest chyba písařova. (Srovn. Erb. Reg. p. 651.)

⁵²⁾ Libri erect. ap. Balbin. Vol. IX. A. 6. p. 168. Knihy nadací (libri erectionum v. beneficiorum), ze kterých Balbin ve svých „Miscell. hist. dec. l. lib. 5.“ výtahy podal, obsahují nadání kostelů a oltářů, za pomevání Karla IV. a Václava IV. od rozličných dobrodinců učiněná.

⁵³⁾ Před císařem Karlem IV. pokud ještě staročeské smýšlení u šlechty převahu měly, rozdílů stavů tak přísně nešetřeno, jakož to později obyčejem a vlivem německým zobecnělo. Byliť u nás na Přemyslovců každý zeman, na statky bohatý aneb ve větších úřadech postavený k vyšší šlechtě počítán; synové-li však zchudli, tuť opět byli jen sprostými zemanými čili vládými. Později, ve století 15. a 16., již se to nedálo; dědit syn stav otcův i bez ohledu na jeho jmění. (Srovn. Při rodopisnou pánů z Waldšteina atd. s poznám. od Fr. Palackého, v Časop. Čes. M. 1839. sv. 4.)

major. panství Rosice, Choceň a panství Zlonice. *Hrabata* Kinští jsou v držení fideik. panství Chlumce (od r. 1614), allod. panství Kostelce nad Orlicí, allod. statku Borovnice a panství Sloupu⁵⁴⁾.

Krakovští a Libštejnští z Kolovrat. Nynější hrabata toho jména mají původ svůj ve znamenitém a drahdy velmi rozšířeném rodu staročeských Janoviců, měvších ve znaku orlici. Pod jménem „z Kolovrat“ vyskytují se však předkové jejich teprv od r. 1347, neboť ona zvláštní linie Janoviců, která ve 14. století vládla statky a hrady hojnými v Čáslavsku, na př. Chřenovicemi, Zbraslavicemi, Zručemi atd., nepocházela od Albrechta z Kolovrat r. 1347 poprvé jmenovaného, jako ostatní toho jména potomci všickni, ačkoliv údově oné tolikéž „Kolovratové“ sluli⁵⁵⁾. Potomci Albrechtovi záhy na více haluzí byli se rozrodili, neboť kromě uvedených již shora větví, stávalo ještě pobočných ratolestí, na př. Košateckých a Buštěhradských; a však na časy nynější jediné dvě linie dochovaly se. Společným původním všech větví rodu Kolovratského byl někdejší hrad *Kolovraty* v bývalém Kouřimsku blíže Řičan. Linie Libštejnská kvete již jen v jediném údu po meči, jímžto jest J. Exc. p. Frant. Antonín hr. Libštejnský z K., bývalý nejv. purkhrabí Pražský a c. k. státní ministr, jehož památka dlouho potrvá v mysli vědeckých Čechů. Linie Krakovská jest četná, rozdělena jsouc na tři větve: Březnickou, Radeninskou a Týneckou. Onano nazvána tak ode hradu *Libštejna* nade Mží v Plzeňsku, tato od bývalého hradu *Krakovce* v někdejší Rakovníku. Leta 1660 dostalo se titule hrabat říšských pánům Libštejnským, r. 1674 pánům Krakovským. Linie hrabat Krakovských dědila s počátku minulého století po vymřelém rodu někdejších baronů Jenšků z Újezda kromě panství Březnického a Hradištského též erb a přijímá svob. pánů „z Újezda,“ jichžto podnes užívá. Linii *Libštejnské* patří v Čechách fid. panství Košátky, Rychnov, maj. panství Dvory (Maierhöfen), fid. statek Boruhrádek a statek Hořetice. *Krakovská* linie jest v držení: fid. panství Hradištské (v Plzeňsku), allod. panství Merklína, panství Radenína, Březnice a Týnce. Původní erb: orlice⁵⁶⁾.

Kounicové. Nynější knížata a hrabata z Kounic odvodí počátek svůj z velikého staročeského kmene; jehož

údově užívali v erbu lěkna bílého v poli červeném, a jež p. Palacký nazývá „Kunici“ neb „Kounici“, protože úmto jmenem dvě jeho linie, nejstarší a nejmladší (dnešní knížata a hrabata) nejvíce prosluly. Počátek rodu toho sahá dle téhož dějepisce tak hluboko do starožitností, že mezi liniemi, které koncem 12. století vystupují na jevo, žádné rodinné spojitosti již nenacházíme, ačkoliv dědičné užívání téhož znaku (lěkna, Seeblume) nedá pochybovati o původním jich příbuzenství. Pocházeliť pak z téhož kmene i někdejší pánové z Choustníka, Rychnova, Talmberka, Kátova, Martinic, Újezdce, Kounic a j. v., kteří však vesměs vyhynuli, vyjímaje dvě haluze poslední a pány z Martinic ve hrabatech z Clam-Martinic po přeslici posavad zachovalé. První z listin známý předek znamenitého rodu toho byl Sezima (nejv. komorník králové okolo roku 1165), a již r. 1181 založil Vilém, vnuk Sezimy právě dotčeného, klášter v Kounicích na Moravě⁵⁷⁾. Tyto *Kounice* jsou též původním obou haluzí nynějších. Příným zakladatelem české linie pánů z Újezdce a z Kunic byl však Závise z Újezdce (nejv. komorník v Čechách 1327—1333), tak sebe nazvav ode hradu *Újezdce*, který stával u Nezdašova v býv. Pracheňsku a jež on byl koupil. Ze tří jeho synů byl nejmladší (Jenec) proboštem Vratislavským, prostřední (Budivoj) kanovníkem Pražským a nejstarší (Arnošt) zdědil Újezdec. Po něm dostal se dvěma jeho synům, Janu a Budivoji. Janův syn Arnošt II. počal se první psáti „z Újezdce a Kunic“, ale později r. 1491 prodal otcovský hrad rytířům Kořenským z Terešova, kteří pak jím po 130 let bez přestání vládli. — Z příčiny, jížto jsme shora dotkli, klesli též někteří údově z kmene Kuniců do stavu rytířského, ač náleželi původně k pánům, a teprve r. 1512 přijati jsou zase Újezdečtí rytíři mezi české pány⁵⁸⁾. Podobným způsobem k pánům připočítáni byli rytíři z Martinic teprve v 15. věku, ačkoliv již ve 13. k nim patřivali. R. 1642 udělen pánům z Kounic titul říšských hrabat, titule knížecího užívá linie morávská od r. 1764. *Hrabatům* z Kounic patří v Čechách fid. panství Nový Zámek⁵⁹⁾ v Litoměřicku, allod. panství Březno a fid. statek Houska. Původní erb: dvě bílá lěkna v červeném poli, proti sobě postavená⁶⁰⁾.

⁵⁷⁾ Zajímavá jest zpráva o tomto Vilému u Paprockého (st. p. str. 283—286), v rýmech složená a nesouc, podle jazyka soudě, znak starožitnosti na sobě.

⁵⁸⁾ Jmenovitě p. Arnošt Jilemnický z Újezdce a z Kunic, který jak do soudu zemského za soudce povolán, měl seděti pod pány ze Sjernberka i z Waldštejna; spatřujíc se, že předkové jeho již za starodávna mezi pány v Čechách seděli, odpíral se toho žádaje místa mezi starými rody dle osobního státi. I vznikla z toho rozepře, kterouž p. Arnošt ne tak pro nedostatek pravdy, jako raději pro nedostatek původův ztrátili musel.

⁵⁹⁾ Toto panství bylo po smrti vojvody Albrechta z Waldštejna v plen vzato, napotom však jeho vdově, Isabelle z Hatachu, sdělila Ferd. II. ponecháno. Jediná dcera této, Marie Běnska, provdala se za Rudolfa hr. z Kounic, přinesla mu totiž panství za věno, a od té doby náležel rodu hrabat Kounických.

⁶⁰⁾ Nynější jich erb: arcib. zrcadél se třetím od původní prostoty;

⁵⁴⁾ Údověje místa, v jichžto držení rozličné rodiny šlechtické se nalézají, dršel jsem se „Popisu království Čes.“ od Fr. Palackého. V Praze 1848.

⁵⁵⁾ Palack. D. n. Č. I. 2. str. 475. Dle sídel svých nazývali se později též „Zručtí z Chřenovic“, ale vymřeli s počátku 17. století, neboť za času Paprockého (ok. 1600) živi byli již jenom dva z rodu toho, a však věkem sešli. (Viz *Důdohy* o st. ryt. str. 277.)

⁵⁶⁾ Mnozí rodopisci, mezi nimiž arcib. Paprocký, dohlázejí, že užívali Kolovratové původně v erbu svém koka podobného: ke Kolovratu, a teprve když potomně k stavu panskému povoláni byli, že jim dání orlí se slatou kotvou na hlavě, od pola: bílý, od pola: červený, jakož posavad při nich se spatřuje. Burkart, kanovník Pražský, a bratr jeho Vojtěch z Kolovrat, užívali dle téhož rodopisce Kolovratu za erb ještě ok. 1372. (Papř. o st. panských str. 197. 198.)

Knížata z Lobkovic (Popelové). Rod knížat těchto, kteří užívají též titule vojvodského, jest ovšem starožitný a již ve století 16. téměř všechny panské rody v Čechách svou rozšířeností, výtečným duchem, mocí a slávou převyšoval; a však pod jmenem „z Lobkovic“ vyskytuje se teprve ve století 15. Prvním z historie známým předkem jeho byl onen Mikuláš z Lobkovic, jenž zastáváje úřad nejv. písaře v království Českém vynikl obzvláště bezprostředně před vypuknutím války husácké. Působením svým rozhodl známou při o tři hlasy na universitě Pražské r. 1409, jsa tehdež ještě písařem urbary královské na Morách Kutajoh. Rozdělji co vůdce vojska královského dosáhl ještě větší znamenitosti. Byl syn někdy Marše z Újezda, i nazývá brzy „Nicolaus de Praga“ (kdež měl dům), brzy „de Miličoves“, brzy „de Ujezd“; od r. 1408 ale, kdežto se stal pánem na Lobkovicích, nejprve „Nicolaus Chudy de Ujezd alias de Lobkovic“ (ačkoli nebyl nikterak chudý, ale bohatý), potom jen zprosta „Nicolaus de Lobkovic“. Od r. 1418, když mu král Václav IV. zastavil hrad Hasišteinský, psal se „Nic. de Lobk. et de Hasistein“⁶¹⁾. Po smrti Mikuláše z L. († 1435) připadl hrad Hasištein v dědictví jeho synu staršímu Mikuláši, Lobkoviče pak s jinými statky mladšímu Janu Popelovi, a tyto synové jsou zakladatelé obou linií rodu toho: *Hasišteinské* totiž a *Popelovské*. Onano zmizela v Čechách ve válce třicetileté, ačkoli posavad prý v Sasku kvetou potomci její co rytíři „Lobkovic von Hassenstein“. Hraběcí haluz Popelův přestala kvésti r. 1722. Oldřich Felix Popel hrabě z Lobkovic, nejv. lovčí v Čechách, byl poslední z této haluzi. Prímým zakladatelem knížecí větve Popelovské jest proslulý státník Vojtěch Zdeněk Popel z Lobkovic, kterýž r. 1624 knížecího titule dosáhl a r. 1628 na to zemřel. Nyní se dělí větve tato (Chlumecká) opět na několik odvětví, a údům jejich náležejí v Čechách fid. panství Chlumeck (již od r. 1474) a statek Skryšov, fid. vojvodství Roudnice, panství Dol. Bečkovice, statek Cítov, fid. panství Nelahozeves, Jezeř (Eisenberg), Libčevy, Bílina (asi od r. 1464), Střekov, Encovany, all. panství Drhovie, Rozďalovice, Mělník, statek Měcholupy, fid. statek Brozany a panství Liběšice. Po vymřelém rodu hrabat z Vrthby dědil J. Jasn. kníže Jan z Lobkovic panství Konopiště, allod. panství Zinkovy, Nekmír a Křimice. — Původní sídlo: *Újezd* (ale nevědomo který?) a *Lobkoviče*, někdy tvrz v býv. Kouřimsku, nyní posud statek. Původní erb: orlice⁶²⁾.

Šlikové z Holiče, hrabata z Pasauu a z Lokte.

a však jakkoli mnohými emblemami již jest zveleben, přece původní heraldický odznak (lékní) posavad v něm pozůstal.

⁶¹⁾ Palack. Děj. III. 1. str. 80.

⁶²⁾ Podobný příklad zvelebení erbu, jako z Kouřimě, nalézáme i u nás, neboť i tento rod již se značně vyněkším erbem od předků; přece však orlice posavad v něm stála. Ostatně se nám zdá, že orlici připojil teprve pan Mikuláš II. z L. k původnímu znaku (stán na děd barvné části rozdělenému), odeniv se s Žolí z Žitaviny, z rodu Janovic.

Mají původ svůj z okresu Chebského, a první z dějst známy předek jest znamenitý říšský a český kancléř i miláček císaře Sigmunda Kašpar Šlik. Otec tohoto byl Jindřich z Lažan, měšťanin Chebský (ok. roku 1375⁶³⁾), a tehdež náležel již okres ten ku koruně České, při níž napotom již pozůstal. Kašpar Šlik, vstoupiv r. 1416 co písař u Sigmunda do služby, získal sobě rychle jeho lásky a důvěry zvláštní, i povýšen r. 1433 za nejv. kancléře a r. 1437 do stavu hraběcího. Císař Sigmund zapsal mu nejprve Holič (něm. Weisskirchen) v Uhřích, potom hrad Bassano v Itálii (odkud staročeské příjmi „z Pasauu“), pak r. 1434 úřad Chebský, panství Loketské, Andělskou horu, Ostrov, Hroznětín a j. v. Jeho zásluhy o císaře byly zaamenité a vůbec uznané. — Původní erb, štít s červenými a bílými kroužky, udělil mu již r. 1416 císař Sigmund, když pak, jak dotčeno, r. 1437 do stavu hraběcího povýšen byl, připojil k tomu ještě korunovaného lva. Údové rodu toho dělili se napotom třemi syny hraběte Matouše Šlika, bratra říšského kancléře: Mikulášem, Jeronymem a Kašparem II. ve tři větve: Falkenovskou, Loketskou a Ostrovskou, z nichž poslední a později z ní pošle Veliše-Kopidlenské haluzi posavad kvetou. Nyní náležejí hrabatům těmto: fid. panství Kopidlno a allod. panství Veliš.

Hrabata ze Šternberka. První z listin známi předkové slavného a čistě českého rodu tohoto jsou nejspíše již: Diviš (nobilit. Boh. 1125—1140, Erb. Reg. p. 90), Diviš (pater Zdeslai, castellani de Satec c. 1172, Erb. p. 149), Diviš (subcamerarius ducis Boh. 1187, Erb. 179. 180); a však nepřetržená spojitost počíná dle p. Palackého Divišem z Divišova, nejv. maršálkem v Čechách (ok. r. 1218—1224). Pod jmenem ze Šternberka vyskytuje se však teprve r. 1249 Zdislav ze Šternberka, syni detčeniho Diviše, a ten vystavěl ok. r. 1242 na svém panství Divišovském nový hrad, jež nazval „Sternberg“, protože nosil hvězdu v erbu svém, a od něhož pak on i potomci jeho jméno přijali. Tyž Zdislav ze Šternberka, stav se roku 1253 ochráncem Olomouce, postavil ještě druhý hrad toho jména v Moravě, známé nyní město Šternberk. Syn jeho Albrecht, zdědiv statky moravské, stal se zakladatelem linie *moravské*. Jaroslav pak, druhý syn, dostal českých statků a založil linii *českých* pánů ze Šternberka⁶⁴⁾. Česká linie rozdělila se napotom na dvě haluzi: pánů Konopištských a Holických ze Šternberka, kterážto poslední však r. 1712 kvésti přestala. Nynější hrabata, užívavše prvé k rozeznání od pánů Holických příjmeně Konopištských, později je opustili. České linii náležejí v Čechách panství Zámuky, Častolovice, statek Šternberk a all. panství Roudnice. Původní erb: osmihraná hvězda. Říšskými hrabaty jsou od r. 1662, kdež se jim první stal Adolf Vratislav ze Šternberka (nejv. purkhrabí Pražský, † 1709).

⁶³⁾ Palack. Děj. III. 2. str. 402.

⁶⁴⁾ Palack. Děj. I. 2. str. 485.

Hrabata z Waldšteina odvodí počátek svůj z kmene prastarého, jehož předkové po všechny doby v dějinách vlasti naší nad jiné vynikali. K těmž kmenu náleželi někdejší pánové z Lemberka, ze Zvířetic, z Michalovic, z Wartenberka a j. v.⁶⁵⁾ Podle nejstaršího předka Markvarta nazývají se údové kmene toho Markvartici. Synové Markvartovi sluli Heřman z Ralska (ok. r. 1175—1197), Havel a Závíše (1175—1189), a proslulý hrdina z Kralodvorského rukopisu, Beneš Hermanov, byl syn tohoto Heřmana z Ralska. Pod jménem z Waldšteina vyskytuje se však teprve v druhé polovici 13. století pan Zdeněk z Waldšteina. — Hrabaty říšskými učiněni byli již r. 1628 od Ferdinanda II., a po vymření pánů Sezimů z Ústí zastávají šestý úřad dědičných kraječů v Čechách⁶⁶⁾. Nyní náležejí hrabatům z Waldšteina šid. panství Duchcov, allod. panství Berštein, Doksy, Bělá, Mnichovo Hradiště, Brandýs nad Orlicí, Štáhlav, allod. statek Chocenice. Původní erb: lev, a však již záhy užívali páni z Waldšteina čtyř lvů ve znaku svém⁶⁷⁾; původní sídlo: *Waldstein* čili *Valstein*, hrad někdy v Boleslavsku blíže Turnova.

K těmto sedmi rodům staročeským přičítá sluší ještě moravské pány a nynější hrabata z **Žerotína**, kteří rovněž v 16. století v Čechách statky mívali, a jichžto slavný předek, p. Karel z Žerotína († 1636), netoliko jejich vlastní chloubou, anobř veškeré šlechty česko-moravské ozdobou jmenován býti zasluhuje. Lišit se však rod tento od českých pánů z Žerotína, neboť užívalše tito ve znaku orlice náleželi ke kmenu Janoviců, onino ale posevad mají ve znaku lva černého na 3 pahrbcích. Říšskými hrabaty stali se r. 1706 a jsou rozšířeni též v Pruském Slezsku.

Dále připomenouti zde sluší hrabat ***Oppersdorfu z Dubu a Fridšteina**, kteří sice pocházejí ze Švýcar, a však již ve 12. věku přišli do Rakous a v 16. století usadili se též v Čechách, kdež koupil Jan z Oppersdorfu panství Dub a Fridštein a zároveň do stavu panského od Ferdinanda I. povýšen byl, poněvadž v bitvě u Segedina vlastní rukou hlavní korouhve vojska tureckého vydobyl. R. 1645 dosáhli pak titule hrabat říšských, a však nyní kvetou v Čechách tuším jen v potomcích ženských⁶⁸⁾.

Nynější hrabata ***Šleinitcové** bývali v Čechách od dávna usadli, náleževše již v 16. století k pánům; původem však jsou z Míšně⁶⁹⁾.

⁶⁵⁾ Jmeno někdejších pánů „z Wartenberka“ připojili hrabata z Waldšteina r. 1758 k svému.

⁶⁶⁾ Titule říšských hrabat udělil dotčený mocnář pěti synům pana Adama z Waldšteina, kterýž ale zůstal až do své smrti († 1638) spokojen se staročeským titulem „pán“. (Srovn. co jsme o tom pověděli v úvodu).

⁶⁷⁾ Ještě za času Paprockého nalézal prý se v dominikánském kostele Jihlavském náhrobek zakladatele téhož kláštera, jednoho z pánů z Waldšteina, na němž pouze jeden lev vytesán byl. (Pap. o st. p. str. 227).

⁶⁸⁾ Dědicům Jiřího hraběte z Oppersdorfu náleží statek Petrovice v bývalém Berounsku.

⁶⁹⁾ Po dlouhý čas vládli Šluknovem, Tolštejnem, Kumburkem,

Též nynější hrabata z ***Althanu** počítáni byli již v 16. století k panskému stavu v Čechách; původem ale jsou ze Švábska, odkud se dostali do Rakous. Již r. 1574 dosáhli zde titule svobodných pánů a r. 1610 titule hraběcího⁷⁰⁾. — Karel hr. z Althanu drží nyní v Čechách šid. panství Králíky a panství Milčeves; hr. Michal Josef z Althanu jest pánem na Svojsicích v bývalém Kouřimsku.

Knížecí nyní rod ***Lichtenštejnů** znám jest na Moravě již v 15. století, u nás však usadili se teprve ve válce třicetileté, a sice známým Karlem z Lichtenšteina, cis. gubernátorem král. Českého po bitvě na Bílé hoře.

Páni ***Proskovští z Proskova**, byvše známi u nás již ve století 16., kvetli co hrabata na Moravě ještě v našem věku, nyní však zachovali se tam tuším jenom po přeslici, a jejich jméno a erb přijala na se jedna linie hrabat Dietrichsteinů, nazývají se nyní „von Dietrichstein-Proskau-Leslie“.

Až posud mluvili jsme o rodech, kteří ve století 16. vesměs již byli ve stavu *panském*: nyní obrátíme se ku pozůstalým potomkům oněch rodin, kteréž tou dobou zůstávaly ve stavu rytířském neb vládyckém, a však v třicetileté válce neb později titulů baronských neb hraběcích dosáhly. Jsoutě následující:

Audrčtů z Audrče, viz *Údrčtů*.

Bechyňové z Lažan. Rod tento jest dle Paprockého jednotejného původu sněkdejšími pány a nynějšími hrabaty Zeidlici z Schönfeldu a s pány Kurbachy z Trachenberka, kteří užívali společného erbu: tři kapráv. Pocházelik pak předkové jejich odněkud z Durynské země, jak staří rodopisci dokládají; a však již záhy rozšířili se netoliko ve Slezsku, anobř i v Čechách. Od Lažan ve Slezsku psali se rytíři „z Lažan“, když pak se jim dostal s počátku 15. století manským právem hrad Bechyně v Čechách, nazývali se „z Bechyně a z Lažan“⁷¹⁾. Již za času Václava IV. proslul Jindřich příjmím Leř z Lažan, nejv. komorník, na jehož hradě Krakovci mistr Jan Hus, byv z Prahy vyobcován, se zdržoval. Později padl tento Jindřich v bitvě Vyšehradské (1420), bojovav na straně císaře Sigmunda. Statek Rosochatec náleží rodu baronů Bechyňů z Lažan již od počátku 17. stol.; po Bělohorské bitvě byl sice panu Abrahamu Bechyni z Lažan v plen vzat, později však opět co léno jemu ponechán. Titule baronského dosáhla jedna větev Bechyňů

Hanšpachem, a mnozí předkové jejich zastávali vysoké úřady v Čechách a přivtělených zemích.

⁷⁰⁾ Wolfgang Althan, pán na Murštetu, usadil se první v Rakouku. Měl 7 synův, z nichž Kristof a Eustach založili dvě zvláštní linie. Tento Kristof vyskytuje se v Čechách v tituláři již r. 1589, kteréhož roku též umřel. Jeho syn *Michal Adolf*, cis. polní maršálek, zřídil 8 synů a 8 dcer, z nichž tyto všechny sluly „Marie“, onino vesměs „Michalové“.

⁷¹⁾ Podobným způsobem povstalo jméno někdejších pánů Žampachů z Pošteina (včetně z Žampacha a z Pošteina), Dubná z Litic (vlastně rytířů z Bubna a z Litic) atd.

r. 1712, drabá haluz užívala titule rytířského de nedávna, zdá se však, že již vymřeli všichni údové této.

* **Bernsdorfové z Bernsdorfu.** Vyskytují se v Čechách v tituláři již r. 1534, původem byli však ze Saska. Léta 1720 dosáhli titule svob. pánů, od r. 1827 jsou hrabaty.

Běšínové z Běšín. Starožitný rod čistě český, jehož předkové již v 15. století zastávali úřady důležité. Od roku 1497—1506 byl rytíř Jindřich Běšín z Běšín místosudím v Čechách⁷²⁾. Ostatně vyskytuje se v nadacích knihách Jiřík Běšín seděním na Hlohové již okolo roku 1388⁷³⁾. Původně jejich, tvrz *Běšiny*, nalézá se v býv. Klatovsku; původní erb: dva rohy volské spojené. Byli později z části barony, z části rytíři.

Bohušové z Otěšic. Původněm starého, čistě českého rodu toho jsou *Otěšice* neb *Utěšice* v býv. Klatovsku. Předkové vyskytují se již s počátku 16. století, jmenovitě okolo roku 1530: Bohuše Bohuchval z Otěšic na Stachově, a okolo roku 1580 Bohuše Vilém z Otěšic na Stachově. Nyní náleží jim Koleč v někdejším Rakovnicku.

Bubnové. Pod jménem „z Bubna“ posavad kvetou rytíři „Varlichové z Bubna“ a hrabata „z Bubna a z Litic“. Rod ten jest velmi starožitný a čistě český, neboť již roku 1172 uvodí se za svědka v jedné darovací listině „Gumpoldus de Buben“⁷⁴⁾, kterýžto hrab stával druhdy u Plešnic v Plzeňsku. Od Litic v Hradecku, jimiž jedna větev přes 200 let vládla, přijala na se jméno „z Bubna a z Litic“, a později r. 1632 dosáhla titule hraběcího. Majorátní panství Doudleby a Jelení jsou majetkem linie hraběcí již od r. 1562, kromě těch drží rod hrabat z Bubna též maj. statek Bláto v Chrudimsku. Původní erb: žlutý huben v modrém poli.

Bukovkové z Bukovky⁷⁵⁾. Nynějších hrabat těchto předkové připomínají se u nás již na počátku 16. století, nyní však jsou rozšířeni v Rakousku a na Moravě. Původní erb: dva bývolové rohy spojené v poli černém; původní sídlo: *Bukovka*, tvrz někdy v Chrudimsku. Hrabaty jsou od roku 1800.

* **Z Binnu.** Pod jménem „z Binn“ rozšířili se údové starožitné rodiny německých rytířů těchto již záhy též v Čechách, a posavad kvetou potomci jejich notoliko v Sasku (od roku 1732 co hrabata), něbrž i v Rakousku pozůstali.

Zasingarové z Bztvíc. Roku 1813 byl jim potvrzen jejich starý stav rytířský; zdá se však, že nejsou původem z Čech, neboť ani v Paprockém ani v titulářích až do roku 1589 se nevyskytají žádní předkové toho jména. Píší se ostatně „Zasingar von Pirnitz“, a náleží jim nyní allod. panství Poličany, pak allod. statek Úlice a Jezná.

⁷²⁾ Palack. Souč. přehled tab. III.

⁷³⁾ Balb. lib. erect. Vol. VIII. p. 153.

⁷⁴⁾ Erb. Reg. p. 149.

⁷⁵⁾ Omylem položen jest sod tento shora mezi nyní již vymřelými.

* **Cedvicerové z Cedvic.** Hrabata „von Zedtwitz“ rozšířeni jsou v Čechách a Bavořích. Manský statek Libenštejn a panství Ašské patří jim již od roku 1426. Od Libenštejna psávali se druhdy též „Cabicarové z Libštejna“. Původem zdají se býti z Bavor, ale v Čechách rozšířili se již záhy. Původní erb: vodorovně na tři části rozdělený štít, a sice bílou, červenou a černou. R. 1796 stali se říšskými hrabaty.

Čejkové z Olbramovic. Starožitná rodina, větev Dvořeckých z Olbramovic a původ majíc z kmene Janoviců, užívavších v erbu orlice. Víme sice, že byli rytíři Čejkové později do stavu hraběcího povýšeni (r. 1748), a co takoví kvetli u nás ještě s počátku našeho století; zdá se však, že nynější toho jména potomci jenom v rytířském stavu zůstávají⁷⁶⁾. Předkové vyskytují se již ve 14. století. Původně: *Olbramovice*, někdy tvrz v býv. Berounsku.

Černínové z Chudenic. Nynější hraběcí rod toho jména odvodí počátek svůj z prastarého kmene Drslavců, tak nazvaných podle prvního z listin známého předka, který slul Drslav (comes Plsnensis c. 1160). Jméno Černín (nejvyšší komorník) vyskytuje se již r. 1193, a r. 1228 opět jiný Černín. Potomci jejich náleželi od dávna k stavu panskému, a však během událostí klesl rod pánů Černínů, tak že zůstávali napotom údové jeho pouze ve stavu rytířském, až pak r. 1607 Heřman Černín z Chudenic první opět do stavu panského přijat byl. On povznesl moc a slávu starožitného rodu svého na vysoký stupeň, skoupiv v čas třicetileté války mnoho statků, zastávav vysoké úřady a dosáhnuv l. 1627 též titule českého hraběte. R. 1644 stal se říšským hrabětem spolu s potomky svého mladšího bratra Humprechta, a zemřel r. 1651 co nejv. maršálek v Čechách. Dědicem svých četných statkův ustanovil vnuka dotčeného bratra Humprechta, jmenem Humprechta Jana (+ 1682), a ten jest přímým praoctem nynějších hrabat. Po vymření někdejších hrabat Slavatů dědil syn Jana Humprechta, Heřman Jakub hr. Černín, zasnoubiv se s Marií Josefou hr. Slavatovnou, panství Jindřichovo-Hradecké, a nejstarší úd rodu toho po meči užívá titule „vládaře domu Hradeckého“, jakož se psávali též někdejší páni ze Hradce a po nich hrabata Slavatové. Kromě toho drží J. Exc. pan *Eugen* hrabě Černín, vladař domu Hradeckého, též fideik. panství Krásný Dvůr, Petersburk, major. panství Chudenice⁷⁷⁾, panství Mašfov, Doupov a statek Drslavice. Hrabě *Otakar* Černín jest pánem na Víněři a Miškovicích. — Od r. 1716 mají údové hraběcího rodu Černínů titul dědičných češnická království Českého⁷⁸⁾. Původní erb: poloutrojčící; původní sídlo: *Chudenice*.

⁷⁶⁾ Josef Čejka z Olbramovic byl dle voj. Schematismu od r. 1846 poručíkem v cis. rakouském pluku pěším č. 10.

⁷⁷⁾ V držení svých původních sídel, od nichž i jméno přijali, zůstali pokud známo až na naše doby bez přestání jenom hrabata Černínové; bar. Dobřenskí a hrab. Šternberkové s přestávkou.

⁷⁸⁾ Od 14. století až do r. 1625 byli jimi páni z Wartenberka, od r. 1627 až do vymření hrabata Slavatové.

Dačičtí z Heslova. Nyní baroni od roku 1815. Měli prý původ z Polska, i lišili se od starodávných rytířů Dašických z Barohova, již v 16. věku vymřelých. Onino vyskytují se teprve na počátku 16. století. První známý předek jejich byl Matěj Dačický, usedlý měšťánin na Horách Kutných, jehož syn Ondřej první do stavu vládyckého od císaře Maxmiliána II. povýšen byl. Tento Ondřej a syn jeho Mikuláš známi jsou v literatuře staročeské svými historickými pamětmi⁷⁹⁾.

Dejmové ze Stříteže. Již r. 1415 připomínají se ve známém stížném listu ke sboru Kostnickému „Beneš a Mrakeš ze Stříteže“. Původním sídlem starožitných, čistě českých vládyk tohoto byla tvrz *Střítež* (něm. Schritzenz) v Čáslavsku; původní erb: bílá husa na zeleném pahrbku v poli červeném. Ostatně kvete jedna větev nynějších hrabat toho jména též ve království Bavorském, kdež se byl r. 1748 usadil Přibík Vilém hrabě Dejmové ze Stříteže (nar. 1699 † 1761). Českými hrabaty stali se r. 1730. V Čechách náležejí rozličným úřadům rodu toho: alod. panství Liblice, Hostinná, statky Nemyšl a Poutnov.

Dobřeniští z Dobřenic. I tyto nynější baroni (od roku 1744) jsou původu čistě českého, jichž předkové již za starodávna v Čechách známi byli. Jmenovitě pak vyskytuje se v knihách nadací na r. 1385 Čeněk z Dobřenic⁸⁰⁾. Petr Dobřenský z Dobřenic byl od r. 1552—1555 místopisatelem království Českého. Původní sídlem jejich, *Dobřenic*, posavad jsou majtkem rodu toho, ač byly po Bělohorské bitvě po nějaký čas v cizích rukou. Původní erb: čap bílý s černými křídly v poli modrém, jehož užívali též někdejší rytíři *Počepičtí z Počepic*, kteří nejspíše byli s nimi původu jednostejného a teprve v předešlém století vymřeli. Rozličným úřadům baronů Dobřenských patří nyní kromě Dobřenic alod. statky Neděliště a Chlum v Hradecku, Hořetín statek tamže, Preitenhof, panství Chotěboř, statky Dobkov, Úhrov, Přibram a Nejepín v Čáslavsku.

Dohalští z Dohalic (Bořkové). Též čistě českého, starého původu. V nadacích knihách připomíná se Jan z Dohalic (r. 1412) příjímím Polák, který tak nazván, protože za času císaře Václava IV. v Polště proti německým křižákům bojoval, napotom pak v kroji polském chořoval. R. 1396 připomíná se prostě jen pod jménem Jana z Dohalic, ač nebyl-li tento otcem onoho⁸¹⁾. Pod jménem Bořka z Dohalic znám jest ostatně jeden jich předek z válek husitských. Původní sídlo: *Dohalice* v Bydžovsku; pův. erb: půl šachovnice. Nyní jim náležejí manský dvůr Dobrohošť v býv. Berounsku a statek Přivozec v někd. Klatovsku. R. 1729 stali se českými, r. 1757 říšskými barony, r. 1764 dosáhli titule říšských hrabat.

Dubští z Třebomyslic. Nyní z části baroni, z části hrabata. Rovněž jeden z čistě českých rodů, jehož jeden předek, Vilém z Třebomyslic, na rok 1411 v nadacích knihách se vyskytuje. Původní sídlo: *Třebomyslice* u Horažďovic, od *Duba* v býv. Pracheňsku nazvali se Dubskými; původní erb: dva rohy bůvolové a při nich šestero ruk barvy přirozené v poli modrém⁸²⁾. Baronského titule dosáhla jedna linie (Dubských z Vitňovsi čili jak se později psali „von Wittenau“) roku 1707, hrabaty stali se druhí roku 1810.

* **Elanicové z Elanic.** Pocházejí vlastně z Míšně, jakož svědčí již jejich poněkud jiné jméno, a však u nás bývali též od dávna usedlí, a posud kvetou v císařství Rakouském co baroni. Předkové připomínají se v Čechách již v titulcích od r. 1534, 1556, 1572 a 1589.

* **Gersdorfové z Gersdorfu.** Pod jménem Gersdorffů z Gersdorfu a z Malšvic vyskytují se předkové jejich u nás již ve 14. a 15. století, byli však původem z říše Německé. Ještě drahně let po třicetileté válce zastávali úřady rodu toho u nás veřejné úřady, zdá se však, že linie česká s počátku minulého století vymřela. Ostatně kvetou Gersdorfové posavad v Rakousku. R. 1680 stali se českými barony, r. 1701 českými hrabaty.

* **Gfellerové ze Sachsengrünü.** Ve starých písemných památkách známi jsou u nás pod jménem Kfelérů čili Felérů ze Saksova, a původním jejich sídlem byl *Zakšoo* (něm. Sachsengrün) v býv. Loketsku. Nyní tuším již vymřeli, ač ještě nedávno co baroni se připomínali. Původu byli česko-německého.

* **Hartikové.** Erbem obdařeni byli r. 1524, do stavu šlechtického povýšeni jsou r. 1586, do stavu rytířského 1668, českými barony stali se r. 1700, českými hrabaty r. 1732. Vynikli teprve po třicetileté válce, a nyní jim náležejí říd. panství Wartenberk a panství alod. Mimoň v Boleslavsku.

* **Hartenbergerové z Hartenberka.** Jakkoliv potomci těchto starožitných německo-českých rytířů zřídka se připomínají, dochovali se přece až na naše časy. Někdejší hrad Hartenberg čili Hertenberk v Loketsku dostal jeden jejich předek již roku 1356 za léno, a potomci vládli jím po tři století až do roku 1650. Původní erb: dvě tlapy medvědí, na kříž složené, v poli modrém⁸³⁾.

* **Haugvicové z Haugvic a Biskopic.** Původem rod slezský, a však v Čechách již záhy rozšířený, neboť se připomínají předkové toho jména (z Haugvic) již ve 14. století, zejména: Pertold a synové jeho Bušek a Jan, kteří darovali 4 kopy úrokův kostela v Uhřici r. 1370⁸⁴⁾. Pa-

⁷⁹⁾ Obšírněji o rodu tomto psáno jest v Časop. Č. M. 1854. sv. 1. a 3.

⁸⁰⁾ Lib. erect. ap. Balb. Vol. XII. A. 10. pag. 216.

⁸¹⁾ Lib. erect. ap. Balb. Vol. VIII. R. 3 et XIII. F. 7.

⁸²⁾ Původně bylo to prý šestero korouhviček, a však chyben malíř staly se z nich ruce. Tak upěsň již Balbiza soudě.

⁸³⁾ Podobný erb měli též rytíři Harticové a Čubník se Sprostého, Kladenští z Klada a j. v.

⁸⁴⁾ Lib. erect. Vol. I. F. 6. et VIII. R. 40. et XIII. X. 8. — Jan Ptach z Haugvic byl při dobytí Prahy r. 1448. (Čas. Č. M. 1885.

vodní erb: černá beraní hlava v poli červeném. Českými hrabaty stali se r. 1733, titule říšských hrabat dosáhli roku 1779.

* **Hennigarové z Eberka.** Předkové rodu toho vyskytují se pod tím jmenem v Čechách již a počátku 16. století, zdá se však, že nejsou původu českého, i liší se tolikéž od pánů Planských z Egerberka⁸⁵⁾. R. 1744 dosáhli titule svob. pánů, a nyní jím užívají altd. statek Řišovice a mansýr statek Štichotely v bývalém Berounsku.

* **Hodičtí z Hodic a Olbramovic.** Rod moravský, a však již r. 1404 připomíná se v nadačních knihách Jan z Hodic; zdá se tedy, že i u nás bývali usodlí⁸⁶⁾. Říšskými barony stali se r. 1605, říšskými hrabaty r. 1641.

* **Hochbergové čili Hübrychové z Hengersdorfu.** Rodina těchto rytířů připomíná se u nás již na počátku 16. století, ačkoli vlastně pocházela ze Slezska, kdež posavad kvetou potomci její co hrabata „von Hochberg.“ R. 1659 povýšení byli do stavu panáckého v Čechách, r. 1666 stali se českými hrabaty a r. 1684 dosáhli titule hrabat říšských.

Horavé z Otávkovic. Ačkoli u nás se připomínají, zachovali se podnes ještě potomci starožitných těchto rytířů českých, neboť ještě r. 1846 živ byl v čís. rakouské armády Josef Hora rytíř z Ocelovic, e. k. major⁸⁷⁾. Ostatně vyskytují se předkové rodu toho u nás již ve století 15., a ještě s počátku našeho věku měli zle statky.

Hraškové z Harašova. Psali se též Hraňové, z čehož neprávne pošlo Herzan. Od dávná pokládáni jsou v Čechách za rod starožitný, nazývavše se dříve „z Chomutic“, jakož pak skutečně stávalo drahdy též jedné větve „Chomutův z Harašova“, kterého jméno (Chemut, Homut) bývalo snad v rodu tom obvyklé, odkud i původistě jejich nazváno „Chomuticemi.“ Rodu Hraškův zvali na ná přijmí „z Harašova“ teprv ve století 16.⁸⁸⁾ Zdejšího po p. Zdeňkovi Kaplíři ze Sulevic ku konci 17. věku státek Milešov, užívali po něm též jména „Kaplíř“. Titule hrabat dostalo se jim již r. 1684, a kvůli do našeho rodu za našeho, a pak r. 1847 dokonce po meči vymřeli⁸⁹⁾.

(Hřebenští) z Harrachu. Nynější hrabata z Harrachu pocházejí z českého rodu vlády Hřebenářů z Hřebenů a z Horochu. Tvrz (Hřeben) stávala někde u Netolic v Budejovsku. Již uprostřed 13. věku dostal se však Přibík z Harrachu do vojvodství Rakouského, a ten jest dle

sv. 9. str. 81), a v nadačních knihách (Vol. VIII, p. 166) připomíná se Jordan z Hgovic, řečený Ptáček.

⁸⁵⁾ V titulní na r. 1534 připomíná se zejména Jiří Hennigar z Eberka.

⁸⁶⁾ Lib. erect. Vol. VI. Q. 9. pag. 120.

⁸⁷⁾ Militär-Schemat. v. J. 1846.

⁸⁸⁾ Jindřich a Fricek z Harašova byli však již při dobytí Prahy u vojvů p. Jitřho z Poděbrad r. 1448, pročť se nám tato domněnka zdá býti nepodstatná.

⁸⁹⁾ Posledním držitelem Milešova se strossá pánobitný rodu svého byl hrabě František Hrašký z Hrašova, kterýž umřel před státek Hřebenářův v roce 1846.

německých rodopisců praotcem nynějších hrabat z Harrachu, kteří posavad nejen v Čechách, ale i v Rakousích statky mají. Tento Přibík čili Přibislav umřel r. 1289. Původní erb těchto, koule, okolo níž tři péra pštrosí, byl skutečně erbem českých vládyk Hřebenářů z Horochu, kteří vyhnuli tuším teprve ku konci 17. aneb s počátku 18. století⁹⁰⁾.

Hrubí z Jelení. Z tohoto rodu prosluli v literatuře staročeské rytíři Řehoř a Sigmund Hrubí z Jelení, z nichžto umřel onen r. 1514, a tento (jeho syn) r. 1554. R. 1814 dosáhli potomci (?) jejich titule svobodných pánů, a nyní jim patří panství Pečky v Čáslavsku.

Chanovští Kraselovští Dlouhovští z Dlouhévsí. Rod rytířů z Dlouhévsí býval od dávná rozšířen na více větví, jmenovitě: Chanovských, Častolarův a Dlouhovských; a však na časy nynější zachovala se jediná haluz shora dotčená, při níž všechna tato příjmení spojena jsou⁹¹⁾. Náleží pak k nejstarším v Čechách, neboť se vyskytují předkové rodu toho zhusta již ve 14. stol. Památná okolnost jest, že bývalý světský biskup a kapitolní probošt Pražský, Jan Ignác Dlouhovský z Dlouhévsí (de Longa villa), kterýž mnohými spisy i v české literatuře znám jest, dosti máje na starodávném titulu rytířském a nechtěje, aby údové rodu jeho marnou okázalostí jmění otců svých trávil, dědice zavázal, by se nedávali pokyšovat do stavu panáckého, ač chtějí-li v držení fideikomisačních statků zůstatí⁹²⁾. Později však (v první polovici nynějšího věku) přece povýšen jest jeden potomek rytířů Dlouhovských za barona. Nyní jim posud náleží fid. statkové Němčice a Kraselov. Původní erb: bílý kotouč v poli červeném a na přelbě půl koně bílého; původní sídlo: Dlouhoves v býv. Pracheňsku, kdež i Chanovice a Kraselov se nalézají.

Chorynská z Ledské. Ve starých titulních nazývají se předkové nynějších těchto hrabat „Absolonové z Ledské“, a teprve později přizvali se „Chorynskými“. Původním jejich byla tuším tvrz Ledská (něm. Ledeta) v Hradecku; původní erb: dvě sloňové trouhy v zlatém poli, pravá černá se třemi bílými, levá bílá se třemi černými klepety račími. Do stavu svob. pánů povýšení jsou r. 1710, českými hrabaty stali se r. 1761, a od r. 1798 mají titul dědičných koreuhevnskú stavu panáckého v Čechách.

Chotkové z Vojnina a Chotkova. Ve starých titulních vyskytují se Chotkové z Němčic a Chotkové z Chotkova, a obou příjmení užívají nynější hrabata Chotková. Místa, od kterých se náležejší rytíři tak nazývali, jsou: Chotkov v Písecku a Vojnín (?). (Vojnín v něm. Múnchsberg) v Čáslavsku⁹³⁾. Prvním českým hrabětem z rodu toho

⁹⁰⁾ Lambert Hřebenář z H. byl 1682—1696 najř. písařem v království Českém.

⁹¹⁾ Re. vyznamenání příbuzným rodu rytířů Kraselovských a Kraselova přijala nyní posudtitá větev též příjmení „Kraselovských“ (?).

⁹²⁾ Viz shora v úvodu.

⁹³⁾ Jiná tvrz Vojnín (něm. Wohnung) stávala též v Hradecku.

stal se r. 1723 Václav Antonín Chotek z Chotkova, císařská rada místodržící v Čechách (nar. 1674 † 1754), dosáhnuv později r. 1745 též titule říšského hraběte⁹⁶⁾. Erb: štít na čtyry části rozdělený, v první a čtvrté jest černý dvouhlavý orel s korunou v poli žlutém, ve druhé a třetí části nalézá se v modrém poli stojící medvěd. Nyní náležejí údům rodu toho: panství Veltrusy, statek Bělušice, Zahorany, Veliké Březno, panství Nové Dvory a spojené statky Ratměřice a Jankov.

Jenšíkové z Ježova. Posavad kvetoucí rytířský rod Jenšíků rozšířen byl v Tábořsku, kdež vládli údové jeho jmenovitě Radvanovem, Daměnicemi a Ješovem. Po těchto sídlech nazývali se též: Jenšíkové z Radvanova, z Daměnic a z Ježova. Ačkoli ještě drahně let po třicetileté válce všecky tři klaně u nás kvetly, dochovala se na časy nynější jenom větev Jenšíků z Ježova, jimž nyní náležejí statky: Vrbičany v Litoměřicku, Kalenice a Kladruby v býv. Pracheňsku. Jenšíkové z Radvanova kvetli ještě v minulém věku, nazývajíce se J. „von Rothfahn“.

* **Khekové ze Schwarzbachu.** Rytíři tito byli původu německého, v Čechách usadili se však již ve století 16. Původní erb: žlutý lev v poli černém. Jeden Khek ze Schwarzbachu byl r. 1646 majorem v císař. kr. armádě. (Viz Milit. Schem. 1846.)

Klenovští z Klenového a z Janovic. Prastarý rod rytířů a později pánů těchto, kteří náleželi od dávna v Čechách k rodinám nejmohutnějším, vymřel teprv po meči za naší paměti, a sice Karlem Alexandrem říšským hrabětem z Klenového (von Klenau), c. k. komořím a majorem v armádě. Do stavu svobodných pánů povýšení byli r. 1623, říšskými hrabaty stali se r. 1630. Původní znak: vodorovné bílé a modře kostkované břevno (šachovnice) v poli červeném. Původní sídlo: Klenové a Janovice v bývalém Klatovsku⁹⁷⁾.

Kocové z Dobruše. Potomci zůstávají jednak ve stavu rytířském, jednak užívají titule svob. pánů. Již r. 1395 uvodí se v nadacích knihách Petr z Dobruše, a synové jeho Jan a Vintř z Dobruše⁹⁸⁾. Původním sídlem jejich byla Dobruše čili správněji Dobř (od vlastního jména Dobr, změkčením r na ř), někdy tvrz v býv. Pracheňsku. Původní erb: zlaté kolo v modrém poli, nad korunovanou přilbou též kolo.

Kokořovci z Kokořova. Náležejí k nejstarožitnějším rodům šlechty české vůbec, neboť již r. 1225 připomíná se za svědka v listině krále Přemysla Otakara I., jížto potvrzuje nadání od Bolemlily, manželky nějakého rytíře Bavora, špitálu křižovníckému učiněné: Podiva de Kokorov⁹⁹⁾. Původní sídlo toho rodu, Kokořov, druhdy tvrz, nyní dvůr po-

plužní, stávalo na býv. panství Nekmiřském v Plzeňsku; původní erb: kolmo rozdvojený štít, v pravém zlatém poli patere černých pluhových koleček, levé černé prázdné. Do stavu panského povýšení byli r. 1637, hrabaty stali se r. 1680. Karel hrabě Kokořovec z Kokořova jest v držení fideikom. panství Žlutického v býv. Loketskú, které patří rodu tomu již od konce 16. století.

Kořenští z Terešova. Potomci starožitného rodu toho zůstali dílem rytíři, dílem dosáhli titule hraběcího. V knihách nadacích vyskytuje se na r. 1442 Petr z Terešova, seděním na Kaceřově. Dlouhý čas byli též v držení hradu Újezdce v býv. Pracheňsku, jakož jsme již dotkli toho pod pány z Kounic, a sice od r. 1491 až do Bělohorské bitvy. Původním jejich jsou však Terešov a Kořan v Plzeňsku. Linie hrabat Kořenských dosáhla titule toho r. 1705, a jest usedlá tuším na Moravě. Prvním hrabětem stal se Jan Antonín Koř. z T., přisedící soudu komorního a dvorského. Syn jeho, Rudolf Josef, dosáhl r. 1723 dědičného úřadu korouhvenictví stavu panského, kterýž zastávali potomci až do r. 1795.

* **Kotulínští z Kotulína a z Křížovic.** Původem ze Slezska, a však v Čechách připomínají se již za Paprockého a v tituláři od r. 1589, ačkoli Balbin píše, že se zde usadili teprv po třicetileté válce. R. 1706 stali se českými hrabaty, a co takoví posud kvetou ve Štýrsku.

Kustošové ze Zubřího a z Lípy. Čistě český rod, jehož původními sídly jsou Zubří a Lípa, někdy tvrze v Chrudimsku na býv. panství Nasevreckém. Svobodnými pány stali se r. 1630, hrabaty r. 1725. Erb: štít na 4 pole rozdělený, v prvním a čtvrtém jest přední část bývala černého se zlatými rohy, druhé a třetí pole jest kostkované, ono bílé a červeně, toto černě a žlutě.

* **Laryšové z Elgotu (ze Lhoty).** Předkové nynějších hrabat Laryšů, příbuzné k nám ze Slezska, vyskytují se u nás již v 16. století, pročež i jich zde dotýkáme. Hrabaty českými jsou od r. 1748¹⁰⁰⁾.

Lažanští z Bukové. Společného erbu s těmito starými vládkami užívali též někdejší rytíři Chuchelští a Žehušíčtí z Nestajova a j. v., a však zdali též Muchkové z Bukové byli téhož původu, udáti nevíme¹⁰¹⁾. Zdá se ale, že Muchkové vzali příjmení to od Bukové v býv. Berounsku, an zatím Lažanští od Bukové, tvrní v býv. Klatovsku jméno přijali. Příjmení Lažanských dostalo se jim od Lažan (Desfourových) v někdejším Pracheňsku¹⁰²⁾. Původní erb: část kola vozového barvy bílé v poli červeném. Hrabaty jsou od r. 1637. Jan a Prokop krabata Lažanští jsou pány na Manetíně, a poslednějšimu náleží ještě panství Chyže.

⁹⁶⁾ Veřejný úřad zastával již rytíř Petr Chotek z Vejsína a na Budčovicích, byv od roku 1543—1598 královským prokuratorem.

⁹⁷⁾ Srovn. Špetle z Janovic, o kterých shora.

⁹⁸⁾ Lib. erect. Vol. XIII. F. 1. p. 247.

⁹⁹⁾ Erben Reg. p. 622.

¹⁰⁰⁾ I tito omylem uvedeni jsou shora mezi rody vyhynulými.

¹⁰¹⁾ Všecky tyto tři rodiny: Chuchelských a Žehušíčtých z Nestajova a Muchků z Bukové kvetly u nás ještě v minulém století.

¹⁰²⁾ Již okolo roku 1460 sídlil na Lažanech Oldřich z Bukové.

Lípovští z Lípovic. Původním této posud rytířské rodiny byla tvrz *Lípovice* blíže Vlachova Břízí. Původní erb: vodorovně na dvě části rozdělený štít, v jehož hořejší části půl lva se nalézá a nade přílbou bez koruny též. Nyní jim náleží statek Štětkovice v býv. Berounsku.

Litišští z Šonova. Potomci starožitných rytířů těchto kvetou posavad pod jmenem baronů „von Schönau,“ ačkoli stává též jednoho rodu německých hrabat „von Schönau,“ kterýž ale původem a znakem od těchto se liší¹⁾. Původní českých rytířů z Šonova jest *Šonov* (něm. Schönau) v Hradecku, od Litic na bývalém panství Žireckém tamže nazvali se později Litickými²⁾. Tito však opět se liší od staročeských pánů z Litic, již dávno vyhynulých a z kmene Drslaviců původ měvších.

Malovci z Malovic. Jeden z nejrozšířenějších a zároveň nejstarších rodů českých, rozdělen býv ode dávna na více haluzí, ze kterých nejhlavnější byli: Malovců z Pacova, M. z Chejnova (a později též z Winterberka), M. z Libějovic, Kosořů z Malovic atd., a posud zachovaly se tuším ještě tři větve, zejména: Malovců z Chejnova a Winterberka, Malovců z Malovic a Malovců Kosořů z Malovic. Původním sídlem všech linií byla tvrz *Malovice* v býv. Pracheňsku; původní erb: půl koně bílého v poli červeném, nad korunovanou přílbou též³⁾. Od r. 1760 užívají titule svob. pánů, a nyní drží Jan svobodný pán Kosoř Malovec z Malovic statek Skalici v býv. Pracheňsku, Arnošt svob. p. Malovec z M. statek Waldheim v Plzeňsku.

Michnové z Vacinova. R. 1589 povýšen byl od Rudolfa II. Martin Michna, hejtman panství Budyňského, ve stav vládycký, aby se psátí a nazývatí mohl „z Vacinova“; a však již r. 1622 učiněn jeho syn Pavel, požívaje veliké přízně u císaře Ferdinanda II., českým hrabětem, a později dosáhl Michnové l. 1711 titule hrabat říšských, i počali se psátí „von Weizenau“ a též „von Weizenhofen“. Ve znaku měli původně půl zajíce žlutého v poli modrém, nad korunovanou přílbou byly dva rohy bůvolové, uprostřed nich dvě střely křížem složené⁴⁾. Nyní však užívá tato rodina, kvetouc tuším pouze v jediném již potomku, erbu od původního naprosto se lišícího.

* **Mingvicové z Mingvic.** Vyskytují se posavad v císařství Rakouském, a vsak jenom co rytíři. V Čechách byli Mingvicové již v 16. století ve stavu panském, zdají se však býti cizího původu, ačkoli Balbín píše, že pochá-

¹⁾ Ještě v minulém věku psali se „Litíční baroni a hrabata z Šonova“.

²⁾ *Sron. Bienenbergs Versuch üb. einige Alterth. in Böhmen*, I. St. S. 121.

³⁾ Z téhož rodu co Malovci pocházeli podobně i někdejší páni z *Pardubic*, z nichžto vynikli obzvláště první arcibiskup Pražský *Arnošt*, a znamenitý svého času básník *Směl Flaška z Pardubic* čili z *Richenburka*. Onen zemřel r. 1364, tento (jeho synovec) padl mezi Katnou Horou a Čáslaví v boji r. 1403.

⁴⁾ Via obdarování erbování *Martínovi Michnovi z Vacinova*, v *Preck. Diadocha* o st. ryt. str. 419.

zejí z Čech, kdež prý jim náležela tvrz Mikovice v býv. Rakovnicku.

Mitrovští z Nemyše. Pokud známo, jest nejstarším předkem čistě českého rodu nynějších hrabat Mitrovských Litvín z Nemyše (nar. ok. r. 1340). Synové jeho byli: Jindřich z *Bukové*, Litvín z *Prudic*; Bohuslav a Ondřej z *Nemyše*, kteří podepsali, vyjma Ondřeje, též známý stůžný list ke sboru Kostnickému r. 1415⁵⁾. Tito synové připomínají se též v nadacích knihách⁶⁾. Vůbec byl již za dávných časů rod tento rozšířen v okolí *Nemyše*, kterážto tvrz byla původním jeho. Příjmení Mitrovských vzali na se nejspíš od *Mitrovic* blíže Nemyše, ačkoli se ví, že měli napotom v držení též Mitrovickou tvrz blíže Prčice⁷⁾. Arnošt Matiaš Mitrovský z Nemyše povýšen byl r. 1716 do stavu svobodných pánů v Čechách, jedna linie dosáhla však titule baronského již r. 1705. Hrabaty jsou od roku 1767. Původní erb: bílé kolmé břevno v poli červeném.

Mladotové ze Solopisk. Pod jmenem „ze Solopisk“ kvetli u nás od dávna dva rozdílní rodové, a sice: *Mladotové* a *Mírkové*. Původním Mírků jsou Solopisky v *Čáslavsku*, původním sídlem Mladotů jsou však tuším Solopisky na býv. panství Citolibském v býv. *Žatecku*. Mírkové ze Solopisk dochovali se u nás až do minulého století, nyní však vymřeli; Mladotové povýšeni byli r. 1761 do stavu svob. pánů, a touž dobou dostalo se jim titule dědičných dvořných (Erbthürhüter) v království Českém. Nyní jim náleží Krupá, statek v Čáslavsku, Zahrádka a Kosová Hora, statky v býv. Berounsku. Původní erb: jakýsi pás drahými kameny ozdobený.

* **Neuberkové.** Rod rytířů z Neuberka od starodávna rozšířen byl v okrese Chebském, kdež i původní jeho, sbořený hrad *Neuberg*, se nalézá. Již r. 1331 vyskytuje se Vojtěch z Neuberka co držitel manského statku Ašského; v jehož držení posavad jsou hrabata z Cedvic, a ti jsou nejspíš jednotejného původu s nynějšími rytíři a barony z Neuberka. Roku 1854 totiž byl Vilém rytíř z Neuberka, majetník statku Gieshübelského, ve stav svobodných pánů povýšen.

* **Nosticové z Nostic.** Rod rytířů z Nostic od pradávna kvetl ve Slezsku a v Lužici, jsa původu slovanského, a teprv později se poněmčili údové jeho. Do Čech dostali se již záhy, neboť se vyskytují zde předkové nynějších hrabat z Nostic již v 16. století, zejména: Burian Nostic

⁵⁾ Odtud viděti, že údové jednoho a téhož rodu rozličných jmen po sídlech užívali, a rovněž že byli pozdější rytíři *Špetlové z Prudic* jednotejného původu s Mitrovskými z Nemyše.

⁶⁾ L. E. ap. Balb. p. 205. Dále vyskytují se vládkové z Nemyše též na jiných místech: Vol. IX. A. 2., XII. J. 18. et XII. C. 10.

⁷⁾ L. 1489 koupil půl tvrze Mitrovic (u Prčice) Bohuslav z *Nemyše*; Vratislav z *Mitrovic* sídlil na téže tvrzi již okolo roku 1448, pročez oba nyní posud kvetoucí rodové Vratislavů z Mitrovic a Mitrovských z Nemyše bývali jejími pány. Rytíři Vratislavové přijali však od ní jméno.

z Nostic a na Kounově, Kristof N. z N. a na Kounově, Mikuláš N. z N. na Těšově, J. M. C. zřízené komory rada. Nyní se dělí rod ten na tři linie, z nichžto dvě v Čechách kvetou, jedna ve Slezsku. Jan Hartvik hrabě z Nostic (nejv. kancléř od r. 1652—1683) obdržel po vyměnění německých hrabat z Rieneku toto hrabství, odkud i jméno „Nostic-Rienek“. Do stavu panského povýšení byli r. 1631, r. 1675 stali se českými a r. 1692 říšskými hrabaty. Údům obou linií českých náležejí: panství Slabce a Zhoř, fid. panství Řehlovice, Trmice, statek Žernoseky, fid. panství Brodce, allod. panství Rokytnice, panství Štířín, statek Lojovice, Popovice, panství Práhonice, allod. panství Pakoměřice, fid. panství Planá, Falkenov, panství Kraslice a major. panství Heinrichsgrün.

Odkolkové z Újezdce. Předkové připomínají se v Čechách již v 15. století. V 16. věku náležely jim Obědovice, tvrz v býv. Bydžovsku, v jejímž okolí též Újezdec se nalézá, od něhož nejspíše jméno přijali. Po třicetileté válce náležely Vilému Odkolkovi z Újezdce statky Barchov a Mžany v býv. Bydžovsku. Ještě r. 1846 živi byli potomci a sice co baroni.

Pachtové z Rájova. R. 1671 byl Karel Pachta z Rájova primátorem Nového města Pražského a touž dobou Daniel Pachta z Rájova purkrabím kraje Hradeckého; roku 1701 povýšena však rodina Pachtů, kteří ostatně již v 16. století v titulářích se připomínají, do stavu panského, a po dvaceti letech stali se údové její hrabaty pod jménem „Pachtů von Reihofen“. Erb: štít kolmo rozdělený na dvě pole, v pravém zlatém jest černé, v levém červeném bílé vodorovné břevno a nad tím korunovaný černý orel. Patří jim nyní: allod. statek Bezno a Jablonné.

*** Perglerové z Perglas.** Původistém starožitného, česko-německého rodu nynějších baronů toho jména jest Perglas (?), v býv. Loketsku. Předkové již záhy rozšířili se též v jiných krajích českých, kdež vládli mnohými statky, a rodinnými svazky spojili se s rody čistě českými. Baronského titule dosáhli r. 1798. Nyní jim náleží allod. panství Luhov v Plzeňsku.

*** Pergerové z Pergu.** Posud rytířská tato rodina má původ svůj z Chorvátska, odkud se vystěhovali předkové její, pozbyvše ve vlasti všeho jmění skrze Turky, do Rakous a odtud do Čech, kdež posavad potomci kvetou. Jak vysvítá ze šlechtického diplomu, jímž císař Rudolf II. Štěpánu Pergerovi potvrzuje starodávní šlechtictví, nazývali se prvé „Vrchovskými z Vrchoviny na Perušici“⁹⁾.

*** Pernklové z Šenreitu.** Jako jméno Rabenhaupt nacházíme i název „Bärenklau“ způsobem nejrozmanitějším psaný: Pernklo, Perklo, Pernklaba, Perniklo atd. Starožitní rytíři tito byli sice původu německého, a však již s počátku 16. věku spojeni byli svazky příbuzenství s rody

⁹⁾ Srovn. Dobneri Monum. hist. H. p. 445. a Paprock. o st. ryt. str. 345.

čistě českými, tak že naprosto téměř se počestili. Zdaž posavad potomci jejich kvetou, s jistotou nevíme, a však ještě nedávno aspoň byli živi.

*** Podstatští z Prusinovic.** Potomkové staromoravských rytířů Podstatských usedlí jsou nyní v Čechách, na Moravě a v Pruském Slezsku. Ode tvrze Prusinovic v kraji Přerovském vzali na se jméno „z Prusinovic“; když pak r. 1408 rytíř Tas z Prusinovic koupil Podstatu (Bodenstadt), nazvali se potomci jeho po tomto druhém sídle „Podstatskými“. Po hraběti z Lichtenšteina zdědila jedna linie Podstatských r. 1762 panství Kumžacké (Königsceck) v Čechách, a odtud užívá posud erbu a prädikatu hrabat z Lichtenšteina. Titulu hrabat českých dostalo se Podstatským roku 1707, říšskými hrabaty stali se roku 1714.

Radečtí z Radče. Nynější hrabata toho jména jsou původu velmi starožitného a čistě českého, neboť předkové jejich připomínají se zhusta u nás již ve 14. století. Jmenovitě byl ok. r. 1390 Václav z Radče děkanem kostela u sv. Apolináře a kanovníkem u sv. Víta v Praze, napotom však po nějaký čas též administrátorem arcibiskupství Pražského. Přeč z Radče, jeho bratr, spravoval kostel Chomutický. Třetí bratr byl Vojtěch z Radče, a všickni tři připomínají se co dobrodincové kostela Chomutického¹⁰⁾. V osadě Chomutické blíž Bydžova stávalo též jejich původistě: *Radeč*. V následujících stoletích rozšířili se údové rodu toho dosti hojně, neboť se připomínají co držitelové statků na rozličných místech v Čechách, ano i po třicetileté válce požívali zde vážnosti a dosti veliké zámožnosti. R. 1684 povýšen byl Jan Jiří R. z R., hejtman kraje Vltavského, pán na Uhřicích, Třebnicích a Tvořešovicích, do stavu svob. pánů, při čemž mu císař Leopold zvelebil zároveň původní jeho erb pozdviženou, dobytý meč držící rukou. Umřel co stařec 82letý r. 1691 a pochován leží v kostele Sedleckém v býv. Berounsku. Jeho vnuk, Václav Leopold Jan (nar. 1704 † 1781), pán na Třebnicích, Tvořešovicích, Strančicích a Předboři, jemuž náležel též dům „u Štupartů“ v Praze, povýšen byl první do stavu hraběcího r. 1764¹⁰⁾. Jeho starší syn, Petr Euseb II., pán na Třebnicích a Červeném Hrádku, a druhá manželka tohoto, Marie Venancia roz. baronka Bechyňka z Lažan, jsou rodiče proslulého polního maršálka a Nestora vojevůdcův rakouských, J. Exc. p. Jana Josefa Václava hr. Radeckého z Radče, kterýž se r. 1766 dne 2. listop. na zámku Třebenickém narodil a dne 4. téhož m. od tehdejšího Sedlčanského děkana Jana Mayera v zámecké kapli Třebenické pokřtěn byl, při čemž mu za kmotra stál jeho děd, hrabě Václav Leopold Jan, a svědkové byli: Frant. hrabě Göt

¹⁰⁾ Lib. erect. ap. Balb. T. IV. G. 8. X. 5. — T. X. J. 2. et 4. T. XII. C. 12. Václav z R. umřel r. 1416, jak Barbina dokládá (tamže str. 208), přeč zůstal jako kněz neženatý, Vojtěch, pán na tvzci, měl syny Jana a Ctibora, z nichž tento dosáhl mistrovství svob. umění na vys. školách Pražských.

¹⁰⁾ Václav Leop. Jan hrabě Radecký z Radče leží pochován v kostele sv. Josefa u Kapucínů v Praze.

(na Sukdole) a Frant. baronka Bechyňka z Lažan, roz. hr. Věžníková z Věžník. Původní erb: štít kolmo rozdělený na dvě pole, modré a červené, ve kterých šikmo položen jest stříbrný rýč¹¹⁾.

Rájští z Dubnice. Předkové nynějších baronů toho jména vyskytují se u nás již v 16. století, a jak dokládá Kittlitz¹²⁾, bývali usedlí v městě Plzni. Do stavu rytířského povýšení byli roku 1596, titule svob. pánů užívají od roku 1723.

Říkovští z Dobříše (snad z Dobříče?). Jméno Oldřicha z Dobříše vyskytuje se ovšem již r. 1414 v nadacích knihách¹³⁾, a však ještě v následujících stoletích ani v Paprockém ani v titulářích nižádní toho jména vládkové se nevyskytují, nevíme, zdaž nynější baroni Říkovští jsou původu českého čili nic. Ostatně obě místa, Říkov i Dobříš, nalézají se v býv. Berounsku. Jeden baron Říkovský z Dobříše jest plukovníkem v cis. armádě¹⁴⁾.

Salavové z Lipy. Byli jednostejného původu s vymřelými pány Trčky z Lipy, užívavše společného s nimi znaku, vyjmaje korouhvičky nad pšilbou, kteréž těmto přidány byly ve válkách tureckých¹⁵⁾. Dotčený znak byl štít na tři pole vodorovně rozdělený, z nichž bylo hořejší černé, prostřední bílé a dolejší modré. Původním obou rodů byla tvrz *Lipa* v Hradecku. Mikuláš, řečený Salava z Lipy, vyskytuje se r. 1412 v nadacích knihách¹⁶⁾.

Sedlničtí z Choltic. Jediná pozůstalá haluz prastarého rodu českého, kterýž užíval erbu „odřivous“. Pocházejí nynější hrabata toho jména z české tvrze *Choltic* v Chrudimsku¹⁷⁾, a však vystěhovavše se později na Moravu a do Slezska, přijali od Sedlnic v této zemi jméno „Sedlnických“. Říšskými hrabaty stali se roku 1695.

Sendražtí ze Sendražic. I tento nyní hraběcí rod v pruském Slezsku pochází z Čech, kdež se vyskytují předkové jeho již ve 14. věku¹⁸⁾. Původním jeho byla tvrz *Sendražice* aneb *Sendražice* v Hradecku; původní erb: černý krkavec s prstenem. Nyní se tam nazývají „Sandretzky von Sandraschütz“¹⁹⁾. Ostatně kvetli rytíři Sendražtí v Čechách ještě okolo roku 1722.

Silberové ze Silberšteina. Rod někdejších Zylvarů býval u nás od starodávna rozšířen a znamenit, jehož údové se psali po sídlech svých Zylvarové z Pilinkova a též

ze Silberšteina. V držení těchto míst jsou posavad baroni ze Silberšteina; a však zdaž tyto novější páni pocházejí přímo od staročeských Zylvarů, nemůžeme ani uprati ani tvrditi, byť užívali i stejného s oněmi predikatu.

Slivkové ze Slivic. Jakkoli předkové posud rytířského rodu tohoto před válkou třicetiletou v starých titulářích nikde se nevyskytují, zdá se přece, že jsou původu starého. R. 1819 potvrzen byl rodině Slivků starý její stav rytířský, a nyní jest v držení Solnice v Hradecku.

* **Sobkové z Kornic.** Pod těmito oběma jmény známi jsou v Čechách vládkové již v 16. století, ačkoli prý nepocházeli odsud, a posavad kvete ve Slezsku rod baronů „Sobků z Kornic“, anať jiná linie (hraběcí) r. 1836 vyhynula. Zdá se též, že byli jednostejného původu se „Sobky z Jezera“, tolikéž již v 16. století zhusta u nás se vyskytujícími. Burian Sobek z Kornic, kancléř Starého města Pražského, byl pro lutheranské náboženství r. 1524 návodem známého Paška z Vratu zatčen a pak z Prahy vypovědán. Tento Burian znám jest též v literatuře staročeské.²⁰⁾

* **Šafgočové z Kynastu.** Starožitný rod slezských rytířů Gočů z Kynastu, kteří se později po znaku, ve kterém ovci měli, nazývali též „Schafgoči“, znám jest u nás již od dávných dob. Hrad Kynast v Krkonoších patří rodu tomu již od r. 1360.

* **Z Šenfeldu.** Pod názvem Elbognarův z Dolejšího Šenfeldu vyskytují se v Čechách mnozí předkové toho rodu již s počátku 16. století, usedlí byvše okolo Lokte, a potomci jejich kvetou posavad pod jménem rytířů „z Schönfeldu“. V druhé polovici 17. století zasnouben byl rytíř Maxim. Vladislav Elbogner z Dol. Šenfeldu, hejtm. kraje Žateckého, s Markétou, dcerou p. Jetřicha Doupovce z Doupova, s nímž dostal statek Libočany v Žatecku, a ta byla tuším svého starožitného rodu v Čechách poslední²¹⁾.

* **Širntingarové z Širntingu.** Pod jménem rytířů, baronu a hrabat „von Schirnding“ posavad se zachovali potomci starožitných těchto německo-českých rytířů, jejichž původní sídlo, hrad Schirnding, druhdy někde na česko-bavorských hranicích stávalo. Do Čech přišli z markrabství Baireitského, a zde měli dlouho v držení Chodovou Planou (Kuttenplan) v Plzeňsku²²⁾. Svobodnými pány stali se údové jedné větve r. 1737, r. 1793 dosáhli někteří titule hrabat. Jan svob. p. Schirnding drží nyní alod. statek Schönwald, Václav svob. p. Sch. statek Újezd; oba v Plzeňsku. Původní erb: štít na čtyry pole rozdělený, ve dvou nalézají se tři větve čtyrsuké, ve dvou polovice lva.

Šlechtové ze Všehrd. Rodina někdejších Šlechtů ze Všehrd posavad zachovala jméno své v nynějších svobodných pánech toho jména, kteří dosáhli titule toho r. 1819.

¹¹⁾ Z úmyslu zmínili jsme se o rodu Radeckých poněkud obšírněji, abychom čistě český původ pamětihodného krajana našeho ukázali.

¹²⁾ Rkp. veř. biblioteky, kdež se vyskytuje Vincenc Rájský z D. ok. r. 1550.

¹³⁾ Lib. erect. ap. Balb. Vol. X. p. 199. Má snad státi zde „Ulciel de Dobříš“.

¹⁴⁾ Viz Mjlit. Schem. v. J. 1855.

¹⁵⁾ Srovn. Balb. Miscell. lib. V. dec. I. p. 165.

¹⁶⁾ Tamže, vol. VIII. R. 1.

¹⁷⁾ Viz Časop. Č. M. 1834. str. 331.

¹⁸⁾ Jmenovitě Petr a Jenko z Sendražic (Balb. lib. erect. p. 231, 250. Vol. XII. B. 14. et F. 18).

¹⁹⁾ Viz Geneal. Alm. der gräf. Häuser. Gotha.

²⁰⁾ Srovn. Jungm. lit. II. vyd. str. 627.

²¹⁾ Viz ostatně „Doupovce“ doleji.

²²⁾ Chodová Planá byla Adama Širntingarovi teprv po Bělohorské bitvě konfiskována.

Jan Šlechta ze Všehrd byl ok. r. 1504 král. sekretářem (+ 1525).

* **Štampachové.** Rod rytířů ze Štampachu jest původu německého, a však ve království Českém, jmenovitě v okrese Chebském, od pradávna rozšířen. Původní jejich jméno jest Kager²³⁾, a společně s rytíři „Planknary z Kinšperka“ (Königsberg) a „Globnary z Globen“ pocházejí z kmene jednostejného. Hrad *Štampach* (Steinbach) v býv. Loketku byl původním sídlem jejich. Již r. 1238 vyskytuje se v jedné listině krále Václava jakožto svědek: Cunradus de Steinbach, a r. 1251 v listině stvrzovací Přemysla, markhrabě Moravského: Cunradus de Steinbach (Theutonicus)²⁴⁾. Bývali u nás velmi rozšířeni, kvetše co hrabata ještě do nedávna, zdaž dosavad po meči se zachovali, udati nevíme. Původní erb: tři růže ve pruhu, na způsob krokvice utvořeném.

Talackové z Jestětic. Potomci staročeských těchto vládek užívají z části titule svobodných pánů. Již r. 1448 připomínají se ve vojště p. Jiřího z Poděbrad při dobytí Prahy: Jindřich a Jan bratři z Jestětic. Původní sídlo: *Jestětic* v Hradecku, a však sídlili později po dlouhý čas na tvrzi Žestokách v Chrudimsku; původní erb: volská hlava. Barony jsou ůi r. 1814²⁵⁾.

* **Trautenbergerové z Trautenberka.** Rytíři toho jména vyskytují se v Čechách již velmi záhy, ačkoli se zdá, že jsou původu německého. Od r. 1814 mají nynější jejich potomkové titul svobodných pánů.

* **Tunklové z Brnička.** Rod moravský, a však již s počátku 16. stol. byl předek jeho nejv. mincmistrem v Čechách, a sice Jindřich Tunkl z Brnička a Zábřehu (od r. 1513—1515 a podruhé od r. 1525—1527)²⁶⁾. Nyní jsou svobodnými pány.

Údrčtí z Údrče. Již r. 1169 uvádí se za svědka v nadaci listině krále Vladislava „Smil de Udrche“²⁷⁾; jestiž tedy rod nynějších baronů Audrckých jeden z nejstarších v Čechách vůbec. Před třicetiletou válkou byl hojně rozšířen obzvláště v okolí *Údrče*²⁸⁾, kteráž jest jeho původním; a však mnozí údové jeho, zbaveni jsouce napotom statků svých, vystěhovali se do ciziny²⁹⁾. Snad jediný Joachim zůstal ve vlasti, a ten jest praotcem nynějších baronů. Původní erb: pole bílé a modré, přílba bez koruny a nad ní muž ve zbroji do pasu, drže se za hlavu rukama a maje šišák, v němž sekera vroubena vězí.

* **Widerspergerové z Widersperka.** Potomci starožitých německo-českých rytířů, jimž posud náleží allod. statek Mutěnaín (Muttersdorf), a sice bez přítrže již přes 300 let. Od r. 1760 užívají titule baronského.

²³⁾ Kagerové z Globen kvetli co hrabata ještě v minulém věku.

²⁴⁾ Erben Reg. pag. 434, 440, 586.

²⁵⁾ Josefu Talackovi rytíři z Jestětic patří nyní statek Bratronice v býv. Pracheňsku.

²⁶⁾ Palack. souč. přehl. tab. III.

²⁷⁾ Erben Reg. p. 144.

²⁸⁾ Oudřč, něm. Udrtsch, posud statek v býv. Loketku.

²⁹⁾ Vilém Údrcký z Údrče a na Vikleticích stal se pak u kurfirsta Saského truksasem, a co takový zemřel tam r. 1662, počítaje 77 let věku svého a jsa bezdětek.

Z Vikanova (Sosnovci). Předek rodu nynějších baronů z Vikanova byl Jan Sosnovec z Vikanova, kteréhož poslední vůli vlastní jeho bratr, jmenem Václav Cvoek, měštnín a později purkmistr Pražský, r. 1448 do knih zápisů nového města v Praze vložiti dal³⁰⁾. Nyní jsou potomkové jeho barony od roku 1763, a náleží jim allod. statek Holovousy v bývalém Bydžovsku.

Voračičtí z Paběnic. Jeden z nejstarších rodů šlechty české, jehož první z listin známý předek byl Vít z Paběnic, vyskytující se v listině Otakara, krále Českého, již roku 1212³¹⁾. Do stavu panského povýšeni byli r. 1695, a titule hraběcího dostalo se jim r. 1704. Původní sídlo: *Paběnice*, druhdy hrad v Časlavsku, a *Voračice*, někdy tvrz v Berounsku; původní erb: štít na čtvero částí rozdělený, z nichž dvě bílé, dvě modré byly.

Vratislavové z Mitrovic. Rod nynějších těchto hrabat byl již s počátku 16. století rozšířen a znamenit, ačkoli odvození jeho od někdejších Přemyslovců nikterak odůvodniti se nedá³²⁾. Co první z dějin známý předek jejich vyskytuje se ok. r. 1448 panose Vratislav z Mitrovic, věrný jednotník p. Oldřicha ze Hradce proti tehdejšímu vladaři země České, p. Jiřímu z Poděbrad. Sídlil tehdaž na své tvrzi *Mitrovicích* v Berounsku, odkud i příjmení přijal; ta ale později dostala se v držení jiných rodů, až pak opět od r. 1670—1685 Vratislavové jí vládli, a potřetí po 39leté přestávce opět nalézáme Mitrovice v držení pánů Vratislavů až do r. 1813. Výš dotčený Vratislav z Mitrovic byl napotom od r. 1455—1457 místosudím a od roku 1462—1463 purkhrabím hradu Pražského. Jeho nejspíše syn byl Jan Vratislav z Mitrovic, nejv. lovcí okolo 1500 (+ 1520), a synem tohoto byl opět Václav Vratislav z Mitrovic a na Skříplu (+ 1554). Toť jsou nejstarší předkové rodu Vratislavského, který se napotom rozdělil ve více větví. R. 1629 povýšen byl Václav nejstarší Vratislav z Mitrovic do stavu panského v král. Českém, a r. 1701 dostalo se jim titule *říšských* hrabat, ačkoli někteří údové již dříve užívali titule hrabat *českých*. Od r. 1731 zastávají čestný úřad dědičných kuchmistřů království Českého. Původní erb: štít na dvě části kolmo rozdělený, z nichž jedna černá, druhá červená, a nad korunovanou přílbou dvě slonových trub. Rodu hrabat Vratislavů náležejí v Čechách: fid. panství Kost, statek Chotýšany, statek Janovice, panství Vočice, panství Choustník, fid. statek Koloděje, fid. panství Dírné (od r. 1624) a major. statek Zalší, který již více tří set let v držení jedné větve se nalézá.

Vraždové z Kunwaldu. Nyní baroni (od r. 1759).

³⁰⁾ Viz Časop. Č. M. 1839, sv. 4, str. 444. Těž Jan Sosnovec z V. byl u vojště Jiřího z Poděbrad při dobytí Prahy r. 1448.

³¹⁾ Erben Reg. pag. 249.

³²⁾ Hrabata Vratislavové jsou posavad velmi rozšířeni, dělíce se nyní na dvě linie (Vr. na Kostě a Vr. na Dírném), a ty opět rozděleny jsou na dvě linie pobočné, z nichž jedna má troje odvětví. Po vymřelém hraběcím rodu Netolických dědila jedna větev kromě statků též erb a příjmení „*Netolických*“.

Zdají se býti téhož původu co někdejší Berbekové (?) z Kunwaldu, a známi byli v Čechách již v 16. věku. Nyní jim patří statky Hrádek a Chotouchov v Čáslavsku.

* **Z Vrbna.** Původem ze Slezska, kdež byli dlouho v držení panství Freudenthalu, odkud se píše posud „Vrbnové z Freudenthalu.“ Původní jejich sídlo „Vrbno“ stálo u Svidnice ve Slezsku. R. 1642 dosáhli titule říšských hrabat. V Čechách se usadili tuším teprv ve válce třicetileté. Až do nedávna jim náležela panství Jinecké a Hořovické v bývalém Berounsku.

Vršovci, hrabata ze Sedčic. Potomci staročeských rytířů Sekerků ze Sedčic, a jak se domnívají, spolu potomci někdejších staročeských Vršovců²³⁾. Rodina tato kvetla u nás ještě v minulém století, přijavši jméno „Vršovců“ teprv později, když totiž Jaroslav Sekerka ze Sedčic v druhé polovici 17. století do hraběcího stavu povýšen byl. Při té příležitosti bylo mu i od císařského kanceláře dovoleno užívati jména a titule „hraběte Vršovce“; zdali však Sekerkové skutečně od starých Vršovců, již ok. roku 1108 zahubených, pocházeli, není dokázáno²⁴⁾. Nyní kvetou co hrabata pod tímto jménem ve východním Prusku, kdež r. 1717 hraběcí jejich důstojnost též uznání došla. Ostatně nalézá se nyní jeden úd toho jména též v císařské armádě co důstojník. Erb: dvě sekerky (čili bradavice) křížem složené. Původní sídlo: *Sedčice* (něm. Scheditz) v býv. Žatecku²⁵⁾.

Zádubští ze Schönthalu. Původní sídla posud rytířského rodu toho jsou: *Schönthal* a *Zádub* v Plzeňsku, kdež sídlil ještě r. 1589 Albrecht Zádubský z Šentalu. Bedřich Zádubský ryt. ze Schönthalu jest nyní v držení allod. statku Černětic v býv. Pracheňsku.

Kromě těchto posavad vynikajících rodů starošlechtických zachovaly se arci ještě podnes některé rodiny v Čechách, jichžto předkové od starodávna buď k rytířskému stavu náleželi, aneb co osoby erbovní a patricijní ve městech a úřadech známi byli. Ješto však řídkěji u veřejnosti se připomínají, nesnadnoť všechněch se doptíti, protož klademe tuto aspoň jména oněch rodin, které nám ve známost vešly a o kterých povědomo, že posavad u veřejnosti šlechtického praedikatu užívají.

Cejpové z Peclínovce. Pod jménem „z Peclínovce“ vyskytují se ve starých titulářích od r. 1534 a 1589 kromě Cejpů též: Klokočovští, Peclínovští, Sladci a Sušičtí, ačkoli, jak se zdá, všickni rozličného byli původu. Předkové nynějších Cejpů z P. bývali před třicetiletou válkou usedlí v Králové Hradci co rodina erbovní²⁶⁾.

²³⁾ Teprve v 16. století počali sobě Sekerkové osobovati, že od Vršovců pocházejí.

²⁴⁾ Srov. Palack. Děj. I. 1. str. 381.

²⁵⁾ Původní erb jejich byl však arp, a nejstarší diplomatické datum o rytířích „ze Sedčic“ sahá do r. 1305, kdežto ani přijímá Sekerků ještě neužívali. (Srov. Palack. Děj. I. 1. str. 381.)

²⁶⁾ Jakož jsme shora již byli doložili, lišily se rodiny erb o-

Bojanové z Kamenné Lhoty. Vyskytují se v titulářích již r. 1534, a ještě r. 1820 kvetli potomkové jejich na Moravě²⁷⁾.

Horečtí z Horek. V Čechách jsou známi již ve 14. století vládkové „z Horek“, jejichžto původním sídlem byla tvrz *Horky* (veliké) v býv. Boleslavsku. Kromě Horeckých známi byli též rytíři „Košatečtí z Horek“, kteří však již dávno vyhynuli²⁸⁾.

Hejdové z Lovčic. Zdá se, že jsou potomci Václava a Jana Hejdů z Lovčic, kteří r. 1647 od hr. Bořity z Martinic mocí palatinatu, na přenešeného, do šlechtického stavu povýšeni byli²⁹⁾. Náleželi by tedy k novějším rodinám šlechtickým, jakož i

Košínové z Freudenfeldu. Pod jménem „z Freudenfeldu“ nebyla u nás před třicetiletou válkou žádná rodina známa, aspoň se ve starých titulářích ani v Paprockém nikde nevyskytuje, leda by starší praedikat „z Košíně“ byli opustili, pod kterým ovšem již za starodávna jeden rod rytířský u nás kvetl a ještě ku konci minulého věku v Čechách se zachoval. Ostatně byl již s počátku minulého století opatem kláštera Sázavského Václav Košín z Freudenfeldu.

Králové z Dobrévody. Potomci starých vládek Králův čili Kralusův z D., užívavších ve znaku kohouta. Původště jejich, Dobrá voda (něm. Gutwasser) v Hradecku, bylo po Bělohorské bitvě Janu Kralusovi v plen vzato, na 24882 kop míš. odhadnuto, a však z milosti císařské opět v léno jemu zůstaveno.

Krocínové z Drahojejele. Starodávna rodina erbovní a r. 1732 do stavu rytířského povýšená, jejíž předkové zastávali v Praze úřady městské; jmenovitě byl již za času císa. Rudolfa II. Václav starší K. z Dr. primátorem Starého města Pražského.

Levinští z Levině. Starý rod, odkud ale jméno přijal, nesnadno udati, neboť posud se nalézá v Čechách šest míst toho jména. Zdá se však, že jest původštěm jejich Levin v býv. Bydžovsku (?).

Mašaurové z Valdova. Rod Mašaurů (Mošaurů, Mazourů) znám jest u nás již v 15. století, a sice jako jeden z mocnějších. Nyní se píše potomci jejich, arci již kleslí, „Moser von Waldau“. Pod jménem *Mulicz z Val-*

vní od rodů vládkových a rytířských. By totiž psáti a nazývati se mohl někdo rytířem, musel být dříve na rytíře pasován, jinak slul pouze „vládky“; erbovní pak osoby vyskytují se mnohem později, a ty užívaly pouze praedikatu a erbu čili jak se říká „šlechtického titule“, aniž byly účastny jiných práv stavu rytířského, leda by později na němu zemském do něho přijaty byly. A však již v druhé polovici 16. století nečetěno pravidla toho: psal a nazýval se každý nižší šlechtic „urozeným a statečným rytířem“.

²⁷⁾ Viz Schematismus der Markgr. Mähren, v. J. 1820.

²⁸⁾ Ještě r. 1846 byl Josef Horecký z Horek setníkem v císař. armádě. (Viz Milit. Schem. v. J. 1846.)

²⁹⁾ Viz Památky I. str. 362. Josefa Hejdovi z Lovčic patří statek Újezdec v býv. Klatovsku.

dooa, kteří byli tuším stejného původu, znám byl u nás též již drahně let před třicetiletou válkou (1534) rod vládycký, jehož potomci kvetli ještě r. 1838, kdež byli od dávna v držení manského statku Wallhofu v býv. Loketsku.

Nigroni z Risenbachu. V rodinném podání udržela se pověst, že jsou původu staročeského, nazývavše se dříve „Černými“; a však dokázáno to není.

Pacovští z Libína. Erbovními byli již v 16. století, neboť titulář od roku 1589 uvádí Jana P. z L.; a však od stavu rytířského povýšení jsou teprve r. 1777.

Pauzarové z Michnic. Starožitná rodina rytířská, jejímž původním byly Michnice v Budějovsku. Ve znaku měli půl obrněného rytíře, an drží meč na pravém rameně, nad přílbou i ve štítu.

Pešínové z Čechorodu. Víme sice, že byl známý letopisec a světicí biskup Pražský Jan Tomáš Pešina do stavu šlechtického teprve v druhé polovici 17. století od Leopolda I. povýšen, a však jeden Pešina z Čechorodu byl ještě r. 1846 ve Vídni dvorským lékařem⁴⁰⁾, pročež jich též zde připomínáme pro zajímavou osobnost onoho jich strýce.

Růžkové z Rovné. Předkové této rodiny známi jsou v Čechách již na počátku 16. století, píše se tak ode tvrzi Rovné v Budějovsku, kteráž byla dána Václavovi Růžkovi, kancléři pánů z Rosenberka ok. r. 1510. Ještě v minulém století náležela rodině těchto Růžkův z Rovné ves Lhotice v Čáslavsku, kteráž podnes slove „Růžkova Lhotice“. Erb: štít na dvě části rozdělený, z nichž jedna žlutá, druhá červená, nad přílbou bez koruny tři klasů pšeničných.

Stránští ze Stránky. Předkové vyskytují se u nás již v 15. a 16. století, zejména Petr Str. ze Str. v tit. od r. 1589 a Zachariáš ze Stránky ok. r. 1497⁴¹⁾.

Stehlíkové z Čeňkova. Rodina tato bývala od dávna patricijní v městě Plzni. Erbem šlechtickým obdařen byl první od císaře Rudolfa II. Bartoloměj Stehlík a čtyři jeho synové, a sice vedle jeho strýce Bart. Flaxia z Čeňkova, kterýž jest znám též v literatuře staročeské⁴²⁾. Pův. erb: červený orel na trojím pahrbku, nad korunovanou přílbou tři květy lněné (narážka na jméno Flaxius, Flachs = len).

Švetečtí z Černěvic. Jedna z nejstarších rodin vládyckých, jejíž předkové již v 15. století zhusta se připomínají, byvše usedlí v okolí Bedřichova Světce (něm. Schwetz) a Černěvic (něm. Tschentschitz), kterážto místa jim druhdy patřivala a od kterých i jméno přijali. Z rodu toho, nyní

ovšem již sešlého, pocházela r. 1855 zemřelá vdova našeho křesitele novější literatury, skromného Jos. Jungmanna. Původní erb: tři hvězdy šikmo položené v poli červeném a žlutém.

Štěrbové ze Štěrbic a

Švandové ze Zemšic zdají se býti původu novějšího.

Veltrubští z Veltrub. Pod tímto jmenem znám jest jeden rod vládycký již v 16. století, a však r. 1638 povýšen ve stav šlechtický nějaký Jakub Veltrubský z Veltrub od hr. Bořity z Martinic⁴³⁾, pročež udati nelze, zdaž nynější toho jména potomci pocházejí od starších vládyk aneb od novějších erbovníků.

Voříškovští z Kundratic. Roku 1634 byl Václav a později Bohuslav Jan (+ 1724) Voř. z K. primátorem Starého města Pražského, i zdá se, že již před třicetiletou válkou náleželi předkové nynějších rytířů toho jména k rodinám patricijním; do stavu rytířského povýšení však byli teprve r. 1683, a od r. 1792 zastávají úřad dědičných korouhvenníků téhož stavu.

Wolfové z Wolfsberka. Předkové této šlechtické rodiny připomínají se v tituláři již r. 1589.

Zahořanští z Vorlíka. I tato rodina byla tuším erbovní již před válkou třicetiletou, ale teprve později ve stav rytířský povýšena jest. Bernard Aug. Zahořanský z Vorlíka (+ 1790) byl nejprve primátorem, později pak prvním purkmistrem spojených čtyř měst Pražských.

Uvedše jména oněch rodův, o kterých známo, že u veřejnosti posavad užívají praedikatu šlechtického, připomínáme, že podnes stává nejedněch rodin, které svého šlechtického titule, z příčin již v úvodu dotčených neuvívají; a však z podání jednoho pokolení na druhé udržela se posavad u nich památka jejich původu. K těmto náležejí mezi jinými: Borečtí (z Železna), Bořičtí (z Hostovic), Bošínští (z Božejova), Dvorští (z Rupersdorfu), Fauknarové (z Fonkenšteina), Halašové (z Radimovic), Hamerníci (z Inthalu), Hamzové (z Habědovic), Hášové (z Újezda), Hlaváčové (z Vojenic), Hlavšové (z Liboslavi), Hoferové (z Lobenšteina), Hotovci (z Husenice), Ježovští (z Lub), Kábové (z Rybňan), Kamarytí (z Rovin), Kaučové (z Kauče), Kobrové (z Kobersberka), Klocové (ze Starého domu⁴⁴⁾), Klusákové (z Kostelce), Korandové (ze Sabínova), Kropáčkové (z Krymlova), Kučerové (z Trnkova), Malí (z Tulechova), Maternové (z Květnice), Nakserové (z Rovného), Páryšové (z Renyswaldu, čili pův. z Reinswaldu), Pichlové (z Pichlberka), Pikartové (z Zeleného údolí, čili později z Grünthalu⁴⁵⁾), Podhradští čili Podhradečtí (z Vlčihory), Pštrosovové (z Mírotína), Prachenští (z Flisenbachu), Skaličtí (ze Skalice), Strabohové (ze Stuh), Stráníci (z Koppidlna), Trmalové (z Tožic), Vesečtí (z Vesce) atd.

⁴⁰⁾ Viz Hof- und Staats-Schematismus v. J. 1846.

⁴¹⁾ Paprock. o st. ryt. str. 197.

⁴²⁾ Bartol. Stehlík z Č. umřel pak co purkmistr Plzeňský a stařec 85letý r. 1619 ve vězení, kamž jej s jinými ještě měšťany Mansfeld uvrhnutí kázal. Strýce jeho Bartol. Flaxius z Č. stal se arciděkanem v Plzni, byv dříve polním kazatelem ve výpravě turecké. Jiný Flaxius z Č., jménem Jan, byl téhož času farářem v Záhořích a seniorem děkanství Plzeňského, a tolikéž znám jest některým spisem v literatuře staročeské.

⁴³⁾ Viz Památky, I. str. 362.

⁴⁴⁾ Ještě ok. r. 1785 „Klats von Altenhaus“.

⁴⁵⁾ Ještě ok. r. 1750 „Pikart von Grünthal“.

Zmínili jsme se v úvodu, že téměř ještě do polovice minulého století přes tři sta rodův starošlechtických v Čechách pozůstalo. Důkazem toho jsou následující jmena oněch rodin rytířských a vládyokých, která jsme z rozličných pramenů sestavili⁴⁶⁾. Léta v závorce znamenají dobu, kdy se ještě veřejně jména ta připomínala, nikoli však kdy vymřeli majetníci jejich; neboť mnozí potomkové uvedených zde rodin ještě mnohem déle zachováti se mohli, nežli zde udáno, až pak poznenáhlu buď vyhynuli, buď v zapomenutí klesli. Ješto však pro obmezenost listů těchto o všech rodech, byť jen krátce, bližších zpráv dokládati nelze; činíme to aspoň při znamenitějších.

Jsouť pak rodové, kteří před válkou třicetiletou k nižší šlechtě v Čechách náleželi, a však ve svých potomcích ještě do minulého a z části až do nynějšího století se zachovali, následující:

* *Agrikolové z Limburku* (1790). — * *Albínové z Greifenberka* (1750). — *Amchové z Borovnice* (1725⁴⁷⁾). — *Andělové z Ronovce* (1780). — *Audražští viz Údražští*. — *Auličtí viz Úličtí*. — *Aulíkové z Třebnice* (1720). — *Bejčkové z Nezpečova* (1780). — *Bejšovci z Bejšova* (1736). — *Bělští z Kaříšova* (1700).

Benedové z Nečtin. Pod jmenem „z Nečtin“ vyskytuje se u nás již v listině od r. 1185 „Predota de Nečetin“⁴⁸⁾; zdaž ale byl předkem pozdějších „Benedů z Nečtin“, nelze tvrditi, ačkoli jisté jest, že i tento rod jest velmi starý⁴⁹⁾. Potomci vyskytovali se ještě ku konci minulého století. Erb: střela v modrém poli; původiště: Nečetiny (něm. Preitenstein).

* *Beníkové z Petersdorfu* (1819). — *Beřkovští z Šebřova*. I tento rod jest velmi starožitný, z něhož prý pocházel též šestý biskup Pražský Šebř († 1067). Erb: bílá lilie v červeném poli; pův. sídlo: Šebřov v Tábořsku. Vymřeli ok. r. 1700.

Z Bílé. Rytíři z Bílé rozšířeni byli u nás od dávných časů, a pod jmenem svobodného pána „von Biela“ umřel letošního roku 1856 v Benátkách císař. důstojník na odpočinku, kterýž i co hvězdoslovec proslul. Byl prý sobě dobře povědom svého původu českého, ačkoli sám již pocházel z království Saského, kamžto se byli v třicetileté

válce jeho předkové vystěhovali. Známost z dějin, že byl r. 1621 Fridrich z Bílé a na Řehlovicích pro hlavní účastenství v odboji proti Ferdinandovi II. stat.

Blektové z Valtinova. Ze 14. století⁵⁰⁾. Vymř. s počátku 18. věku. — * *Böhmové z Bawnberka* (1776). — *Boreňové* (také *Boryňové*) *ze Lhoty*. Ještě v minul. stol. rod možný a rozšířený. V Čechách známý již ve 14. stol. — *Bošínští z Božejova* (1786). — *Boubínští z Újesda* (1720). — *Brandlínští ze Štěkře*. Vymřeli v tomto století co hrabata. Druhdy „Volbramové ze Štěkře“. — *Braníšovští z Braníšova* (1700). — *Braunové z Miřetic*. Ze 14. věku (1725). — *Budkovští z Budkova* (1800). — *Bukovští z Hustiřan*. Viz „Záruby z H.“

Bukovanští Pintové z Bukovan. Ještě ku konci minulého století byl pánem na Těšově v býv. Pracheňsku p. Frant. Karel Buk. Pinta z Bukovan. Předkové vyskytují se již ve 14. stol.; původiště: Bukovany v býv. Pracheňsku.

Buzičtí z Busic. Známi již ve 14. stol., vymřeli s počátku 18. věku. — *Bystřičtí ze Studence* (1720). — *Bzenští z Prorubě*. V Čechách již ve 14. století (1800). — *Cikáni z Čermné* (1736).

Cukrové z Damsfeldu. Rod tento znám jest v Čechách již v 15. věku. Jednoho Cukra z Štamfeldu čili z Tamfeldu zabil zeman Kopidlanský z Kopidlna, pročež jej Pražané r. 1506 dali stíti; a však bratr jeho, Jiřík Kopidlanský z K. odpověděl Pražanům, i vznikla z toho pětka dlouhotrvající a záhubná, o kteréž vypravuje letopisec český⁵¹⁾. Cukrové kvelli u nás co hrabata ještě ku konci 18. stol.

Čabeličtí ze Soutic. Jeden ze znamenitějších rodů rytířských, kvell co hraběcí ještě ku konci minulého století v Čechách a ve Würtemberku. Původiště: Soutice v Čáslavsku a Čabelice tamže; pův. erb: orlíčf křídlo a noha žluté barvy v poli červeném. Od r. 1444—1454 byl p. Jan Čab. ze Soutic nejv. mincmistrem v Čechách.

Čadečtí z Choťšova (1750). — *Čachovští ze Sovmyslic* (1750). — *Částkové ze Šternšteina* (1786).

Čejkové z Olbramovic. Byli možným rodem ještě ku konci minulého věku, užívavše též titule hraběcího. Zdaž nynější Čejkové z Olbramovic jsou potomci těchto hrabat, aneb pocházejí-li od Čejků vystěhovalých, udati nevíme. — *Čejkovští z Čejkova* (1800).

* *Čertorejští z Čertorej*. Paprocký píše, že byli příbuzní (nynějších knížat) rusko-polských Čartoryjských z Čartoryje, čehož my ani tvrditi ani vyvraceti nechceme; tolik jisté, že byli rytíři toho jména v Čechách již v 16. století, a dosáhše titule panského drželi napotom panství Starkov v Hradecku. — *Dobrušští z Radoanova* (1800).

Doníkové ze Ždanic. Balbín svědčí, že pocházeli z Čech, ale později rozšířili se v Kladsku, kdež posavad snad kvetou. (Ze 14. století.)

⁴⁶⁾ Pramenové tyto jsou: Titulární kalendáře od r. 1722—1786. — Topografie des Königr. Böhm. von J. Schaller. (16 Bde.) — Schematism. d. Königr. Böhm. — Schem. d. Markgr. Mähren. — Hof- und Staats-Schem. v. Österr. — Allgem. Adels-Archiv v. Leopold (Wien 1789). — Megerle v. Mühlfeld Österr. Adels-Lexikon (Wien 1827). — Rukop. veřej. bibl. F. 36. XVII., A. 4. XVI. — Kitlicův něm. rukop. veřej. bibl., v němž obsažena jsou jména těch osob stavu šlechtického, které v Čechách veřejné úřady zastávaly. — Militär-Schemat. v. Österreich. Genealog. Taschenbuch der gräf. und freiherrl. Häuser (Gotha) a j. v.

⁴⁷⁾ Tou dobou náležely Janu Matiaši Amchovi z Borovnice statky: Nová ves, Bačkov a Zboží v Čáslavsku.

⁴⁸⁾ Erben Reg. pag. 173.

⁴⁹⁾ Někteří tvrdí, že pocházeli tyto Benedové od onoho pána českého, kterýž slul též Beneda a jehož připomíná již Kosmas.

⁵⁰⁾ Rodové, při kterých stojí udáno, že již ve 14. století známi byli, připomínají se v nadacích knihách u Balbína.

⁵¹⁾ Viz *Scriptores rerum boh.*, díl 3. str. 278.

Doudlebští z Doudleb. Balbín odvozuje rod tento od Diviše Doudl. z D., který byl živ ok. 1510⁵²⁾. Potomci kvetli ještě v našem století.

Doupovci z Doupova. Jeden z nejstarších rodů rytířských, užívav spolu s **Budovci z Budova** ve znaku tři pruhů červených v poli bílém. Ještě před třicetiletou válkou byl mohutný a četný, ale nedlouho potom jednak se vystěhovali údové jeho, jednak vymřeli. Potomci jejich usadili se v Annaberku v Sasku, kdež se připomínají ještě s počátku minulého století.

Drachovští z Drachova. Ze 14. století (1700).

Dvořečtí z Olbramovic. Stejného původu co Čejkové z Olbr., vystěhovali se pro náboženství z vlasti, a jenom někteří zachovali se do začátku minulého stol. v Čechách.

* **Dyřicové z Bruku a Rotenberka.** Patricijní tato rodina Pražská kvetla ještě ku konci minul. stol. (1786). V starých titulářích (od r. 1534 a 1589) jmenují se „Dyřinkové z Rotenberka“.

* **Z Eckersdorfu.** Původně slezský rod tento vyskytuje se v Čechách již ve 14. stol., a potomci jeho, dosáhše titule baronského, zachovali se podnes tuším v Kladsku. — **Ebnáři z Kosmačova.** V tituláři od r. 1572 nazývají se „Egenberové z Kosmačova“ (1786).

* **Fictumové z Fictum.** Původem z Němec, kdež posavad kvetou co hrabata. V Čechách od dávna též byli rozšířeni. — **Freimutové z Tropčic** (1780). Ze 14. století.

Fräweinové z Podolí. Z rodu známého právníka Martina Fruweina z Podolí, který co hlavní účastník odboje proti Ferdinandovi II. vězením v Bílé věži opatřen byl, odkud ale oknem vyskočiv se zabil, dříve nežli mu čten ortel r. 1621. A však r. 1663 byla rodina tato do stavu rytířského povýšena, a kvetla ještě v minul. stol. (1786).

* **Globnarové z Globnu.** Viz „Stampachy“. — * **Grisbekové z Grisbachu.** I tohoto rodu potomkové vyskytují se u nás ještě v minulém století, ačkoli se obyčejně za to má, že vyhyli při známém kvasu pánů Grisbeků na Kaceřově⁵³⁾. — * **Günterodové z Raunšteina.** Byli původem z říše Něm., a z rodu toho znám jest v naší staročeské literatuře Abraham z Günterodu a Raunšteina, pod kterýmžto jménem posavad se v Sasku nalézají mnozí potomkové, neboť i tam byli rozšířeni. — **Hadové z Proseče.** Pražský patricijní rod tento kvetl ještě na počátku našeho století.

Halamové z Jitčína. Baroni ještě v polovici minul. století; předkové připomínají se již v 15. věku. — **Hamrové a Bořkové z Habědovic** (později méně správně z **Zabědovic**). Od dávna četný rod, jehož potomci ještě v našem stol. se vyskytovali (1830). Erb: šachovnice. — **Hanykýři ze Semína.** Z vládyckého rodu tohoto pocházel šlechtetný zakladatel nyní tak blahodárně působícího ústavu „Dědictví sv. Jana Nep.“, kněz Antonín Hanykýř († 1833⁵⁴⁾).

⁵²⁾ Tab. Stemat. P. III.

⁵³⁾ Viz Titular-Kalender v. J. 1780.

⁵⁴⁾ Vladykami byli již před r. 1540, ale teprv l. 1562 v ry-

Harantové z Polžic a Bezdružic. Potomci známého v literatuře a historii české pana Krištofa Haranta z P. († 1621), kvetli co baroni ještě v druhé čtvrti minulého věku. Původní erb: kohout; původiště: Polžice v Plzeňsku blíž Bezdružic. — * **Z Harnachu** (1780). — **Hložkové z Zampachu.** Kvetli co možná rodina ještě v minul. století. V Čechách se vyskytují již ve 14. věku. Původní erb: lovcí trubka. — * **Hoferové z Lobenšteina.** V starých titulářích Hovar, Huvar, Hovora z L., byli původem z Bavor, kvetli u nás ještě ku konci minul. století, a co baroni kvetou posavad mnozí toho jména v Bavořích.

Horčicové ze Sprostého. Ze 14. stol., kdež sídlili na tvrzi Mačičích v býv. Pracheňsku. Původní erb: dvě medvědí tlapy černé v poli modrém. Kvetli ještě s počátku 18. století. — **Horčičtí z Tepence** (1750). Jakub Horčický čili Synapius povýšen byl r. 1608 od Rudolfa II. do stavu šlechtického a znám jest co lučebník. — **Z Hostinné** (1780). — **Hotovci z Husenice.** Z části baroni ještě ok. r. 1786. — **Houškové ze Zahradky** (1800). — **Hozlaurové z Hozlavy** (1800). Původem z Rakous, a však u nás rozšířeni již s počátku 16. století. — **Hrabaňové z Přerubenic** (1786). — **Hrobčičtí z Hrobčice.** Baroni ještě ok. r. 1755. — **Hruškové z Března.** Kvetli ještě v první polovici našeho věku. Erb: hruška, na přilbě dvě pštrosí péra.

Hrušovští z Hrušova. Kvetli ještě v první čtvrti našeho století (1820). Původiště: Hrušov v Boleslavsku. **Voděradští z Hrušova** vymřeli již s počátku 17. století. **Hrušovští** byli v držení statku Čkyně v býv. Pracheňsku od počátku 16. až ku konci 18. století. — **Hyzrlové z Chodávo.** Starožitný rod tento dosáhl napotom titule hraběcího, a kvetl ještě v polovici minulého století.

Chlumčanští z Přestavlk a z Chlumčan. Vymřeli teprvé r. 1830 šlechtetným arcibiskupem Pražským, Václavem Leopoldem, rytířem Chl. z Př. a Chl. Již okolo roku 1240 znám jest z listin Purkart a syn jeho Zdislav z Přestavlk, později ok. 1320 připomíná se Sigmund Chlumčanský z Přestavlk. Původiště: Chlumčany v býv. Klat. a Přestavlk v Plz. — **Chlumští z Blovice** (1700). — **Chobotští z Ostředka.** Vymřeli r. 1694. — **Chotouchovští z Nebovic** (1700). — **Chřepičtí z Modliškovic.** V minulém věku dosáhli někteří z nich též titule svob. pánů, druží zůstávali jen rytíři, nyní však vesměs již vyhyli.

Chrtové ze Rtína (čili z Ertína). Ze 14. století, viz „Sádlo z Vražného“. — **Chuchelští z Nestajova.** Byli téhož původu co nynější hrabata Lažanští, a ještě ku konci 18. stol. byl děkanem ve Skutči Jan Felix Ch. z Nestajova. — **Janovští z Janovic.** Co baroni kvetli ještě v našem věku, viz ostatně „Špetle“. — **Jeníkové z Bratřic.** Vymřeli teprvé r. 1845 Janem Jeníkem z Bratřic, c. kr.

tířský stav povýšeni. Bývalý arcibiskup Pražský, starohrabě Salma, jednoho Hanykýře ze Semína, znamenitého vystěhovance v Něm. říši, přítelem svým jmenoval. (Viz Časop. p. kat. duch. 1839. II. str. 338.)

setníkem na odpočinku, ačkoli posud kvete rodina Jenků, která však užívá praedikatu „z Gamsendorfa“. — *Jeniškové z Újezda*. Vyhnuli co baroni v první polovici 18. stol., ačkoli praedikatu „z Újezda“ posavad užívá hraběcí rod pánů Krakovských z Kolovrat, čehož jsme dotkli již při pánech z Kolovrat. Původní erb: jednorozec, nad korunovanou přilbou půl mouřenina, an drží v pravé ruce buzdyhán. — *Jestřibští z Risenburka*. Viz „Lický z R.“ — *Jeřovští z Lub*. Potomci posavad se zachovali, a však nepřijali titule svého, ačkoli ho ještě r. 1736 užívali. Druhá haluz „Loubských z Lub“ povýšena byla v minulém stol. do stavu svob. pánů, nyní však vymřela.

* *Iohtrycové z Ichtryc*. Kvetou posavad ve Slezsku, u nás v tit. již roku 1589 se vyskytují.

Kábové z Rybčan. Připomínají se u nás již ve 14. století, a kvetli ještě ok. r. 1786, ačkoli Balbin píše, že již za jeho času vymřeli. — * *Kagerové z Globen* (1710). Viz „Štampachy“. — *Kalenicové z Kalenic* (1700). — * *Kalkreiterové z Kalkreithu*. Původem ze Slezska, kdež posavad kvete rod hrabat „von Kalkreuth“. — *Kameničtí z Vítěňšosi* (1700). — *Kaničtí z Čachrova*. Již ze 14. stol. všechny tři rodiny. — *Kaplíři ze Sulevic*. Jeden z nejstarších a zároveň z nejmohutnějších rodů rytířských, jehož četní údové téměř všickni v třicetileté válce vlast opustili, a jenom někteří připomínají se zde ještě ku konci 17. století, jmenovitě Kašpar Zdeněk hrabě Kaplíř ze Sulevic, c. k. polní maršálek a praesident vojenské dvorské rady⁵⁵⁾. Již r. 1387—1391 byl nejv. pisárem v Čechách Kunat Kaplíř ze Sulevic⁵⁶⁾, zastávav před tím od roku 1386—1388 též úřad nejv. mincmistra. Původní erb: kostkované křídlo; původní sídlo: Sulevice nedaleko Lovosic. — *Kapounové ze Svojkova*. Potomci mohutných těchto a starožitných rytířů kvetli ještě v druhé čtvrti našeho věku co baroni, zdali se ale posavad zachovali, udati nevíme. Roku 1827 byl aspoň ještě Josef Kapoun svob. pán ze Svojkova radou při appellacích v Praze. — *Kapříkové Lesoničtí z Lesonic*. Starožitný rod rytířský, jehož potomci ještě ok. r. 1830 na Moravě se připomínají co hrabata. — *Karlovi z Karlovic*. Vymřeli teprve v minulém věku. — *Karlové ze Svárova*. Starožitný rod, pocházejí ze tvrzi Svárova v býv. Rakovnicku, zastával v 17. a 18. století až do vyhynutí svého úřad dědičných strážných dveří. — * *Karvinští z Karotna* (1820). — *Kaučové z Kauče* (1738). — *Kdulinci z Ostromíře*. Již ze 14. stol., vymřeli v Čechách teprve s počátku věku minulého. — *Kekulové ze Stradomio*. Byli zároveň s rytíři Kozelky a Sla-

chy z Hřivie jednorozce, velmi starého původu, a kvetli u nás ještě ku konci 18. století, ačkoli Schaller ve své Topografi (Rak. Kr. S. 183) píše, že již r. 1565 docela vymřeli. — * *Kelblové z Geisinku* (1750). — *Kirchmairové z Reichovic* (1730). — *Klacové ze Starého domu* (1786). — *Klusákové z Kostelce*. Poslední rodu toho, který ještě užíval svého praedikatu, zemřel r. 1752, a leží pochován v kostele Sedleckém v býv. Berounsku. Známí byli již ve 14. století, jmenovitě připomíná se již v prvních letech panování Jana Lucemb. Daniel Klusák z K., který spolu s jinými pány a rytíři českými v Rakousích padl a tam v Kremži pochován byl. Původní erb: dvě žluté veřeje v poli modrém⁵⁷⁾. — *Kneislové z Kneislšteina* (1790). — *Knoblochové z Warnsdorfu* čili z Birnsdorfu (1700). — *Koniašové z Vydří* (1730)⁵⁸⁾. — *Konařovští z Libanic*. (Ok. r. 1700.) — *Konecchlumští z Konecchlumu*. Ze 14. století (1700). — *Kordulové ze Sloupna*. Ze čtyř haluzí staročeského rodu rytířů ze Sloupna (Herinků, Kordulů, Plesů a Sadovských) zachovala se větev Kordulů nejdéle, a sice až do počátku našeho věku. — *Kostelettí ze Sladova* (1786). — *Košínové z Košíně a Košínští z Košín*. Byli tuším dva rozliční rodové, z nichž tyto později též barony se stali. Václ. Frant. svob. p. Košínský z Košín byl biskupem v Králové Hradci (1721—1731). — *Kotečnickí z Domaslavi* (1700). — *Kouckové ze Sobětiček* (1750). — *Kouřkové z Minic* (1700). — *Kropáčkové z Krymlova*. Potomci těchto patriciů Plzeňských a Pražských psali se ještě v minulém století „Krop. z Krymlova a z Hohenfallu“, kteréhožto posledního příjmení užíval též známý Fabricius Plater na památku svého vysokého pádu s oken hradu Pražského r. 1618. Kropáčkové obdrželi predikát „z Hohenfallu“ teprv od císaře Leopolda I. — *Kúdelové ze Žitonic a Kunašové z Machovic*. Oba tyto rodové známi jsou již z časů Žižkových, a potomkové obou vyskytují se ještě ku konci minulého věku. Jeden Kunaš z Machovic byl vůdcem zástupů husitských již s počátku krvavých výjevů, a na lůně jednoho Kúdele z Žitonic, nejprřednějšího svého rady, vypustil u Přibislavi pod braškou Žižka svého ducha (r. 1424⁵⁹⁾). Jan Kunaš z Machovic byl ještě ok. r. 1790 pánem osmi svobodnických statků v Měšeticích v Berounsku⁶⁰⁾, jsa sám královským svobodníkem, a Jan Kúdele (Koudela) z Žitonic držel touž dobou polovici statku Břevnic v Časlavsku. — * *Kurbachové z Trachenberka*. (Viz „Bechyně“.) Náleželi druhdy též k stavu panskému v Čechách. — *Kuzinští z Kosmačova* (1786). — *Kydlinové z Plotišt* (1700).

⁵⁵⁾ Tento Kašpar Zdeněk byl poslední svého rodu v Čechách, neboť zemřel r. 1686 bezdětek, při čemž se nám vidí zahodno doležití zde, že jakožto praesident vojenské rady měl nejhlavnější účastnost v obhájení Vídně r. 1683, a však znamenitá jeho zásluha nedostí byla a posud bývá oceněna od historiků německých, kteří zato měrou mnohem mědější Stahremberka vychvalují.

⁵⁶⁾ Palack. Souč. přeh. Tab. II.

⁵⁷⁾ V Milčíně posavad živa jest rodina Klusáků, u níž zůstává pamět, že pochází z rodu tohoto. Náhodou pochází matka této rodiny rovněž ze staroč. rodu vládyk „Veseckých z Vesce“.

⁵⁸⁾ Jmeno z Vydří a erb vymřelého rodu toho přijali (ok. r. 1740) baroni * *Alsterlové z Astfeldu*, kteří nedávno teprve vyhynuli.

⁵⁹⁾ Srovn. Palack. Děj. III. 1. str. 283. 531, a Časop. Č. M. 1844. str. 304.

⁶⁰⁾ Schall. Topogr. Ber. Kreis. S. 204.

Lamingaři z Albenreithu. Balbín⁶¹⁾ píše sice, že byli téhož původu, co někdejší „Rutové z Dírného“, kteří již vymřeli ku konci 17. věku; a však Rutové zdají se býti původu čistě českého, ani zatím onino jsou původu německého. Vynikli teprve po třicetileté válce, byvše u nás ovšem známi již s počátku 16. věku, a vymřeli co hrabata „von Lamingen und Albenreuth“ někdy ku konci 18. století. — *Letišti ze Snopoušova* (1710). — *Lhotákové ze Lhoty* (1710⁶²⁾). — *Lhotkové ze Smyslova* (ok. 1786). — **Lhotští ze Ptení* (ok. 1786). Rod tento jest původem moravský, a již r. 1422 znám jest Jan Lhotský ze Ptení, kterýž se v bitvě u Ném. Brodu se zástupem lidu svého vrhnul Čechům vstříc, jen aby uvolnil Sigmundu císaři v útěku⁶³⁾. — *Librové ze Sabinova*. — **Logové z Netky*. — *Loubští z Lub* (baroni). — *Ludští z Ludic*. (Všickni tyto rodové ok. 1786.) — *Lukavští z Lukavce* (1750). — *Lukavští z Řenec* (1730).

Malí z Tulechova. Benjamin Malý z Tulechova znám jest v literatuře staročeské. Roku 1786 pokřtěn byl od jednoho Malého z Tulechova, faráře v Sedlci, v býv. Beounsku, někdejší arcibiskup Lvovský, Frant. de Paula Pištěk. Erb měli týž co „Codicill z Tulechova“. — *Markvartové z Hrádku*. Potomci starožitných rytířů těchto kvetli v zámožnosti ještě v polovici minulého věku, i rozšířili se též na Moravě, kdež se nazývali „M. de Castello“. — *Maternové z Květnice* (1786). — *Mateřovští z Mateřova* (1790). — *Mazaní ze Slavětína* (1736). Byli povýšeni do stavu vládyckého v druhé polovici 16. století, a nynější říšští rytíři „Briffautové ze Slavětína“ jsou snad potomci jejich. — *Měničtí z Červené Vsi* (1780). Později M. von Róthendorf. — *Merklínští z Merklína* (1720). — **Metiňchové z Čechova*. Původem ze Slezska, kvetli co hrabata ještě v našem století. — *Měsíčkové z Vejškova* (1780). — *Mezenští z Mezněho* (1790). — *Milíbovští z Braunberka* (1736). — *Milíkovští ze Lhoty* (1786). — *Mirešovští z Mirešova* (1786). — *Mirkové ze Solopisk* (1786). Viz „Mladoty“. — *Mirkovští z Tropčic* (1700). Ze 14. století. — *Muchkové z Bukové* (1740). — *Myslíkové z Hyršova*. Patricijní rodina Pražská, kdež jim od dávna náležel nákladnický dům, posud „u Myslíků“ zvaný. V třicetileté válce byl jeden Myslík z Hyršova cis. generálem. — *Mýškové ze Žlunic*. Ze 14. století. (1700.)

Nebylovští z Drahošova. Vymřeli za času Balbínova

⁶¹⁾ Miscell. lib. V. dec. 1. p. 258.

⁶²⁾ Která Lhota byla sídlem těchto, udati nelze, neboť posavad máme v Čechách asi 240 míst toho jména. Ješto však význam slova „Lhota“ od rozličných rozličně vykládán bývá, nebude od místa, zmíniti se zde o původu jeho. Lhota čili Léhota znamená totiž asi co svoboda, protože obyčejně první obyvatelé nové založené osady pro ulehčení od obvyklé zemské daně po nějaký čas osvobozeni bývali, aby sobě mohli hospodářství tím lépe zaříditi. (Ve starých listinách vyskytují se často slova: „novae plantationes, quae Lhota dicuntur“.)

⁶³⁾ Pilař et Moravec hist. Morav. II. p. 10, a Palack. Děj. III. 1. str. 458.

ok. r. 1680. — *Netolčtí z Netolic*. Pod jménem „Netolických z Eisenberka“ kvetl ještě v druhé pol. minulého věku v Čechách rod hraběcí, a však zdá se, že byli tyto hrabata původu novějšího, neboť teprve r. 1666 povýšen byl Ferdinand Netolický do stavu rytířského a r. 1744 Václav Kazimír do stavu panského, načež ale brzy rodina jejich vyhynula. Po hrabatech Netolických dádila jedna větev hrabat Vratislavů příjmení Netolických, jehož podnes užívá. — *Netovští z Břtavy* (1790).

Obytečtí z Obytce. Květli co baroni v našem století (ještě ok. r. 1830), užívavše později též erbu a titule někdejších staročeských Rabenhauptů ze Suché. Předkové vyskytují se již v nadacích knihách. Původště: Obytce u Klatov. — *Ostromírští z Rokytníka*. — *Otmárové z Holáňava*. Oba rodové ok. 1700. — **Ottové z Lovu*. Jakkoli větší část rozšířeného někdy rodu tohoto, který ostatně nebyl původu českého, v třicetileté válce z vlasti naší se vystěhovala, zachovali se potomci jeho až do našeho století, a však arcif ve stavu již nehrubě skvělém.

Pávicové z Lomnice. Původem z Kladska, kdež květli ještě v minulém století co rod možný a rozšířený. — *Petrovští z Petrovic* (1740). — **Pfefferhornové z Ottopachu* (1786). — **Pflugové z Rabšteina*. Byli u nás již ve 14. století rodem velmi možným i slavným, ale zmizeli již v první polovici 16. století z Čech; v německých zemích, jmenovitě v Míšni, posavad však kvetou, kdež rovněž od starodávna useklí bývali. — *Pikartové z Zeleného údolí* (později „P. von Grünthal“). — *Pisničtí z Písnice*. Dosáhše titule hrabat, vymřeli co takoví ku konci 18. století. Původní erb: dubový suk s dvěma žaludy. — *Plaší z Třebnice* (1700). — *Plotové z Konařin* (1736). — *Počepičtí z Počepic* (1700). — *Popelové z Vesce* (1786). — *Popovští z Popovic* (1736). — *Přeškovští z Kosejovic*. Vymřeli co hrabata v minulém století. — *Přepiští z Richenburka*. Později usadili se na Moravě, kdež vymřeli co baroni za našeho věku. — *Přichovští z Přichovic*. Vymřeli co hrabata v našem věku; předkové jejich připomínají se již ve 14. stol. v knihách nadacích. Původště: Přichovice nedaleko Přeštice; původní erb: tři labutí krky spojené. — **Prothoferové z Purkersdorfu* (1710).

Rabenhauptové ze Suché. Slovo Rabenhaupt muselo býti starým Čechům jaksi nesnadné, neboť je nalzáme ve starších titulářích a jiných písemných památkách způsobem nejrozličnějším psané: Rabmhap, Robnhop, Ramhop, Ramhap, Romhaha, Rönhab atd. Vymřeli co baroni v druhé polovici 18. století. Původní erb: tři hlavy havraní⁶⁴⁾. — *Račínové z Račina*. Vymřeli co baroni. — *Radkovi z Mí-*

⁶⁴⁾ Francouzi nazývají takové erby, na kterých heraldické emblomy se jménem se shodají, les armes parlantes. Podobní erbové nalzáni se zvláště sbusta v Mši Německé, a však i u nás jich nescházelo. Tak měli v erbu Vlkové z Kvítkova vlka, Bubnové bubem, Čertové ze Růna chřta, dotčení shora Rabenhauptové tři havraní hlavy, Schafgočové ovci, Sekeršové ze Sedčic dvě sekerky, Věšná-

robie (1786). — *Ratiborské z Chebuzce* (1750). — *Rausové z Lipna* (1786). — * *Renspergerové z Renspergu* (1786). — *Rodovité z Hustiřan* (1790). Viz „Záruhy“. — * *Rodovicové z Fridsdorfu*. Vyskytují se u nás co páni na Svojkově již v 16. století, pocházeli však ze Slezska, kdež posud kvetou. U nás byli ještě ok. r. 1786. — * *Z Rozdražova*. Hrabata jména tohoto byli sice původu slovanského, a však k nám se dostali tuším s počátku 17. století. Balbín je odvezoval od jednoho z vypuzených bratří sv. Vojtěcha. Vyhynuli ku konci 17. věku. — *Rozkošití z Krucenburka* (1715). — *Rusečtí z Jivca* (1786). — *Rasní z Kasnéha*. Patricijní rodina v Praze (1710). — *Řepičtí ze Sudoměře* (1786). Známý rod již ve válkách husitáckých. — *Řísničtí z Řísnice* (1786). Tolikéž jeden z nejstarších rodů.

Sádlové z Vraňského. Starožitný rod, téhož původu co někdejší rytíři Chrtové ze Růna a Vitové ze Rzávého; kvetli u nás ještě v tomto století. — *Sakové z Radobysle* (1786). — *Sedlečtí z Újezdce* (1800). — *Selmičtí z Cítova*. Ze 14. století. Vymřeli okolo 1700. — *Skálové ze Zhoře*. Z téhož rodu znám jest v literatuře staročeské. Pavel Skála ze Zhoře, exulant. Ostatně zde pozůstali potomci až do 18. století. — *Skřivánkové z Vlašova* (1786). — *Smolíkovi ze Slavce*. Kvetli ještě ok. 1820. — *Smrčkové ze Mnichu*. Vymřeli co hrabata v minulém věku. Původště: Mnich, druhdy tvrz v Táb. — *Sobětičtí ze Sobětic*. Připomínali se zhusta ještě v minulém věku, a však klesnuvše pak ve stav měšťanský klesli též v zapomenutí, a ještě r. 1845 umřel v okolí Vlašimě jeden potomek rodu toho, kterýž byl tuším poslední. Vyskytují se již v nadacích knihách, užívavše společného erbů s rytíři Ježovskými a Loubskými z Lub. — *Sommerové z Heršetic* (1786). — *Sommerfeldové jinak Častlové z Tumnice* (1700). — *Stafimští z Libšteina*. Vyšvihli se teprv po třicetileté válce na vyšší stupeň moci a slávy, a vymřeli ku konci minulého věku co hrabata. — * *Steinsdorfové ze Steinsdorfu* (1786). — *Strachovští ze Strachovic*. Ze 14. století (1789). — *Strakové z Nedabylic*. I tyto vynikli teprv po třicetileté válce, načež vymřeli v první polovici minul. století co hrabata ⁶⁶⁾. Původště: Nedabylice, druhdy v Bydž. na Chlumecku. — *Stránské z Kopidlna*. Větev rytířů Kopidlanských z Kopidlna, vládli ještě v minulém věku Sítězmíří v Tábořsku. — *Střelové z Rokyc*. — *Stro-*

*kové z Věžník hlavu věžníkovou, Hruškové z Března hrušku, Pfu-
gové z Rabšteina pluh, Šicové z Drahenic střelce, Kulové z Chotče
ohavnou kopy, Štokpové z Blých Otradovic, Škopek atd.*

⁶⁵⁾ Původně rodu tomto zůstane památka, neboť r. 1709 ustanovil Petr Straka hrabě z Nedabylic a z Libčan, J. M. C. teprv rada a komoří, své fideikomissní panství Okružblice, statky Libčany a Teplice hořejší (Ober-Weckelsdorf), které vešměs na 377.990 z. odhadnuty byly, a kromě to ještě jistinu 38.542 z., aby se založila šlechtická akademie. Po smrti zakladatelské určení byli náitkové a šlechtic statků dvorským dekretem od r. 1782 na reční nadání studující mládeže šlechtě české stavu panského a rytířského, což podnes trvá.

ještětí ze Strojetic. Ze 14. stol.; původště: Strojetic v byv. Žit., pův. erb: jelení parohy. Oba tyto starožitní rodové dochovali se až do počátku tohoto století. — * *Sto-
liští ze Zvole*. Původem ze Slezska, kdež posud kvetou
co baroni. — *Súdkové z Dluhé*. — *Šakové z Bohušovic*.
Nevynikli před třicetiletou válkou, a však r. 1721 stali se
českými hrabaty, a co takoví vyhnuli. — *Šaškové z Mesihofy*
(1786). Již ok. r. 1465 znám jest rytíř toho jména v li-
teratuře staročeské, sepsav putování p. Lva z Rožmitála ⁶⁶⁾.
— * *Šenovci* (někdy též *Synovci*) *z Ungerswerdu*. Kvetli
co hrabata „Schenowitz von Ungerswerth und Adlers-
löwen“ ještě ku konci 18. věku. — *Šicové z Drahenic*.
Z rodu toho pocházel též známý letopisec český Bartoš
panoše z Drahenic. Pozdější údové jeho dosáhli po třiceti-
leté válce větší než druhdy znamenitosti, nabyvše hojného
bohatství a titule hraběcího. (V 17. století byl jeden z rodu
toho v držení panství Červeno-Poříčského [čili pův. Pote-
šického], a na sousedním statku Borovském seděl ně-
jaký rytíř Koc z Dobře. Oba tyto pánové byli velmi bo-
hatí, odkud povstala v tamějším okolí průpovědka: pan
Koc má peněz moc, p. Šic má ještě víc ⁶⁷⁾). Vymřeli co
hrabata ok. r. 1750, a statkové jejich dostali se nápadem
rodu hrabat z Klenového (von Klenau ⁶⁸⁾). — *Šiškové
z Jamolic*. I tento druhdy nepatrný rod nabyl po třiceti-
leté válce větší znamenitosti, dosáhnuv též tit. baronského.
Roku 1790 náležel jim ještě allod. statek Mačice v byv.
Pracheňsku. — *Štokpové z Blých Otradovic*. Kvetli ještě
r. 1736, ačkoli se Schaller domníval, že již r. 1625 vy-
mřeli ⁶⁹⁾. — *Škornicové jinak Balbín z Vorličné*. Původně
rodina erbovní, pak vládycká, ze kteréž pocházel pilný
sběratel starožitných pamětí českých, zasloužilý jesuita
Bohuslav Balbín († 1688). — *Škorečtí ze Škvorce*. Tito
náleželi již ve 13. století k panskému stavu v Čechách, a
z rodu toho pocházeli Volbran, arcibiskup Pražský († 1402),
Domaslav ze Škvorce (nejv. komorník 1277—78); a však
později klesli, tak že za času Balbínova v chudobě a za-
pomenutí vyhnuli dokonce ⁷⁰⁾. — *Šlechtínové ze Sezemic*
(1750). — *Šmerovští z Lidkovic*. Vymřeli s počátku na-
šeho věku v Prčici v byv. Berounsku, kdež měli v držení
statek Přestaviky, a dříve též Lidkoyice. — * *Šmidgrobnatí
z Lusteneku*. Nebyli sice původu českého, a však byli u
nás usedlí již v 16. století. Co baroni „Sohniedgrüner
von Lustenegg“ připomínali se ještě za našich dnů.
— * *Šefmanové z Hemerlesu* (1800). — *Šotnovští
ze Závotie* (1700). Z rodu toho pocházel na slovo vzatý
malý Karel Škrota. — *Špíglové z Milbice*. Kvetou co baroni
deposavad, dosáhše titule toho roku 1815. — *Špu-
řtí z Jitřer*. Vymřeli teprve ku konci 17. století. — *Štá-*

⁶⁶⁾ Jungm. H. H. vyd. str. 78.

⁶⁷⁾ Schall. Topogr. Klatt. Kr. S. 125.

⁶⁸⁾ Srovn. Döbner Monum. hist., tom. I. pag. 137.

⁶⁹⁾ Schall. Topogr. Bydž. Kr. S. 144.

⁷⁰⁾ Balb. Miscell. hist. dec. I. l. z. ja indice.

Ševců z *Kádova* (1780). Starí vládykové, jichž původistiem jsou Kádov (v býv. Prach.) a Štěhovice (v Plz.); původní erb: kolo na štítu i na přílbě. — *Štěpánkové* z *Tourového* (1786). — *Šobové* z *Choatlin* (1736). Ze 14. století.

Tomkové z *Čejkova* (1786). — *Tucharové* z *Ševerova* (1786). — *Tuchanští* z *Branče* (1786). — *Tuněchodští* z *Poběkovic*. Ze 14. století (1731). — *Turkové*. Tito patriciové Pražští povýšení byli teprve r. 1648 známým primátorem Mikulášem Frant. Turkem do stavu šlechtického s praedikátem „ze Šturmfeldu a Rosenthalu“, ale pro zajímavou historickou osobnost tohoto jich předka připomínáme jich též zde, neboť se zachovali potomci jeho až do konce minulého století.

Údrašští z *Kestřan*. Ze 14. stol., a ještě ok. r. 1786 vyskytují se potomci toho jména, které přijali ode tvrzí Údrazi a Kestřan v býv. Pracheňsku. — *Úličtí* z *Plešnic*. I tyto byli rod velmi starý, a ještě ok. r. 1725 v Čechách se připomínají.

Valkouni z *Adlar*. Jeden z nejstarších rodů rytířských, z kmene Janoviců, jehož potomci se dochovali až do počátku minulého věku, kdež byl pánem na Zlonicích rytíř Václav Jan Valkoun z Adlar, jehož předkové přes tři sta let jimi vládli. Původní sídlo jejich byl zaniklý hrad *Adlary* někde v Šumavě, původní erb: orlice. — *Vamberští* z *Rohatec*. Ze 14. století. Vymřeli teprve ku konci 17. aneb s počátku 18. věku. — *Vančurové* z *Řehnic*. Též jeden z nejstarších rodů rytířských, dochoval se v potomcích až do našeho věku. Původiště: Řehnice v Boleslavsku, pův. erb: lesní muž u prostřed jeleních parohů. Vyskytují se již ve 13. století. — *Vencelíkové* z *Vrchoviště* (1700). Ze 14. století. — *Vesečtí* z *Vesce* (1800). Potomci posavad se zachovali, ačkoli neužívají praedikátu šlechtického. Předkové vyskytují se již zhusta v 15. století. — *Věžníkové* z *Věžník*. Před třicetiletou válkou nevynikali nikterak mezi nižší šlechtou, a však napotom stali se možnými, a dosáhše titule hrabat vymřeli teprv v první polovici našeho století. Původiště: Věžníky, druhdy tvrz v býv. Kouřimsku; původní erb: hlava věžníková. — *Vítanovští* z *Vlčkovic*. Totéž platí o rodu tomto, kteří ale rovněž co hrabata již dříve vymřeli. — *Vítové* z *Lapádkové* z *Rzavého*. Viz „Sídlo z Vrábného“. Užívali za erb bílého pruhu v poli červeném a čerta na přílbě, sedícího na podušce zlaté. Jan a Vít z Rzavého podepsali střížný list ke sboru Kostnickému roku 1415. — *Vlkové* z *Kotkova*. Ze 14. století, pocházeli z Kvítkova v Litoměřicku; erb: vlk. — *Voděradští* z *Voděrad* (1736). — *Vojáci* z *Novéosi*. (Později ok. r. 1725 V. von Neudorf.) — *Vojkovští* z *Vojkova* (a z Milhostic). Znami již ve 14. století, a posavad kvete na Moravě rodina Vojkovských z Vojkova, nevíme však, zdaž pocházejí tyto od našich vládyk. — *Vrabští* z *Vrabí* (Tluksové). Jeden z nejstarších rodů, jehož původištěm byla tvrz Vrabí v býv. Kouřimsku;

původní erb: dvě meče křížem složených. Vymřeli co baroni. Jiná větev Tluksové psala se „z Buřenic“, a téhož původu byli též někdejší vládykové Bradlečtí z Mečkova. — *Vřesovci* z *Vřesovic*. Mohutný rod a rozšířený na více haluzí, z nichž do minulého století dvě se dochovaly: Kostomlatských a Kšperských z Vřesovic. Jedni vymřeli co baroni, druzí co hrabata. Původní erb: zlatý půlměsíc v poli modrém; původiště: Vřesovice (kde? ⁷¹⁾).

Záborští z *Břiloha*. Ze 14. stol. (Ok. r. 1715.) — *Zahradečtí* z *Zahrádek* (1800). — *Zásmučetí* z *Zásmuk* (1786). — *Závišové* z *Osenice* (1786). — *Zelečtí* z *Počenic* (1740). — *Zhorští* z *Zhoře* (1786). — *Zitovští* z *Korkyně* (1790). — *Zlivští* z *Labouně* (1700). — *Zmyslovští* z *Radeanova* (1700). — *Zudovští* z *Zudovic* (1790). — *Žakovci* z *Žakovy* a z *Jívan*. Ze 14. století, vymřeli co baroni v předešlém věku, ačkoli posavad zachovali se Žakovci, pokládající se za potomky někdejších vládyk toho jména. — *Žďárští* z *Žďáru*. Z prastarého kmene Janoviců, kvetli co hrabata u nás ještě ku konci 17. století, kdež ale česká haluz vyhynula. Druhá větev posud kvete v Sasku, kamž se byli někteří z rodu toho vystěhovali, a sice pod jmenem „Sahrer von Sahr“. P. Karel „Sahrer von Sahr“, dobře sobě povědom jsa původu svého, jest zakladatelem Matice České od r. 1854, a sídlí na zámku Dalínském (Dahlen) v Sasku ⁷²⁾. — *Želuzičtí* z *Nestajova*. Téhož erbu a původu co nynější hrabata Lažanští z Bukové, a větev Chuchelských z Nestajova (viz je). — *Žlutí* z *Žlutic*. Kvetli u nás co baroni ještě okolo roku 1830.

Končice tento arci neúplný ještě seznam staročeských rodů šlechtických, kteří po tolikých osudech a po vystěhování se ostatního množství příbuzných rodin předoe ještě dlouho u nás se dochovali: dokládáme, že jsou to pouze velmi skrovné zbytky bývalého jich počtu, a jakož shora již dotčeno, že zajisté i podnes stává potomků nejedněch netoliko v cizině, alebrž i v samé vlasti. A však z přičin, o kterých tolikéž svrohu již jsme se zmínili, neshodně dopátrati se jich. A jestliže tomu tak v semi demáoi, kdož by mohl dohledati se jich v cizině, ve všech jejich končinách rozptýlených?

⁷¹⁾ Schaller píše ve své topografii (Pr. Kr. S. 35), že byly jím Vřesovice z H. Vřesovic v býv. Pracheňsku na panství Drhovenském.

⁷²⁾ Jakož jsme již shora došlo, přezvali se ve druhé polovici 17. století páni Žďárští z Žďáru jménem „de Sera“, a tudíž se domníval Schaller (který ostatně, jak z jeho Topografie vyvítá, nehrubě se znal v názvosloví šlechty staročeské), že to byli dva rozliční rodové. Přes při popisu Klášna (Rak. Kr. S. 226), že náleželo s počátku 17. století pánům Žďárským, napotom však dostalo se prý hrabatům „von Sera“.

Dodatky a opravy.

Kdo zná obtíže, které se sbíráním rodopisných zpráv o rodech staročeských spojeny jsou, snadno mně přisvědčí, zvláště an v odvětví tom posavad nemnoho pracováno, že nelze takorůzka vystříhati se poklesků při podávání dat o původu a původních sídlech jejich, pak kdy kteří vymřeli aneb zdaž posavad se zachovali atd. Nejednaloť se nám též o liché zprávy rodopisů takových, které nevydrží míry kritické a posavad pohříchu v genealogických almanaších a konversačních slovnících za pravdivé členářům předkládány bývají. Kdybychom čerpati chtěli z pramenů takových, dalo by se mnohem více o nejedněch rodech povídati; avšak podobným potakováním neveliký vzniká prospěch rodopisu domácímu. V ohledu tom litovati nám jest, že nemáme u větší hojnosti podobných zpráv rodopisných o jiných ještě rodech staročeských, jakověž nám podal kritický a důkladný Palacký ve svých výtečných Počátcích rodopisu a místopisu českého i moravského⁷³⁾. — Neosobuje sobě nikterak dokonalosti a úplnosti dat v seznamu svém podaných, vím dobře, že potřebí bude doplňovati a opravovati jich, a protož nemeškám i hned doložití sám některých doplňků.

Hrabata z Gutšteina. Nevymřeli roku 1716, nébrž později, ješto byli z rodu toho ještě r. 1722 na živě: Joachim, c. k. setník, a Jan Ferdinand, rytíř řádu Jerusalemského a císař. páže.

Křinečtí z Ronova. Jan Albrecht Křinecký z Ronova zasnoubil se r. 1620 s Beatou Bohdaneckou z Hodkova, dcerou Adama Abrahama Bohdana z Hodkova, jemuž bylo panství Abersbašské po Bělohorské bitvě v plen vzato. V tehdejších nepokojích byl i tento Jan Albrecht nešťasten, a však jakkoli nemusel ze země se vystěhovati, nébrž až do své smrti (+ 1637) na Katzensteině trpiti byl: odebrala se přece vdova jeho r. 1650 se dvěma syny, Janem Adamem a Janem Albrechtem za příčinou náboženství do ciziny, kdež i r. 1674 zemřela. Tento Jan Albrecht (narozen r. 1627 na Katzensteině) odebral se po dokončených studiích ke dvoru kurfirsta Saského, u něhož se stal komořím a vyslancem. R. 1680 dostal se pak ke dvoru Bra-

niborsko-Kulmbašskému, a zde učinil jej konečně Kristian Arnošt státním ministrem. Starze svou manželku, dotčenou shora Alžbětu z Bibršteina, povýšen byl r. 1670 do stavu říšských hrabat pod jmenem „Hovora Křinecký hrabě z Ronova a Bibršteina,“ i umřel co pán na Oppurgu nad Orrou, Grobici a Grünavě r. 1707. Syn jeho, Jan Hovora, o kterém svrchu dotčeno, byl r. 1731 na dvoře Sasko-Gothaskem nejv. dvorským maršálkem, a ten jest předkem nynějších hrabat „von Ronow-Biberstein“, pod kterýmžto jmenem jeden úd jejich nyní též v císař. armádě co důstojník slouží⁷⁴⁾. Ostatně znamenatí sluší, že z obzvláštní vděčnosti ku králi Janu Lucemburskému, kterýž rodu tomu zvláště byl nakloněn přízní, od r. 1343 prvorozený syn hlavní větve Ronovské vždycky slul Jan⁷⁵⁾.

Loové z Rožmitála. Posud kvetou co baroni na Moravě.

Planští z Egerberka. I tito posavad ještě tuším se zachovali pod jmenem baronů a hrabat „von Seeburg“. V minulém století nazývali se ještě „Planskými z Seeburka“.

Páni ze Švamberka. Pode jmenem „Krušínů ze Švamberka“ byla jedna rodina v tomto století povýšena do stavu svob. pánů; nechceme však ani tvrditi ani upírati, žeby pocházela od staročeských Švamberků. Ostatně píše též Heber, že ještě roku 1846 na býv. panství Zbirovském (v Strašici) živi byli Švamberkové, kteří rovněž domnívali se býti potomky bývalých pánů ze Švamberka⁷⁶⁾.

Páni z Vlašimě. Znamenitý druhdy rod pánů z Vlašimě, z něhož pocházel též známý kardinál a arcibiskup Pražský Jan Očko z Vlašimě, zmizel arci již ve století 15.; a však ještě roku 1736 vyskytuje se v titulárním kalendáři jeden hrabě toho jména, usedlý na Moravě, kamž se byli předkové jeho z Čech dostali⁷⁷⁾.

Zárubové z Hustiřan. Kvetli ještě s počátku našeho století.

⁷³⁾ Milit. Schem. v. J. 1847.

⁷⁴⁾ Srovn. Kittlitzův rkp. veř. biblioteky.

⁷⁵⁾ Böhmens Burgen etc. IV. B. S. 130.

⁷⁶⁾ Maxm. Ernest des h. Röm. Reiches Graf von Wlasschitz, Herr der Herrschaften Jamsitz, Latein, Skalitz, Allinkau, Ober-Kornitz und Burg-Jettau, k. k. wirkl. geh. Rath und Kämmerer. (Titular-Kalender für Böhmen v. J. 1736.) Že pocházel skutečně z rodu staročeských pánů z Vlašimi, svědčil znak, v němž se nalézaly též dvě supí hlavy, jichž onino a společně s nimi též páni z Jenšteina užívali.

⁷⁷⁾ Viz jeho Děj. n. Č. D. II. č. 2. str. 451—496.

Zpráva o schůzkách archaeologického sboru Musea kr. Českého.

Schůzka dne 18. října 1856. P. předseda prof. Wocel čelil zprávě od p. Frant. Holiny o mohyle na „Ostrém vrchu“ blíž vesnic Čolna a Mokrska na statku Staro-Kutinském dne 7. září t. r. objevené, jejížto význam někdy vyspytován býti může. — P. assistent J. Hlavatý předložil seznam pohanských starožitností chovaných ve sbírkách musejních, a uzavřeno, v „Památkách“ je uveřejniti. — P. prof. Zap předložil monografii kláštera Želivského od archiváře téhož kláštera, kn. Viktora Bezděky zaslou, spolu s výkresy jednotlivých částek klášterního chrámu. Umístění této práce v „Památkách“ bylo od sboru schváleno. Tentýž předložil také mnohé více méně provedené výkresy starožitných staveb, veřejných pomníků, monstrancí a j. od žákův c. k. české vyšší reálné školy v čase prázdnin zhotovené a jemu odevzdané, což od sboru s upřímnou pochvalou přijato bylo. — P. knihovník Hanka předložil stříbrnou pečť cechu mlynářského v Kolíně ze 17. století, která pro musejní sbírky bude zakoupena. P. Zap odevzdal od Lad. Vojáčka na hraděti Tetinském nalezené starobylé věci, ostruhu, podkovu, skobky, části popelnice a j. Vyskytování se věci očibledé z pozdnějšího středověku pocházejících na hraděti již v neznámé době v ponatku obráceném, zasluhuje zvláštního povšimnutí. Na jiných darech se sešly následující věci: velmi starý bronzový pozlacený kříž na způsob Ostrovského ale mnohem menší od p. Frant. Vacha, bohoslovce z Hrochova Týnce; bronzové pečtidlo se soškou rytíře od p. Frant. Doorského; starobylý stěvec, železná ostruha a 5 hrotů od šipů od dvor. klenotníka p. Jer. Grohmannna; Mannsfeldská koule z obležení Plzeňského od p. Pecháčka; malý železný zámeček a kus klíče nalezené v Hlonpětíně od p. Pečeného, učitele tamže; baňatá mramorová nádoba s úzkým hrdlem a hubičkou od p. Jer. Grohmannna; perg. listina města Písku od r. 1550, od p. Kramule; perg. list. něm. od r. 1343 od p. Pecháčka v Plzni; pap. list cis. Ferd. III. k městu Jachymovu od r. 1644 od p. Jana Veselého, úředníka při žel. dráze v Kralupech; šlechtický diplom pap. cis. Ferd. III., udělený r. 1648 bratřím Kölblům, od p. Schulze; čtyry pap. listiny, dvě z r. 1569, jedna z 1572 a jedna z 1588 od kn. Romana Voříška, kaplana v Žinkovicích; čtyry opisy listin od p. J. Hlavatého. — Také byly předloženy spisy, jež sbor v posledním čase na výměnu za „Památky“ od jiných sborův historických a archaeologických a od jednotlivých učenců obdržel.

Literární repertorium.

Mělník a jeho památnosti. V jazyku německém sepsané od *Bedřicha Karla Schuberta* (přel. od *Jos. Václ. Vlasáka*, prvního učitele na tamější hl. škole). V Praze, tiskem B. Rohlíčka, 1856. Str. 46 v 12ce, s obrázkem Mělníka.

Spisek tento má příležitostný účel, byl totiž ku prospěchu městské nemocnice v Mělníce vydán, pročť nesmíme od něho žádati přitně to, co titul slibuje, nýbrž dobrou vůli za vděk vzíti. Část v poměru nejprovedenější jest „přehled dějepisu města Mělníka“, k němuž spisovatel látku z městského archivu a z pamětných knih čerpal, ale o poměrech obce k držitelům panství Mělnického ku konci 17. a v běhu 18. století, a o příbězích v těchto poměrech příčinu majících nezmiňuje se ani slovem. Popis památných staveb jest velmi skoupý a diletantský, ač i tu se mnohá vítaná zpráva vyskytuje, jako na př. o památné dřevěné číši na radnici chované. V „Přidávku“ podává spisovatel některá poznamenání o víně a vinohradech Mělnických. Překladatel věnoval knížku „svým milým žákům, kteří jsou nebo budou někdy milovní roditiště svého, na památku.“ Z.

Kirchliche Topographie von Mähren, meist nach Urkunden und Handschriften durch P. Gregor Wolny. I. Abtheilung. Olmützer Erzdiöcese. I. Band. Brünn 1855. Str. 454 v 8ce.

Bylo by zbytečno, dokazovati veliké zásluby, jichž sobě vstětihodný kněz Řehoř Volný, úd řádu sv. Benedikta v Rejhradě, svou velikou topografií všech částí kraje moravských o známost vlasti vůbec vydobyl, my tu jen velikou úctu musíme vysloviti muži, který nepřestáváje na ovoci, jež jeho mnoholetá usilovnost zplodila, snahu svou ještě v jednu stranu obrací, kde se mu mezery v díle jeho býti viděly. Před námi ležícím dílem církevního místopisu moravského dává nám důkaz, že zásoby látek svých ještě nevyčerpal, a že ještě celý věk lidský na poli tomto s bohatým výsledkem pracovatí může. Naše úloha zde není, oběh dlu tohoto klástru pod sond kritický, nýbrž jenom seznaniti obecnostvo domácích památek milovné s tím, co nám zde podáno. Statistický přehled Olomoucké arcibiskupské dičese (23 stran) tvoří jako úvod. Následuje: posloupnost moravských biskupů a od r. 1777 Olomouckých arcibiskupů s důkladnými životopisnými přehledy (97 stran); — historický přehled duchovních řádů, jiko v Moravě kláštery a sídla měli a dílem ještě mají (26 stran). Nyní přistupuje ctěný spisovatel k vlastnímu místopisu, a ten obsahuje: A. arcipřyství Olomoucké. I. dekanat Olomoucký, fary, kostely, kaple, veřejné pobožné pomníky, školní a dobročinné ústavy Olomoucké (mezi tím historií metropolitanského chrámu sv. Václava, historií nejdůstojnější věrné kapitoly metropolitanské, také bývalé, nyní zrušené a větším dílem stracené církevní fundace, fary, kostely atd., vše dohr. 100 stran s bohatými zprávami o každé známé, vynikající osobnosti); fary, kostely atd. kromě Olomouce (mezi tím klášter Hradiště s úplnou historií); II. dekanat Cholinický (kde též duchovní ústavy města Litovel a městyse Náměště); III. dekanat Kralický (kde městyse Kralice, Otaslavice a Brodek); IV. dekanat Uničovský (kde město Uničov, městyse Loučka Dlouhá a Libina Německá).

Všechny zprávy, jež kostelní a zemské archivy, kroniky a paměti ano i kostelní inventáře podávají, jsou zde bez výminky vytaženy, a všechny předměty archaeologickou cenou mající více méně vytknuty a oceněny. Jenom epigrafická část jest zanedbána, a viděti, že spisovatel do svého plánu ji nepojal. Kde sám z autopsie píše, můžeme s jeho úvahami o stavu, podobě a slohu starožitných památek dosti spokojeni býti; že však o větším počtu venkovských církevních památek takových úvah pohřejeme, nemůžeme se slušně spisovateli za zlé míti, neboť v takovém celou zem zahrnouti majícím díle jeden člověk takovému požadavku vyhověti nemůže. Ale již to, co zde podáno, jest velikolepé, a pojišťuje vys. ct. vydavateli trvalou věčnost každého vzdělance. Z.

Opravy a doplňky.

Ke str. 98. Jmeno někdejších baronů z Újezda zdědila jen ta větev hrabat Kolovratův Krakovských, která na Březnici a Hradišti sídlí, nikoliv ostatní dvě větve jmenovaných hrabat. Podlé toho sluší také opravit, co se na str. 113 o svob. pánech Jenišcích z Újezda povědělo.

Ke str. 104. Jsou dva Prokopové hrabata Lažanští, jednomu Chýše, druhému Manětín a bratru jeho Janovi Rabštejn náleží.

Ku str. 115. Poslední asi hraběnka Rozdražovská byla manželkou předposledního svob. pana z Újezda, a jedna měla Kolovrata Krakovského.

Ku str. 120. Kostel v *Bukovsku Horním* anebo „na Horní“, jak se vůbec říká, nebyl r. 1853 rozbourán, ač jest velmi zanedbán. Každou třetí neděli, v druhé svátky hodní a v letě každou sobotu se tam služby Boží vykonávají, a mnoho lidí tam putovává.

Str. 137 sl. 2. ř.	20	zdola, místo <i>zemohl</i> čti <i>mohl</i> .
„ 138 „ 2. „	20	shora, „ <i>hloup</i> čti <i>hloub</i> .
„ 139 „ 1. „	22	shora, „ <i>nenedostřed</i> čti <i>nedoštěd</i> .
„ 140 „ 1. „	12	shora, „ <i>reconstruiriti</i> čti <i>reconstruacii</i> .
„ 141 „ 2. „	4	shora, „ <i>o sakristii</i> čti <i>o sakristě</i> .
„ 143 „ 1. „	1	zdola, „ <i>o Hrušicích</i> čti jako vřude jinde i v podpisu na obraze 5. <i>o Hrušici</i> .

nad Úpou. Díl I. S vyobrazením Náchoda. V Hradci Králové 1857. Tiskem Lad. Pospíšila. Str. 343 v 8 kromě rejstříkův a seznamu předplatitelů.

S úctou, jakou cť přitel domácích památek, snaživý o jejich sbírání, vysvětlování, sestavování a pro potomstvo dochování, oznamujeme tuto první díl po delší čas nám slíbeného spisu zaslaného kněze Ludvíka, o jehožto správné vydání děst děkan kn. J. K. Rojek hlavní zásluha sobě vydobyl. O důležitosti historicko-topografického popisu takového města, hrada a panství, jako jest Náchod, zbytečno mluvíti; taková věc nemá pouze místní zajímavosti, nábří ve všech vzdělaných kruzích nař vlastní povinná vzbuditi pozornost a dojíti spravedlivého ocenění. V tomto prvém dílu nalézáme předně „Předmluva“ z pera děst. kn. Rojka, který v ní kromě vroceně skresleného nekrologu zemřelého spisovatele též i vznik tohoto spisu, k němuž nebožtík přes tisíc let létku sbíral, neličenými slovy popisuje. Za úvod k dílu musí se považovati populární pojednání o „pravěku České země“ a „o prvotním zřízení země České až do 14. století“; pak následuje vypsání dějů Náchodských, spořádané dle posloupnosti držitelův a pánův jeho s mnohými do textu vloženými listinami. První listinná zpráva o Náchodě děje se teprv r. 1253, a jmenuje se pán jeho Hron z Náchoda, jehožto potomstvo do Moravy zašlo. V 15. století náležel Náchod panem z Kunštátu a z Poděbrad. Zvláštní epizoda však tvoří doba usurpací zboží Náchodského, jmenovitě za obou Janův Koldřův ze Žampachu, otce a syna, po nichž se teprv r. 1456 Jiří z Poděbrad v dědictví své moci uvázati mohl. Pak vystupují ku konci 15. století královští synové, knížata Ministerberští, v 16. století páni Špetlové, Pernštejnové a rodina Smiřických, jejíž smutný konec zde obšírně popsán. Následuje hrozná doba třicetileté války, působení a jednání Albrechta z Waldšteina, paní Magdaleny Trčkové z Lobkovic a jejího syna, potom knížat Piccolominiův v 17. a 18. století, Petra vojvody Karonského, jeho dcery, vojvodkyně Záhanská a držitelův nynějších. Kdo hledá barvy k vyličení dob husitských, hrozného utrpení národu Českého ve válce třicetileté, válečných událostí minulého a nynějšího století (za Bedřicha II. Pruského a za Napoleona I.), najde zajisté v této knize nadobytějně mnoho látky, ana tato pohraničná krajina česká všemi těmi pohromami země více než jiné končiny dotknuta bývala. I o zdatilém vyličení časův novějších s pochvalou se zmíniti musíme. Opravy a dodatky prozrazují důkladné péro pořadatele spisu, děst. kn. děkana Rojka, též i úplný rejstřík jmen osobních a místních ku konci díla přidáný. Díl druhý má obsahovati místopis dějepisný, a jelikož rukopis toliko z polovice zpracován jest a nejeden výpis z desk zemských a dvorských posud schází, nemůže prý často řečený děst. kn. R. vydání jeho tiskem ujistiti, avšak se ho neodřká. Myslíme, žeby se s vydáním nicméně váhati nemělo, byť i leckteré datum scházelo, „vždyť časem také doplní dobrá vůle, co posud sebrala dobrá vůle.“ Při posavadním nedostatečném sebrání našich historických pramenů nelze i tak pomysliti na úplnost podobných prací. Z.

Kirchliche Topographie von Mähren meist nach Urkunden und Handschriften durch P. G. Wolny Dr. II. Abtheilung. Brünn Diöcese I. Band. Brünn 1856, str. 470 v 8.

Veliké bohatství materialu jest i toho dílu hlavní zásluhou. Obsah jest následující: Posloupnost biskupův Brněnských. A. Arcipřystaví Brněnské a topografie dekanátův Brněnského, Ivančického, Kutimského, Konvičického a Modřického. V archaeologickém ohledu více méně důležité jsou následující zde popsané kostely: katedrálí chrám sv. Petra a městský farní chrám sv. Jakuba v Brně; chrám Panny Marie v klášteře Králové v Starém Brně, kostely v Rečkovících, Komině, ve městě Ivančicích, v Krumlově Moravském, v Rakvicích, Rybníkách, v Moravských Kynicích, kaple sv. Václava na hradě Veveřím, kaple Matky Boží u Veveřím, kostel v Deblíně, v Německých Kynicích, ve městě Tišnově, klášterní chrám Tišnovský, sv. Kateřiny kostel u Vranova, kostely v Lelekovicích, v Čebíně, Drásově, v Lažankách, ve Svatošlavi, farní kostel v Dolních Komi-

cích, sčiceny kostela Praemonstrátek tamže, kostely v Medlově, Pravlově a Telnicích. Z novějších kostelních staveb zde popsaných vynikají v Brně: chrám sv. Tomáše, sv. Jana Křt., sv. Magdaleny, sv. Michala, Panny Marie někdy Jesuitský nyní vojenský; potom farní kostel v Zábrdovicích někdy Praemonstrátský, farní kostel v Králově Poli: někdy Kartuziánský, opatský chrám v Rejhradě, posannický kostel v Táraněch a farní chrám ve Vranově někdy Pavlanský. Historie duchovních řádů, právě v těchto dekanátech velmi četných, jest říkáje do dna vyčerpána. Z.

O h r a ž e n í.

Ve spisu: „Památky... Náchoda“ oblibil si pan korektor Š., ač beze všeho oprávnění, změny některé, jež i p. L. Pospíšil do tisku přijal; které však naprosto zamítám, tyto opravy dle původního rukopisu klada:

Na listu titulním: „...i vlastníkům jeho“... jest dodatek zbytečný; jinak mohlo se přidati: „aneb pravdivé vypravování atd.“

V Předmluvě na str. 4 smaž: „proklestil cestu k vydání toho díla“; neboť ani to rohatě, když o řádek níže dokládá se, že Ludvík „s děsným přitalem svým (více než 30-letým) J. H. Pospíšilem (knížatskátem) smluvil se o tisk.“

Na konec Předmluvy vynecháno posmenování:

1) „Dne 16. ledna 1857. — Tisk „Památek“ zastaven mimo nadání v měsíci červnu a teprv dnes poslan mi arch 18. — Jelikož záležitosti tisku docela cizí mi zůstávaly, vybědl jsem aspoň přibuzné Myslimira, by ozdobil dílo zvěčného vyobrazením Náchoda; i přiměll se k tomu ochotně i obětivě, zavděčivše se tím zajisté i pánům předplatitelům.“

Dodatek ten patří k historii tisku a vydání „Památek“ nutně. — A což záviděl p. Š. přibuzným Ludvíkovým uznání zasloužilé? — Zachovejmež staročeskou poctivost! —

J. K. Rojek,
redaktor „Památek Náchoda“.

Opravy a doplňky.

V článku: „Staročeská šlechta“ (zaslal děst. děkan kn. J. K. Rojek).

Str. 55. Řádek 8 z dola místo: z lože čtí „zbozie“ čtí zboží. Dětičich z Janovic vládl Náchodem až do smrti své dne 25. srpna 1412. — Tím omyl Balbínův budíž zrušen. —

Str. 57. Špetlové z Janovic. — Jan z Janovic a z Petruspurka, nejvyšší purkhrabí, poslední rodu svého, zemřel roku 1503, když byl prvě Jana mladšího Špetle z Prudic a Žlebův, pána na Náchodě a také na Bezdězi — jehož manželkou byla Anežka z Janovic (dcera-li Janova?) — přijal do rodu svého, kterýž také r. 1504 do stavu panského povýšen jest s přijímáním „z Janovic“. Tentýž Jan Špetle z Janovic byl s Jetřichem Bedružickým z Kolovrat nápadníkem po panu Janovi z Janovic; vnukové jeho pak r. 1546 jmenují se: Jan starší Špetle z Janovic a bratr jeho Jindřich ze syna Hynka, z druhého pak syna Burjana Jan mladší a Jetřich Špetlové z Janovic.

Trčkové z Lipy. — Pan Jan Rudolf Trčka z Lipy přeřl syna svého Adama Erdmanna, až i téhož r. 1634 zemřel.

Str. 102. Haugeicoví z Biskupic. — Biskupice ves u Kladska, něm. Tschkowitz.

Str. 107. Silberové ze Silbersteina. — Jan Frant. Theer, obchodník v Trutnově, koupil r. 1790 panství Vičické, někdy zboží v století 17. vymřelých Zylvarů ze Silbersteina; byv povýšen za barona přijal predikat jejich.

V článku: „Klášteř Osek atd.“

Str. 178, v 1. sl. v 19—27 řádku. Co zde o položení proklášteř Cisterciánův přibodném na základě listiny od r. 1206 praveno, musí se vynechati, ana tato listina, na Žďár v Moravě blíž hranic českých se vztahuje, a mylkou mezi listiny Osecké položena byla. Viz Erb. Regesta str. 226 a opravu chyby v tisku.

V článku: „Relikviář s ramenem sv. Markéty atd.“

Str. 224. V nřpisu od r. 1406 stal se nemilý omyl, ano místo

MCCCCVI vysřzeno MCCCCVII.